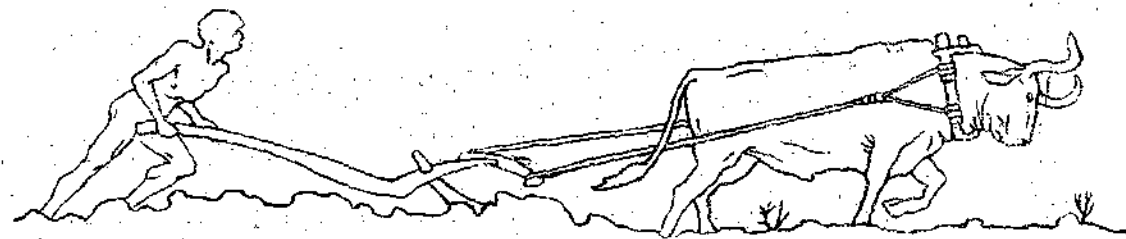

ΑΝΟΙΞΗ
ΑΠΟ ΤΑΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΧΑΙΔΑΡΙΟΥ

ΕΡΓΟΝ Ν. ΓΥΖΗ
Φωτογρ. Ντούνια

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ ΙΒ 16-31
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1911

Η ΦΑΤΗΗ

Ξένη την έλεγαν κ' ήταν, αλήθεια, μιὰ άμμορ-
φιά παράξενη, έξωτικη και σαν υπερόσμια.
Τό σύνολό της, τό μεστό και καλοκαμωμένο της
σώμα, άκτινοβολούσε μι' αλλοιώτικη ψυχή. Τά
μαύρα της μάτια, βυθισμένα πάντα σέ όνειρο,
στεφανώνονταν από κάτω μέ δυό ζωηρές μελα-
νιές, ιδιαίτερο γνώρισμα και θέλητρο ξεχωριστό
της γλυκειάς, ήρεμης, χλωμής της μορφής. Είχε
περάσει τά πρώτα νειάτα κ' ήταν σαν τόν ώριμο
καρπό πού τώρα — μόλις — αρχίζει νά σέπεται.
Γι' αυτό οι ήλκωμένοι πού κνηγούν τις άγου-
ρίδες, δέν την εκτίταζαν παρά μέ κάποιον οίκτο.
Μά ένα παιδί, ένας νέος άπάνω στη βράσι του,
πού δέν είχε κλείση άκόμα τά εικοσιπρία, την
άγαπούσε τρελλά. Ήταν από οικογένεια ό 'Αλέ-
κος, πλούσιος, άνεργος και ποιητής. Είχε όλα
τά προτερήματα γιά ν' αγαπηθώ και αυτός μέ
την ίδια τρέλλα κ' ήταν βέβαιος πώς τά μαύρα
μάτια της Ξένης, όταν τόν κούταζαν μέ τόση
γλύκα και καλωσύνη, τού μιλούσαν γι' άγάπη.
Φίλος στενός τού σπυριού, μπορούσε νά την
βλέπη όποτε ήθελε. Πήγαινε εκεί σχεδόν καθε-
μέρα. Μέ δλωνε τόν τρόπον της φανέρωσε τό
αίσθημά του, εκτός μόνο μέ λόγια. Κ' ήταν
μαζί της τόσο ήσυχος κ' εύτυχισμένος, όσο μπο-
ρεί νάνε κείνος πού ξέρει, πώς φθάνει νά μι-
λήση μιὰ φορά γιά νά εκπληρωθώ ό πιο ήερ-
μός του πόθος.

Στήν καιροσύλα της Ξένης, άπάνω σέ μιὰ
έταξέρα, ανάμεσα σέ διάφορα κομφοτεχνήματα
πού άείζαν, ήταν και μιὰ Φάτνη χάρτινη, μεγάλη
και πλούσια, μέ πρόστυχη, απ' αυτές πού χαρί-
ζουν στα παιδιά τά Χριστούγεννα οι Φράγκοι.
Ή Ξένη την είχε από τόν καιρό πού ήταν
μαθήτρια στις Καλόγριες, και φαίνεται πώς
την άγαπούσε τόσο πολύ, ώστε μιὰ μέρα πού

έκπιασε τόν 'Αλέκο νά την κούταξη μέ χαμόγελο,
τόν έμάλωσε.

— Δέ θέλω νά γελάς μέ τά πράγματά μου,
τού είπε. Μπορεί νά μην άξίση τίποτα ή παι-
δικασία μου Φάτνη, μά πάντα, συλλογισού, την
Παναγιά: παριστάνει και τό Χριστό. . . Είνε γιά
μένα μιὰ γλυκειά και ίερή ένθύμησι. Γι' αυτό
βλέπεις νά την έχω άνοικτή 'ς ένα μέρος πού
τό ξέρω πώς δέν ταιριάζει. . . Ποτέ δέν θά ξε-
χάσω τη χαρά και τη συγκίνησι πού αισθάν-
θηκα τη στιγμή πού την άνοιξε μπροστά στα
θαμβωμένα παιδικά μου μάτια ή Σουπεριόρα
μας γιά νά μου τη χαρίση έπειδή ήμουν «καλό
παιδί». . . Ή Πανάγιστα αυτή μέ τό Χρι-
στούλη, μέ τάγγελάκια, μέ τά βραδάκια, — γιά
ίδες εκείνο στην άκρη πώς κούταζε! — χωρίς νά
είναι ζωγραφιά τού Ραφαήλ, μου φαίνονταν
κάτι υπερέλειο. Την άγάπησα όπως ίσως δέν
την άγαπούσα πριν, κι αν είμαι θρήσκα από
τότες, τό χρωσιώ 'ς αυτή τη Φάτνη μέ τά κτυ-
πητά χρώματα και τά πρόστυχα χρυσάφια.

Ό 'Αλέκος ήταν έτοιμός νά την ρωτήση αν
κέρδιζε τίποτα μέ τό νά είνε θρήσκα «άπό
τότες», μά ή Ξένη τόν έπρόλαβε μέ την παρά-
ξενη έρώτησι:

— Έσύ. . . αγαπās τό Χριστό;

Εκείνος ένόμιος πώς άστεινέεται, πώς ήθελε
νά τόν πειράξη και της άποκρίθηκε μέ τό γέλιο
του. Ή Ξένη όμως κούνησε τότε τό κεφάλι και
μελαγχόλησε φοβερά.

— Τό ξέρω, είπε σέ λίγο μέ τη βαθειά της
φωνή, κούταζοντας από τό παράθυρο κατά τόν
ουρανό. Τό ξέρω πώς έσείς οι νέοι δέν πι-
στεύετε σέ τίποτα και τά κοροϊδεύετε όλα. Μά
γι' αυτό κι ό κόσμος πηγαίνει τόσο άσχημα.
"Αχ, πώς ήθελα νάχα τη δύναμη νάνοίξω τά μά-

τια και να φωτίσω τις ψυχές των ἀπίστων! ...
— “Αν μπορούσαν να σ’ ἔβλεπαν ἔτσι, να κυττάζης με τὰ ἑκατακτικά σου μάτια τὸν οὐρανό, σὲ μιὰ τέτοια ὥρα πού ἡ πορφύρα τῆς δύσης ροδοφωτίζει τὸ γαλῆνιο πρόσωπό σου... ὦ, Ξένη...”

Χαμογέλασεν εὐχαριστημένη και τὸν ἐκύτταξε.

— “Ἀλήθεια, τοῦ εἶπε, θὰ μπορούσα να τοὺς ἔκανα νάγαπήσουν τὸ Χριστό;

— “Ναί, εἶπεν ὁ νέος, γιατί θάγαποῦσαν ἔσένα.

Κατέβασε τὰ χαριτωμένα ματόκλαδα και με μικρὸ στεναγμό:

— “Εμένα, ψιθύρισε τώρα πιά; ...

— “Τί θὰ πῆ «τώρα πιά»; εἶπε ὁ Ἄλέκος: δὲν πιστεύω να γίνης καλόγερα για τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ; ...

— “Γιατί ὄχι; ἀποκρίθηκε ἡ Ξένη. Διάβασες ποτέ ἕνα ποίημα τοῦ Δροσίνη πού τὸ λέει «Καλόγερα τῆς ἀγάπης»;

— “Ναί, και τὸ θυμοῦμαι καλά: «Δὲν εἶνε Δράκος μὴδ’ Ἀράπης, εἶνε ἡ Καλόγερα τῆς ἀγάπης...»

— “Ναί, ναί, αὐτό! φώναξε με μιὰν ἀλλόκοτη συγκίνησιν ἡ Ξένη. Πῶς μάρτυσαι! Ἦθελα να γινόμουν Καλόγερα τῆς ἀγάπης.

— “Μὰ ρωτᾷς ἂν θὰ σάφινά εἶναι ἐγώ; ξεθαρρεύτηκα να πῆ σὲ ἀστεῖο τόνον ὁ Ἄλέκος.

— “Μπα! και τί ἔξουσία ἔχεις ἀπάνω μου σύ; ρώτησε σοβαρὰ ἡ Ξένη.

— “Σ’ ἀγαπῶ.

Ἡ Ξένη ἔκαμε πῶς θὰ σιάξη τὴ Φάτνη κ’ ἐγύρισε κατὰ τὴν ἐταξέρα για να μὴ βλέπῃ τὸ πρόσωπό τῆς.

— “Νομίζεις πῶς μάγαπᾷς, τοῦ εἶπε ὕστερ’ ἀπὸ μιὰ μικρὴ, στενόχωρη σιωπὴ μὰ δὲν εἶνε τὸ ἴδιο. Κι’ ὅλοι τὸ νόμισαν αὐτό... μὰ βρέθησαν ἔπειτα γελασμένοι.

— “Ποιοί; ρώτησε σὺν ἠλίθιος ὁ Ἄλέκος.

— “Κάποιοι... πού δὲν ἀγαποῦσαν τὸ Χριστὸ σὺν και σέ... Δὲ βαρύνεσαι τώρα!... ἀφισέ τα, σὲ παρακαλῶ... και τὰ περασμένα και τὰ τωρινά...

Φύσηξε τὴ Φάτνη για να τὴν ξεσκονίση, τὴν εἰποθετήσε ὅσο πιὸ ἴσια μπορούσε και δὲν ἐπρόφερε λέξι, βυθισμένη σὲ μιὰ μελαγχολία πού ὁ ποιητῆς τὴ σεβάστηκε, ὅσο πού μπῆκε στὴν καμαρούλα ἡ μικρὴ ἀδελφὴ τῆς.

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ὁ Ἄλέκος τὴν ἀγαποῦσε ἀλλοιώτικα. Ὁ πόθος πού μπορεί να αἰσθανόταν για τὸ μεστὸ και καλοκαμωμένο σῶμα τῆς, οὐσίτησε ὀλότεια. Καί δὲν ἔμεινε παρὰ ἡ ψυχικὴ ἀγάπη, δυνατὴ και βαθεῖα. Ἀνα-

κατωμένη και με μιὰ κρυφὴ ζήλεια για τοὺς «κάποιους» πού νόμισαν κάποτε πῶς τὴν ἀγαποῦνε, για τὸν ἴδιο ἀκόμη τὸν ποιητὴ πού τῆς ἄρεσεν ἕνα ποίημά του ὅσο ποτὲ δὲν τῆς εἶχεν ἀρέση κανένα δικό του, ἡ ἀγάπη αὐτὴ μεγάλωνε ἡμέρα με τὴ ἡμέρα, ὡς πού ἐφθασε να ἔμπνευσῃ τὸ νέο τὴ μεγάλη ἀλόφασι.

Ἐπλησίαζαν τὰ Χριστούγεννα. Ἐκεῖνες τῆς ἡμέρες εἶχαν ἀκούση στὸ σπίτι τῆς Ξένης πῶς ὁ φίλος τους ὁ Ἄλέκος παντρεύεται. Με ποιὰν; Δὲν ἤξερε κανεὶς... Φαίνεται πῶς ἐκεῖνος εἶχεν ἐκμυστήρευθῆ σὲ κάποιον φίλο τῶνεῖρό του, χωρίς να πῆ ὄνομα, ὁ φίλος μίλησε σὲ ἄλλους και τὸ μυστικὸ, κἀνωνίας τὸ γύρο του, ἐφθασεν ὡς ἐκεῖ. Καί τὴν πρώτη φορὰ πού πῆγε μετὰ τὴν εἶδησι, ἡ μικρὴ ἀδελφὴ τῆς Ξένης, ἕνα ζωηρὸ κοριτσάκι δεκαεπτά χρονῶν, τὸν ρώτησε μπροστὰ σὲ ὄλους ἂν ἦταν ἀλήθεια κι’ ἂν μπορούσαν να μάρθουν τὴ νύφη.

Ὁ Ἄλέκος γελῶντας τάρνήθηκε φυσικά, ἡ μικρὴ ἐπέμεινε να τὸν ἐρωτᾷ, ἡ μαμὰ τὴν ἐμάλωσε, εἶπαν ὅλοι τὰ συνειδησιμένα ἀστεῖα, κι’ ἀφοῦ εἶδαν πιά πῶς ἦταν «λόγια τοῦ κόσμου», ἀλλάξαν κουβέντα. Ὑστερα ὅμως, μιὰ στιγμή πού ἔμειναν μονάχοι ὁ Ἄλέκος κ’ ἡ Ξένη κοντὺ στὸ παραθύρο, ἡ Καλόγερα τῆς ἀγάπης, πολὺ σοβαρὰ, τὴν ξανάφερε:

— “Ἀλήθεια εἶνε; τὸν ρώτησε. Σὲ μένα, μοῦ φαίνεται, μπορείς να τὸ ἐμπιστευθῆς.

Ὁ Ἄλέκος φαντάστηκε πῶς ἡ Ξένη τὸν ρωτοῦσε ἐπίτηδες. Γι’ αὐτό, χωρίς δισταγμό, και με χαρὰ μάλιστα πού ἐρχόταν εἶται τὸ πρᾶγμα, τῆς ἀποκρίθηκε:

— “Ἄν ἦταν, πρώτη βέβαια θὰ τᾶξερες ἐσύ. Γιατί δὲν πιστεύω να νομίζης πῶς μπορῶ να πάρω ἄλλην ἀπὸ σένα.

Ἐκείνη ξαφνιαστικέ, τρώμαζε.

— “Εμένα;... εἶνε λοιπὸν σοβαρὰ αὐτὰ πού μοῦ λές; αὐτὸ πού εἶπες τὴν ἄλλη φορὰ, τότε πού μαλώσαμε για τὴ Φάτνη; ...

— “Ὅσο γίνεται... Ἄν ἤθελες ἐσύ, μάλιστα. Θὰ ἤμουν ὁ πιὸ εὐτυχισμένος τοῦ κόσμου.

Τὸν ἐκύτταξε κατὰμματα θαρραμένη. Ἡ φωνὴ τῆς ὅμως ἦταν σταθερὴ και δυνατὴ. Δὲν φοβόταν οὔτε ἂν μὴ τὴν ἀκούσουν ἀπὸ δίπλα.

— “Ὁχι, ἐπρόφερε, ἀδύνατο!..

— “Μὰ γιατί; ρώτησε σὺν ἠλίθιος πάλι ὁ Ἄλέκος.

— “Γιατί δὲ γίνεται.

— “Ἀγαπᾷς ἄλλον; ...

— “Ποτέ.

— “Δὲ θὰ μπορούσες νάγαπήσης ἔμένα;

— “Σ’ ἀγαπῶ... Κ’ ἐγὼ δὲν τὸ νομίζω πῶς σ’ ἀγαπῶ, παρὰ σάγαπῶ!

— “Μὰ γιατί λοιπὸν;

— “Δὲν ξέρω... .

— “Δὲν θὰ μοῦ τὸ πῆς;

— “Θάταν ἀδύνατο να τὸ καταλάβῃς!

— “Ὁχι, πές μου το! Σὲ παρακαλῶ... θέλω να μοῦ τὸ πῆς!

Και τὴν ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι.

Ἐκείνη τὸ ἀποτράβηξε με δύναμι.

— “Σύχασε, τοῦ εἶπε ἀφισέ με... Καλὰ, καλὰ, θὰ σοῦ τὸ πῶ... μὰ ὄχι τώρα!...

— “Πότε;

— “Περιμένε, θὰ σοῦ τὸ γράψω.

— “Μοῦ τὸ ὑπόθεσαι;

— “Ναί.

— “Δὲ θὰ με ξαναἰδέῃς ἐδῶ, ἂν δὲ λάβω τὸ γράμμα σου.

— “Θὰ σοῦ γράψω.

Ὁ Ἄλέκος κράτησε τὸ λόγο του και περιμένε τὸ γράμμα τῆς ὡς τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων. Εἶχεν ἀπελπισθῆ πιά, διὰν ἐκείνη τὴν ἡμέρα τοῦ ἦλθε με ὑπηρετῆ ἕνας μεγάλος και χονδρὸς φάκελλος. Τὸν πῆρε στὰ χέρια του κι’ ἐκπλήξι — πῶς ἦταν δυνατό να τοῦ γράφῃ τόσα! — τὸν ἀνοῖξε με περιέργεια κι’ ἔβγαλε ἀπὸ μέσα... τὴ Φάτνη τῆς Ξένης κ’ ἕνα μικροῦτσικο γραμματάκι πού ἔλεγε αὐτὰ:

«Σοῦ χαρίζω τὴ Φάτνη μου, πού εἶνε ὅτι ἐγὼ και πολῦτιμο κι’ ἀγαπημένο ἔχω. Μόνον ἀγάπη σὺν τὴ δικὴ μου μπορούσε να κάμῃ για σένα τέτοια θυσία! Φύλαξέ τὴν κλειστὴ στὸ συρτάρι σου — βαθεῖα, πολὺ βαθεῖα, — και κάπου κάπου ἀνοίγέ τὴν να τὴν βλέπῃς και να με θυμᾷσαι. Ἀμποτε να σὲ φωτίξῃ ἡ χάρι τοῦ νεογέννητου Χριστοῦ και νανοίγῃ τὰ μάτια σου στὴ μεγάλη Ἀλήθεια! Ἀγάπα τὸ Χριστό! Εἶνε ἡ εὐχὴ κι’ ἡ παραγγελία πού σοῦ δίνω με τὴν καρδιά μου, γιατί τὸ καλὸ τὸ δικό σου τὸ θέλω περισσότερο ἀπὸ ὅλαν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων! Ἐμένα δὲ θὰ με ξαναἰδέῃς. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη πού μίλησαμε, κλειστηκα στὴν κάμαρά μου και φόρεσα τὰ μαῦρα. Μὴ σοῦ κακοφανῆ ἂν τὴν ἀγάπη τὴ δικὴ σου, πού ἦταν τόσο μεγάλη, νίκησε μέσα μου ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, πού εἶνε μεγαλύτερη. Ἄν μάγαπήσης ἀλη-

θινά, θὰ χαρῆς γι’ αὐτό. Εἶμαι ἡ Καλόγερα τῆς Ἀγάπης».

... Στὴν ἀρχὴ ἐκυρίεψε τὸν Ἄλέκο μιὰ λύπη ἀπέραντη για τὴ χαμένη του ἀγάπη. Ἔπειτα λιπήθηκα τὴ δυστυχισμένη θρησκόληπτη και τὴν ὁμορφιά τῆς πού χάνονταν ἀπὸ μιὰ τρέλλα. Καί στὸ ὕστερο — ἀφοῦ πέρασαν πολλές ἡμέρες, — ἄρχισε να γελᾷ με ὄλ’ αὐτὰ, και με τὴν ἀγάπη του, και με τὴν τρέλλα τῆς Ξένης, και με τὸ γράμμα τῆς πού μύριζε λιβάνι, με τὴ Φάτνη πού τοῦ ἔστειλε για θυμητικὸ τῆς παράξενης ἀγάπης τῆς. Τοῦ φαίνονταν τόσο ἀστεῖα! Ἀπὸ τὰ πιὸ ἀστεῖα πού μπορούσε να τοῦ δώσῃ στὴν τραγικὴ τῆς σοβαρότητα ἡ ζωὴ... .

Μιὰ μέρα ὅμως ὁ ὄικτος του για τὴν Ξένη, ἀπέραντος, ξαναγεννήθηκε. Ἦταν σὺν τὴν ἀπάντησε για πρώτη φορὰ, πολὺν καιρὸ μετὰ τὸν ἀπότομο χωρισμό τους. Πήγαινε περίπατο στὰ Πατήσια, ἕνα πρῶτ’ ἀνοιχτικὸ, συντροφευμένη με μιὰ καλόγερα... ἀληθινή. Φοροῦσε κατὰμυρα, ἀπλὰ, χωρίς ἄλλο στολίδι παρὰ ἕνα χρυσὸ σταυρὸ στὸ λαιμό τῆς. Τὴ χαίρεται ἀπὸ μακρὰ και στάθηκε να τὴν βλέπῃ πού προσπερνοῦσε με τὸ συνειθισμένο τῆς βῆμα, «σιγαλοπερπατῆτη και χαμηλοβλεποῦσα» ὡπως πάντα... Τὴ ὁμορφὴ, τί παρθενικὴ, τί αἰθέρια πού ἦταν ἀκόμη! Καταραμένη, ἔλεγε, ἡ τρέλλα πού ἔκατο ὄχρηστη, και για τὸν ποιητὴ ἀκόμα, μιὰ τέτοια ὁμομορφιά! Κι’ ἀναθεματισμένοι ἐκαῖνοι, πού ἔρριξαν στὴν παιδικὴ ψυχὴ με τὴ Φάτνη τὰ πρῶτα τῆς σπέρματα!... .

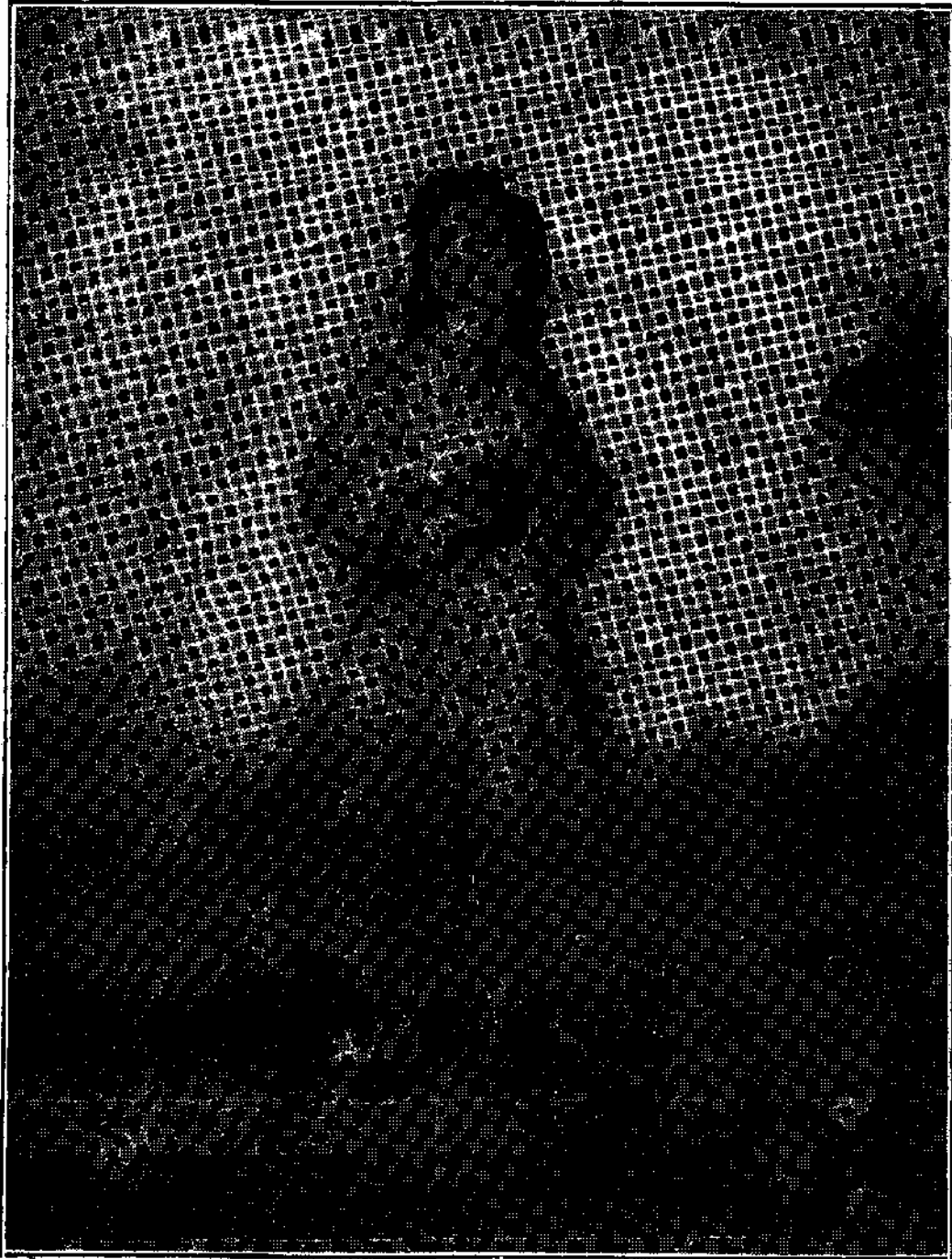
Πέρασαν χρόνια. Στὸ συρτάρι τοῦ νέου βρασκεταὶ ἀκόμα κλειστὴ ἡ Φάτνη τῆς τρελλῆς. Κάπου κάπου τὴν ἀνοίγει και θυμάται...

Ἀκόμα σπανιότερα βλέπει τὴν Ξένη. Κλεισμένη τὸν περισσότερο καιρὸ στὴν κάμαρά τῆς, μαυροφόρα πάντα, διαβάσει βιβλία ἱερὰ, προσεύχεται και λιβανίζει τὰ εἰκονίσματα.

Ὅταν θυμάται παραπολὺ τὸν νέο πού τὴν ἀγάπησε, παρακαλεῖ με δάκρυα τὸ Χριστό, να τῆς συχωρῆσῃ τὴ μεγάλη ἁμαρτία. Εἶνε ἡ Καλόγερα τῆς Ἀγάπης.

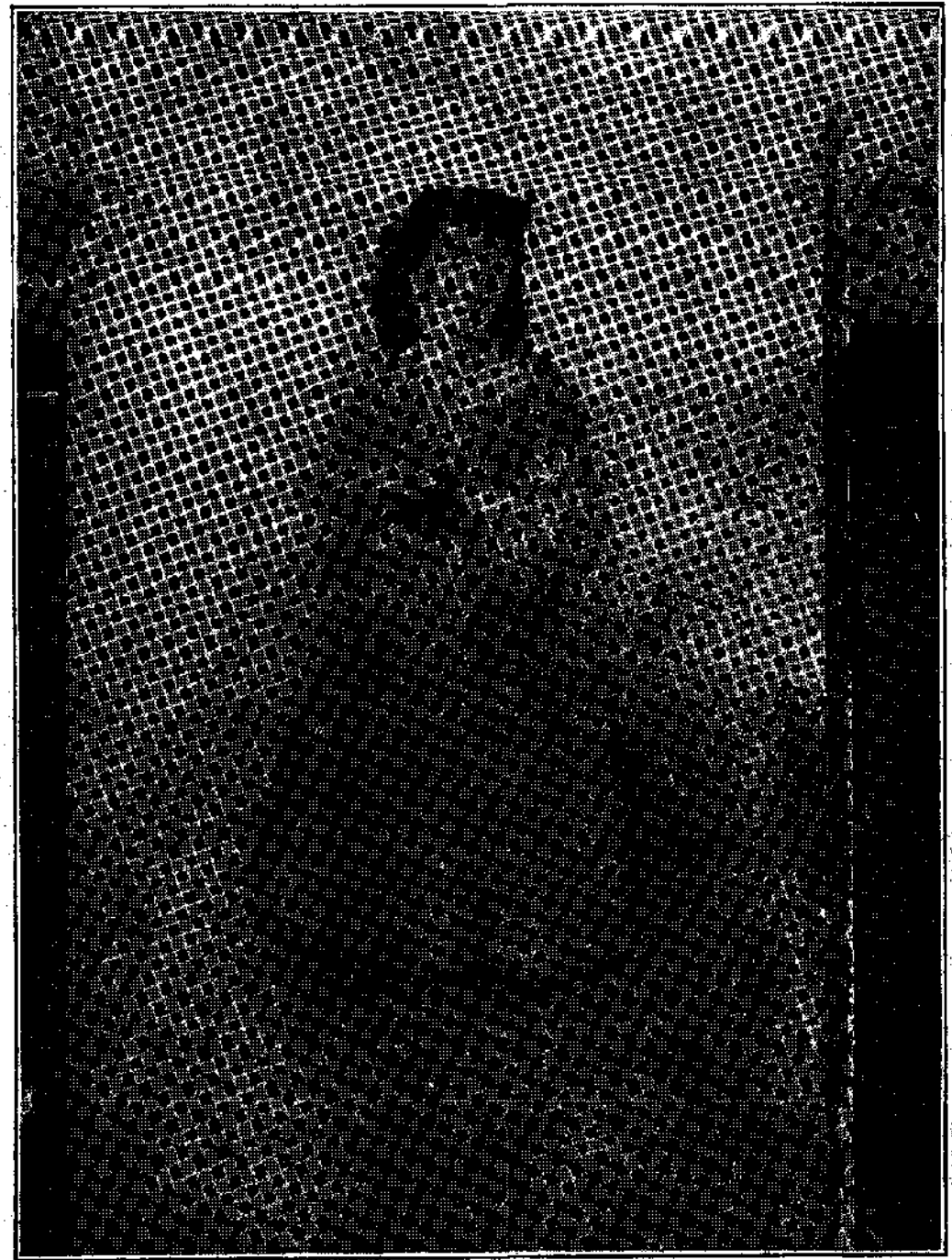
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΒΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ
ΑΠΟ ΤΑΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΧΑΙΔΑΡΙΟΥ

ΕΡΓΟΝ Ν. ΓΥΣΗ
Φωτογρ. Ντούνια

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΝ
ΑΠΟ ΤΑΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΧΑΙΔΑΡΙΟΥ

ΕΡΓΟΝ Ν. ΓΥΣΗ
Φωτογρ. Ντούνια

I

*Αντρα σκευρά, άνθοσιόλιστα, πηγές ώραίες, πόσον καιρό
 Σας λαχταρούσα, ώ δάση,
 Που τό πικνό σας φύλλωμα του ήλιου τό φώς τό φλογερο
 Δέν φτάνει νά περάση.

*Από εύτυχία θανατερή και λύπη, που βαθειά κρατώ
 Σάν μιá χαρά μεγάλη,
 Στους θρούους των φύλλων, στους κρυφούς άόριστους ήχους σας ζητώ
 νά λησμονήσω πάλι.

Αιώνια φύσι, κράτα με, σάν τους θεούς σου, σιωπηλό
 Σ' άτέλειωτη γαλήνη,
 Μπροστά σου ή τρεκμία μου, ώσάν παράπονο άπαλό,
 Στα χείλη μου άργοςβύνει.

II

Σας άντικρύζω άλύπητος και σάν τό θάνατο σκληρός,
 του κόσμου ώ μάταια πάθη,
 Σ' έμέ δε θάβρετε καρδιά, σ' άβυσσο μαύρη — πάει καιρός,
 την πέταξα κι' έχάθη.

*Η Μούσα μου, άδιάφορη στους πόνους των θνητών, νικά
 Με μιás την ύπαρξί μου,
 Μόλις τά μάτια της θωρώ νά λάμπουν τόσο ξαφνικά
 Στην ήρεμη έμπνευσί μου.

III

Με πόθο άκατανίκητο για πάντα θα σε καρτερώ
 Χωρίς νά με κουράσης
 Στη θλιβερή μου ύπαρξί, στερνή φορά, πάθος σκληρό,
 Νά μου χαμογελάσης.

*Ετσι άνυπόμονα, καθώς τό κούφιο δέντρο ξάφνου άνθει
 την άνοιξι κι' έλπίζει,
 Κι' άκόμα όσον ή σκέψι μου βαθειά τό θάνατο ποθει
 Και στη ζωή γυρίζει.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΔΟΣ

Τό Χαϊδάρι είναι κτήμα της οικογενείας Θών, κοντά στο Δαφνί. Θα είναι σαράντα χρόνια, όπου ένας άγνωστος τεχνίτης, νέος άκόμα και στην άρχή του σταδίου του, πέρασε από 'κει. Ο τόπος όπου εργάσθηκε, είναι τώρα εδαβικό προσκύνημα για τους λίγους που αγαπούν την τέχνη. Ο τεχνίτης εκτιμήθηκε από τον τότε ιδιοκτήτην του Χαϊδαριού Νικόλαον Νάζον, τόσο, που τον έκανε παιδί του δίνοντάς του την κόρη του.

Σήμερα τό όνομα του Γύζη είναι από τα λίγα δοξασιμένα της πατρίδος μας.

Πολλές φορές μίλησαν τα « Παναθήναια » για τον τιμημένο ζωγράφο. Τέτοιες ήμέρες — 22 Δεκεμβρίου 1900: είναι ή μέρα όπου έγειρε για πάντα τό κεφάλι πάνω στην εγχεινή του αγάπη — νοιώθω κάτι που είναι περισσότερο από θαυμασμός προς τον καλλιτέχνη, κάτι που δεν έχει μέσα του τη θλίψη του χαμού. Τώρα ή μέρα αυτή είναι γιορτή επίσημη, χαιρετισμός προς μιá ψυχή οδηγήτρα στον κόσμο της έμορφιάς και του ιδανικού. Ο Γύζης δεν είναι πια. Ένδεκα χρόνια πέρασαν. Μά, τό έργο του, ό νους, ή καρδιά του δεν πέθαναν. Διάνοια και καρδιά ελληνική. Σκύβει στοργικά, με παιδική πίστι πάνω στο βιβλίο της παραδόσεως ή μεγαλύτερα πετά στη « Δόξα των Ψαρών ». Ο Σολωμός θα ξανάνοιθε, μέσα στην κίνησι της θεάς, τη στιγμή που την είχε δραματοσθή. Δεν ήξερω αν σκέψις ποιητική αποδόθηκε ποτέ τόσο απλά και τόσο τέλεια. Ο Γύζης δεν είδε την εικόνα μέσα στους σίχους αυτούς. Βρήκε την πηγή της έμπνευσεως κ' εκεί έβαψε τό κοντύλι.

Τό Χαϊδάρι γνώρισε ένα από τα πρώτα έργα του ζωγράφου. Πάνω στους τοίχους μιás κάμαρας ισόγειας είναι άκόμα, μισοχαλασμένες από τον καιρό και από την κακομεταχείρισι, τρεις εικόνες: ή "Ανοιξη, τό Καλοκαίρι και τό Φθινόπωρο. Την τέταρτη, τον Χειμώνα, την έθαψε των ανθρώπων ή άπορία. Στη θέσι της ένας φεγγίτης, με άπορία άνοίγει τό πελώριο μάτι του μπροστά στην ασέβεια. Ολόκληρη ή σύνθεσις είναι μιá μεγάλη καγκλωπτή σκυάδα. Στις κολώνες σκαρφάζουν τριανταφυλλίες, απλώνει τό αλγόκλημα, άκουμπούν λουλούδια. Πάνω στους κλώνους τραγουδούν πουλιά παίζουν πεταλούδες. Η ίδια λεπτή αίσθησις, ή ίδια εγχεινή γραμμή: Αυτή, που άργότερα θα μās πη τις ιστορίες που θάλωσαν τα παιδικά μας μάτια όταν τις άκούαμε από τα χείλη του παπού:

Αυτή, που χρόνια κατόπι, θα μās άποκαλύψη ψυχές μοναδικές, έναν κόσμο φανταστικής έμορφιάς.

Σβυσμένη ή χάρη του χρώματος στις τρεις τοιχογραφίες. Τό έγλυψε ό καιρός και ή ύγρασία, και άποτελείωσε τό άχάριστο έργο τό χέρι των ανθρώπων. Μά, γύρω στη ζωγραφιά φέγγει άκόμα ή γραμμή, αυτή που πέρασε άύλη μπροστά στα μάτια του τεχνίτη. Και θρυμματισμένη σε χίλια κομμάτια, και τότε θα δείχνη την ύπαρξί της, γιατί δεν έβγήκε από τό πινέλο, μά ξεπήδησε από μιá ψυχή. Στην άρχή λιγότερο, κατόπι μοναδικό γνώρισμα της τέχνης του. "Ετσι τό φώς χύνεται από τα χίλια κομματάκια σκασιμένου καθρέφτη.

Αυτό θαυμάζω και αυτό μ' έλκύει παντοτεινά στο έργο του Γύζη. Πριν άρχισή νά ζωγραφίξη μιάν εικόνα, γεννήθηκε μέσα στη σκέψι του — μέσα στην ψυχή του προτιμώ νά ειπώ — τό σύμβολον.

Νά, ή "Ανοιξη. Τό χέρι του εργάζεται, όχι ν' άποδώση ό,τι βλέπομε στην εποχή που άνθίζει ή φύσις: Τό κινεί ό παλμός ό μακρινός, πριν άκόμη αυτός εκδηλωθή, πριν γείνη ζωή. Η "Ανοιξη της απλής αυτής τοιχογραφίας είναι ή άγνή άνοιξη της ψυχής. Άργότερα, όταν πέρασουν χρόνια, τό ίδιο θέμα θα ξανοίξη πάλι μέσα σ' ένα θαύμα χρώματος, γραμμής, αίσθησεως, όπου οι μορφές και τα σώματα είναι πλασμένα υπερκόσμια. Νομίζεις πως άκούς τα λόγια του τραγουδιού:

Μάγεμα ή φύσις κ' όνειρο στην όμορφιά και χάρη.

Στην "Ανοιξιάτικη αυτή Συμφωνία είναι κλεισμένη μιá υπέροχη αισθητική. Η ίδια ιδέα ζούσε άδιάκοπα μέσα του ως που νά εβρη την τέλεια μορφή. Και μαζί με την τελειότητα της μορφής, έρχεται όλοένα ή τεχνική τελειότης. Την αισθητική τελειότητα θέλω νά ειπώ. Τό φώς τό μεταχειρίζεται ό Γύζης σάν σιαά. Τό απλώνει με άόριστη λευκή γραμμή γύρω στο σώμα και δίνει έτσι όχι τό βαρύ περίγραμμα του χρώματος, άλλα τό έλαφρό τίναγμα της ζωής.

Δυό μεγάλες άκακίες, πλαί - πλαί, φυτεμένες από τό δικό του τό χέρι, τότε, στην εποχή του γάμου του, κυτάζουν από ψηλά τό τόπιον που τό άμόρφηνε μιá ψυχή και τό δοξάζει μιá τέχνη.

Παρέκει, σε καμιά εκατοστή βήματα, ένα μικρό εκκλησιδάκι κόβει την άπλα του κάμπου. "Αγρυπνος φυλάγει ό άγιος τις τοιχογραφίες του

Λύτρα, τοῦ στενοῦ φίλου τοῦ Γύζη. Συντροφε-
μένες οἱ δυὸ ψυχές και ὑστερα ἀπὸ τὸν θάνατο,
μέσα στὴν ἐξοχικὴ γαλήνη. Καὶ οἱ δυὸ κνη-
γοῦν τὰ ἴδια μεγάλα δνειρα, κρύβουν τοὺς ἴδιους
μυχίους πόθους. Ὁ ποιητὴς τοῦ «Λιβανίσματος»

θὰ ἦταν καὶ αὐτὸς πολὺ νέος δταν ἐργάσθηκε
τις τοιχογραφίαις τοῦ Ἁϊ-Γιώργη. Νοιώθει
ἀπὸ τώρα τὸ χέρι τοῦ διδασκάλου ποὺ ἔζησε
πάντα μετὴ λατρεία τῆς τέχνης καὶ μᾶς ἔδωσαν
ἔργα ζηλευμένα.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΑΡΑΒΟΛΕΣ ΤΟΥ ΤΣΟΥΑΓΚ-ΤΣΕ *

ΣΙΩΠΗ

Ὅταν ὁ Κομφούκιος συναπαντήθηκε μετὸν
Βέν-Πὸ Χσούεν-Τσε, δὲν μίλησε λέξι. Ἐπειτα
τὸν ρώτησε ὁ Τσε-Λού:

— Δάσκαλε, πολὺν καιρὸ ποθοῦσες νὰ δῆς
τὸν Βέν-Πὸ Χσούεν-Τσε. Πῶς συμβαίνει λοι-
πόν, τώρα ποὺ τὸν εἶδες, νὰ μὴ τοῦ μιλῆσης
οὔτε μιὰ λέξι;

Ὁ Κομφούκιος ἀποκρίθηκε:

— Μὲ ἀνθρώπους σὰν κι' αὐτὸν ἀρκεῖ μόνο
νὰ βλέπη κανεὶς; καὶ ἡ Ἀνώτατη Ἀλήθεια φα-
νερώνεται. Δὲν ὑπάρχει τόπος γιὰ λόγια.

Ο ΤΡΟΧΟΠΟΙΟΣ

Ὁ πρίγκηψ Χουὰν καθότανε μιὰ μέρα καὶ
διάβαζε στὸ παλάτι του, δταν ἕνας τροχοποιὸς
ποὺ ἐργαζότανε κάτω, πέταξε τὰ ἐργαλεῖα του,
ἀνέβηκε ἀπάνω τὶς σκάλες καὶ τοῦ εἶπε:

— Συγχώρει με νὰ ρωτήσω, πρίγκηπά μου,
τί εἶναι τὰ πράματα ποὺ μελετᾷς.

— Μελετῶ τὰ λόγια τῶν Σοφῶν, εἶπε ὁ
πρίγκηψ.

— Εἶναι αὐτοὶ οἱ Σοφοὶ ζωντανοί; ρώτησε
ὁ τροχοποιός.

— Ὁχι, εἶπε ὁ πρίγκηψ, εἶναι πεθαμένοι.

— Τότε, τὰ λόγια ποὺ μελετᾷς, πρίγκηπά μου,
εἶπε ὁ τροχοποιός, εἶναι μόνο τ' ἀπομεινάρια
ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων.

— Πῶς μπορείς ἐσύ, ἕνας τροχοποιός, φώ-
ναξε ὁ πρίγκηψ, νὰ πῆς μιὰ κρίσι γιὰ τὸ βιβλίο
ποὺ διαβάζω ἐγώ. Ἐξήγησε τὸν λόγο σου, εἰδεμὴ
θὰ πεθάνης.

— Ὁ δούλος σου, εἶπε ὁ τροχοποιός, θὰ τὸ
ἐξηγήσω μετὴ δική του δουλειά. Θέλω νὰ κάνω
μιὰ ρόδα: δουλεύω πολὺ σιγά, δὲν μπορῶ νὰ

τὴν σφίξω ἀρκετὰ δουλεύω πολὺ γρήγορα, πάλι
δὲν στρώνει ὅπως πρέπει. Ὅταν οἱ κινήσεις τοῦ
χειροῦ μου δὲν εἶναι οὔτε πολὺ σιγανές, οὔτε
πολὺ βιαστικές, τότε μπορεί νὰ γίνῃ ἐκεῖνο ποὺ
θέλει ὁ νοῦς μου. Λόγια δὲν μποροῦν νὰ τὸ
ποῦν πῶς γίνεται: εἶναι μέσα μιὰ κρυφὴ τέχνη.
Δὲν μπορῶ νὰ τὴν διδάξω τοῦ γιου μου: δὲν
μπορεῖ ἐκεῖνος νὰ τὴν μάθῃ ἀπὸ μένα. Ἔτσι,
ἐνῶ εἶμαι ἐβδομήντα χρόνων, κάνω ἀκόμα καὶ
στὰ γηρατεῖα μου πάντα ρόδες. Ἄν οἱ Σοφοὶ
πέθαιναν καὶ πᾶν καὶ πῆγε μαζί τῶν κ' ἐκεῖνο
ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ διδάξουν, τότε, πρίγκηπά
μου, αὐτὰ ποὺ μελετᾷς δὲν μπορεί νὰ εἶναι παρὰ
τ' ἀπομεινάρια τῶν.

Η ΧΑΡΑ ΤΩΝ ΨΑΡΙΩΝ

Ὁ Τσουάγκ-Τσε κι' ὁ Χουί-Τσε στέκονταν
ἀπάνω στὴν γέφυρα ποὺ περνᾷ πάνω ἀπ' τὸν Χάο.

Ὁ Τσουάγκ-Τσε εἶπε:

— Κύταξε πῶς στριφογυρίζουν τὰ ψαράκια!
Πῶς φαίνεται ἡ χαρὰ τῶν ψαριῶν!

— Δὲν εἶσαι ψάρι ἐσύ, τοῦ εἶπε ὁ Χουί-Τσε,
πῶς μπορείς νὰ ξέρης τί εἶναι ἡ χαρὰ τῶν
ψαριῶν;

— Κ' ἐσύ δὲν εἶσαι ἐγώ, ἀποκρίθηκε ὁ Τσου-
άγκ-Τσε, πῶς μπορείς νὰ ξέρης, πῶς ἐγώ δὲν
ξέρω τί εἶναι ἡ χαρὰ τῶν ψαριῶν;

— Βέβαια δὲν εἶμαι ἐσύ, εἶπε ὁ Χουί-Τσε,
καὶ δὲν σὲ ξέρω. Μὰ αὐτὸ ξέρω, πῶς δὲν εἶσαι
ψάρι: τὸ λοιπὸν δὲν μπορείς νὰ ξέρης τὰ ψάρια.

Ὁ Τσουάγκ-Τσε εἶπε:

— Ἄς ἐρθῶμε πάλι στὸ ρωτημὰ σου. Μὲ
ρώτησες: Πῶς μπορείς νὰ ξέρης τί εἶναι ἡ χαρὰ
τῶν ψαριῶν. Κατὰ βάθος ἤξερες πῶς ξέρω καὶ
μὲ ρώτησες. Ἄς εἶναι. Ἐγὼ τὴν χαρὰ τῶν ψα-
ριῶν τὴν ξέρω ἀπ' τὴν δική μου ἀγάπη ποὺ
ἔχω γιὰ τὸ νερό.

[Ἀπὸ τὸ Γερμανικόν]

Μετάφρασις Ε.

Ο ΑΪ ΓΙΩΡΓΗΣ

ΑΠΟ ΤΑΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ.

ΕΡΓΟΝ Η. ΑΥΤΡΑ

Φωτογρ. Ντούνια

ΦΙΛΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

Η επί του περιμαχίτου αυτού θέματος διάλεξις μου εις τὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον Παρνασσόν, δὲν εἶνε βεβαίως δύνατον νὰ ἐπαναληφθῆ ἐῖς δύο ἐδῶ σελίδας, ἕτω καὶ εἰς γραμμὰς γενικὰς· τὸ πολὺ θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἡ συνοπτικωτάτη ἐπιτομή της καὶ θὰ ἐσημειούτο τότε μεταξύ ἄλλων ὅτι τὸ μυθιστόρημα καὶ τὸ δράμα ἀγοῦνται τὸ δυνατόν της μεταξύ γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς Φιλίας, ἡ ὁποία ὁμως ποῖαν θέσιν θὰ εἶχεν εἰς αὐτὰ ἀφοῦ ἀσχολοῦνται καὶ τρυβαζοῦν ὡς γνωστὸν περὶ τὰ ταραχώδη καὶ ὄχι τὰ ἤρεμα, περὶ τὰ ὁμηρικὰ, τὰ δραματικά, τὰ τραγικά αἰσθήματα; Ἄλλ' ὅτι ἀφ' ἑτέρου ἡ ψυχολογικὴ κριτικὴ καὶ ἡ ζωὴ παρέχουσι τὰ ἐνδόσιμα ὥστε νὰ μὴ θεωρῆ κανεὶς ἀπολύτως ἀδύνατον τὴν τοιαύτην φιλίαν. Ἐν πρώτοις ὑπὸ τίνων περιορισμῶν καὶ ὑπὸ αἰρέσεως ὡς τὴν ὑποδεικνυομένην ἐπὶ τοῦ Νῆϊσσε κατὰ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ ὑπάρχῃ φιλία μεταξύ γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς ὅταν ὑφίσταται μεταξύ των κάποια σωματικὴ ἀποστροφὴ ὡς ἐκείνας τὰς ὁποίας ἀναφέρει ὁ ἀκαδημαϊκὸς Φαγκέ καὶ μεταξύ τῶν ὁποίων δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῆ ἡ περίπτωσις της μακρῆς συνηθείας καὶ ἕξως της καταγωγῆς πᾶσαν πλέον περιέργειαν, — εἶνε δὲ ὁ ἔρωσ κατὰ τὸ πλεῖστον περιέργεια, — ὡς τὴν ἄλλην ἐκείνην καθ' ἣν τὰ ὄντα συνδέονται διὰ τινος κοινῆς ὑψηλοῦ φιλοσοφικοῦ, χριστιανικοῦ ἢ ἀπλῶς φιλανθρωπικοῦ ἰδεώδους καὶ ἀγαπᾶνται τοιουτοτρόπως εἰς ὅ,τι ἐνώνει καὶ ἐν ταῦτῳ χωρίζει αὐτὰ ὡς ἐκείνην ἐπίσης τὴν ὁποῖαν προσέθεσα καὶ ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς φιλίαν μεταξύ ὄντων ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἐν εἶνε τὸσον ἀπογοητευμένον, τὸσον συντετριμμένον, τὸσον δυστυχημένον ἀπὸ τὴν πείραν τοῦ ἔρωτος τὸν πρὸς ἄλλο πρόσωπον, ὥστε δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ μαρτυρικὸν ταξίδι, ὥστε διὰ κανένα λόγον καὶ διὰ κανένα δὲν ᾗ ἀπεράσσει νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ μαρτυρικὸν ταξίδι. Τὸ ὄν αὐτὸ θὰ εἶνε εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ γάλλου ποιητοῦ ὁ ὁποῖος μὲ τὸσον πόνον παρακαλεῖ τὴν μητέρα του νὰ τοῦ τραγουδήσῃ κατὰ τι ἀπαλὸν, ἤσυχον, τρυφερὸν, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἔχῃ καμίαν σχέσιν μὲ τὴν ἀγάπην! Καὶ ἡ περίπτωσις αὕτη εἶνε πληροτέρα ὅταν τὰ ὄντα τὰ ὁποία συνδέει τώρα ἡ Φιλία εἶνε καὶ τὰ δύο ναυαγοὶ ἔρωτος πρὸς ἄλλα πρόσωπα. Ἡ καὶ χωρὶς αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις ὅτι εἶνε δυνατόν ὄσα καὶ σπάνιον διὰ τὸν ἀνδρα καὶ τὴν γυναῖκα νὰ συνδεθῶν διὰ φιλίας ἀγνης καὶ ἀθάσας. Ἄλλως τε κατὰ τὸν Ἀβγουστον Κόντ, τὸν μέγαν τοῦτον φιλόσοφον τοῦ θετικισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἠγά-

πησε τὸσον ἀγνὰ τὴν Κυρίαν Κλοτίλδην δε Βό, «ἡ τελεία φιλία μόνον ἐκ τοῦ ἑνὸς φύλου πρὸς τὸ ἕτερον δύναται νὰ ὑπάρξῃ, διότι μόνον ἡ τοιαύτη φιλία εἶνε ἀληθῶς ἀηλλαγμένη πάσης διαταραχῆς εὖς ἡ ὁποία προέρχεται ἔξ ἀντιζηλίας ἢ ἔξ ἀνταγωνισμοῦ». Ἄφ' ἑτέρου ἡ φιλία, πλὴν ἄλλων, τοῦ Κοιτοροσῆ, εἰκοσιοκταετοῖς, καὶ της ὁραιοτάτης καὶ νεαρωτάτης κυρίας Συάδ, ἡ ὁποία ἀποκαλουμένη καθ' αὐτῶν τῶν ἰδίων «intimité délicieuse», ἦτο φιλία ὄντων νεαρωτάτων τὰ ὁποία δὲν συνέδεε τρόπον τινὰ διαζευκτικῶς κανεὶς ὑψηλότερος κοινὸς σκοπός, παρέμεινεν ἐν τούτοις μέχρι τέλους ἀθώα καὶ ἀγνή. Ἄλλὰ δὲν πρόκειται ἀκριβῶς περὶ τούτου σήμερον. Σήμερον θὰ ἤθελον μᾶλλον, νὰ διξω σημεῖον ἀθικτον ἀκόμη, τὸ ζήτημα ἂν ἡ σημερινὴ ἐποχὴ καὶ ἰδίως ὁ σημερινὸς ἀθηναϊκὸς βίος παρέχουν ἕδαφος πρόσφορον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ λεπτοῦ, ἰσχυροῦ καὶ ἠδύτατου τούτου ἀνθρώπου τοῦ ἀνθρωπίνου αἰσθήματος.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐποχὴν, ἰδοὺ ἀκριβῶς ὅτι μοῦ ἔρχονται εἰς τὴν μνήμην ὀλίγα γραμματὰ ἀπὸ ἐν ἀπὸ τὰ περιεργότερα κεφάλαια τοῦ «Ἀτομισμού» της Ἑλλεν Κέυ, ἀπὸ τὸ κεφάλαιον τὸ ἐπιγραφόμενον ἢ «Τέχνη τοῦ Ἀκροῦσθαι». Αἱ γραμματὰ αὗται κάθε ἄλλο βεβαίως εἶνε παρά ὄσχετοι. «Αἱ δυσάρεστοι συνέπειαι της ἀνικανότητός μας εἰς τὸ ν' ἀκροῶμεθα γίνονται ἐπίσης αἰσθηταὶ εἰς τὸν οἰκιακὸν βίον. Αἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἄνδρες μιᾶς καὶ της αὐτῆς οἰκογενείας ἔχουν τὸ ἐνδιαφέρον των τὸσον πολὺ δελεαζόμενον ἀπὸ τὸν ἐκτὸς της οἰκίας βίον, ὥστε δὲν ἔχουν τὴν ἀπαραίτητον ἀταραξίαν διὰ νὰ ἐντείνουν τὴν προσοχὴν των εἰς τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς σκέψεις οἱ μὲν τῶν δέ.

Καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ ἔρωσ δὲν εὐρίσκει σήμερον καιρὸν νὰ οἰκαιοποιηθῆ τὴν ἐνδόμυχον ζωὴν τοῦ ἀγαπωμένου προσώπου. Τηλεφωνοῦμεν, γράφομεν ἐπιστολικὰ δελτάρια, ἐξακολουθοῦμεν τὰς ἀθλοπαιδιάς μας. Ὅ,τι λαμβάνομεν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅ,τι δίδομεν εἰς αὐτοὺς δὲν εἶνε πολὺ σημαντικόν.

Καὶ μάλιστα τὰ πρόσωπα τὰ ὁποία συνδέει ὁ ἔρωσ ἢ αἰσθήματα φιλίας, πολλάκις δὲν ἔχουν τὴν ἰκανότητα ἢ καὶ καιρὸν ν' ἀκούσουν τὰ ἡμῶν τῶν διὰ τῶν ὁποίων ἀποκαλύπτεται ἡ ψυχή. Πόσον συχνὰ ἡ ἀνήσυχος πίστις, ἡ δειλὴ ἐπίκλησις, ἡ ἄφωνος παρακλήσις, ἐν σφίξμον της καρδιάς περνοῦν χωρὶς νὰ τὰ παρατηρήσωμεν! Πόσον ἔχει ἀμβλυνηθῆ ἡ ἀκοή μας, πόσον ἀφψ-

ρημένη εἶνε ἡ ἀπάντησις μας. Ποσάκις καθ' ἑκάστην δὲν ἀποκόπτομεν τὰ λεπτὰ νήματα τὰ ὁποία συνδέουν τὴν ψυχὴν μας μὲ ἄλλην ψυχὴν; Ποσάκις δὲν ἀφίνομεν τὴν ἄμμιαν τῶν μικρῶν ἀξιών της ζωῆς νὰ ἐκφευγῇ ἐκ τοῦ ἀμμομέτρου μας;

Ναί· ἡ ἐποχὴ μας δὲν εἶνε βεβαίως ἡ καταλληλότερα διὰ τὴν βλάστησιν, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐκλεκτοτάτου, τοῦ τρυφερωτάτου ὄσφ καὶ ἰσχυροτάτου αὐτοῦ ἀνθρώπου της Φιλίας. Ἡ ἐποχὴ μας καὶ ἰδίως ὁ βίος τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον μεγάλων πόλεων. Ζῶμεν ἐν αἰωνία σπουδῇ εἰμῶτα διαρκῶς οἱ βιαστικοὶ ζῶμεν ὑπὸ ἀτμόν θὰ ἔλεγεν κανεὶς μᾶλλον ὅτι ὅλοι ἐπιβαίνομεν διαρκῶς αὐτοκινήτων μέχρις οὗ ἔλθῃ ἡ ὄρα νὰ βαίνομεν ἀκόμη περισσότερον βιαστικοὶ, διὰ μέσου τοῦ αἰθέρος. Ἡ ἡμέρα μας μόλις ἐπαρκεῖ διὰ τὰς ὑποθέσεις, διὰ τὰς κυρίας πεζοτάτας ἀπαιτήσεις τοῦ ἀτομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου ἢ δειλὴ καὶ ἡ ἐσπέρα μόλις ἐπαρκεῖ διὰ τὰ γεῦματα, διὰ τὰς ἐσπερίδας, διὰ τὸ θέατρον, διὰ τὸ μπριτζ. Ὑπάρχουν κυρία, πού ἔχουν νὰ προφθᾶσουν κατὰ τὸ αὐτὸ ἀπόγευμα τέτα πολὺ περισσότερα τοῦ ἑνός καὶ αἱ ὁποῖαι οὕτω μόλις προφθάνουν ν' ἀπευθύνουν ἐν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἄτονον μεῖδιμα πρὸς τοὺς ἐδῶ κ' ἐκεῖ συναντιωμένους γνωρίμους των· αἱ ὁποῖαι ἐπίσης σπεύδουν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν οἰκίαν των διότι ἔχουν κεκλημένους εἰς γεῦμα ἢ διότι εἶνε αἱ ἴδιαι κεκλημέναι εἰς γεῦμα, — τὸ ὁποῖον δὲν εἶνε σχεδὸν ποτὲ καὶ ἡ κατακλεις της κοσμικῆς των ἐσπέρας.

Πῶς θέλετε αἱ γυναῖκες αὗται νὰ εὑρουν καιρὸν διὰ τὴν φιλίαν, — διὰ τὸ αἰσθήματα τὸ ὁποῖον περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο προϋποθέτει τὰς μακρὰς συνομιλίας, — τὴν παρατεταμένην γνωριμίαν τῶν καρδιῶν καὶ τῶν χαρακτήρων, — τὰς οἰονεὶ ἀτελευτήτους συνεντεύξεις τῶν ψυχῶν; Πού θέλετε αἱ γυναῖκες αὗται νὰ ἐπιλέξουν τὸν φίλον, νὰ ἐκτιμήσουν τὸν ἀνδρα, τὸν ἐξαιρετικὸν ἐκείνον ὁ ὁποῖος θὰ τὰς ἐνοῆ καὶ θὰ τὰς σέβεται; Ἀθίδες ἀξίαι νὰ καταστῶσι πρότυπα φίλης θὰ ὑπάρχουν βεβαίως πολλαί, ἀλλὰ πῶς νὰ γνωρίσῃ κανεὶς κατὰ βάθος τὰς βιαστικὰς διαβάτιδας της κοσμικῆς ζωῆς, τὰς ἠρωίδας

αὐτὰς τοῦ συγχρόνου κινηματογράφου, εἰς τὸν ὁποῖον ὡς γνωστὸν τὸσον πολὺν ρόλον παίζει ὁ κυνηγητός; Μία γυνὴ ἔλκυει ἕξαφνα τὴν προσοχὴν σας· σὰς πλησιάζει καὶ σὰς χαιρετᾷ εἰς μίαν αἰθουσαν· κατὰ τι μυστηριώδες σὰς εἰδοποιεῖ ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη εἶνε πράγματι μία ψυχή· μία ἐπιθυμία αἰφνιδία ὄσφ καὶ ἀλλόκοτος σὰς καταλαμβάνει νὰ τὴν γνωρίσετε περισσότερον, καλύτερα, νὰ μάθετε τέλος ὁποῖα ἀκριβῶς εἶνε τίς οἶδε νὰ τὴν ἐκτιμήσετε καὶ νὰ της προσφέρετε τὴν φιλίαν σας. Μὴ μεταιοπονῆτε! Ἐκεῖ ἤδη αὕτη ἀπομακρυνθῆ κατέλαβε τὴν τετάρτην θέσιν εἰς κανὲν τραπέζι τοῦ μπριτζ, ἡ ὁποία ἦτο κενὴ ἢ ἐφυγεν ἤδη διὰ κανὲν ἄλλο τέιον. ... Πράγματι ποτὲ ἄλλοτε τὰ δύο φύλα δὲν ἔζησαν τὸσον πολὺ πλησίον ἀλλήλων, τὸσον ἀναμειγμένα μᾶλλον, μὲ τὸσον ὀλίγους φραγμούς ἀναμεταξύ των, ἀλλὰ καὶ ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἐγνωρίσθησαν ὀλιγώτερον.

Εὐτυχῶς διὰ τὴν φιλίαν εἶνε ἐπὶ τοσοῦτον αὕτη ἡ κυριώτερα ἀνάγκη διὰ τὰς εὐγενεῖς ψυχὰς, ὥστε παρ' ὄλους τοὺς δυσμενεῖς ὄρους εὐρίσκειται ἀκόμη, τὸσον ὁμως ἀραιά, καὶ εἰς τὸν κόσμον τῶν αἰθουσῶν· ἄλλο τὸ ζήτημα ἂν οἱ συνδεόμενοι δι' αὐτῆς ἔχουν καὶ τὸν καιρὸν νὰ τρυφῶν εἰς αὐτὴν! Ἄλλως τε, ἐπίσης εὐτυχῶς, δὲν ὑπάρχει μόνον ὁ καλούμενος «κόσμος τῶν αἰθουσῶν» εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον. Παρ' αὐτόν, — μὲ ἐνίοτε καὶ μερικὰς ἀραιὰς διαδρομὰς δι' αὐτοῦ, — ὑπάρχει καὶ ἄλλος κόσμος· ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐγκαίρως περιώρισε τὰς μετὰ τοῦ κόσμου τῶν αἰθουσῶν ἐπαφὰς του εἰς σχετικῶς ἐλάχιστα χρονικά σημεῖα· ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐγκαίρως περιώρισε τὴν ζωὴν του μεταξύ τῶν ἀριστων ἐκ τῶν γνωρίμων ὁποῖα εἶνε τὰ βιβλία, καὶ ὀλίγων γνωρίμων τοὺς ὁποῖους δωρεὴ ἐνίοτε εἰς αὐτὸν ἢ συγγένεια ἢ ἐξέλεξεν ἡ ἀτομικὴ της καρδιάς του κλίσαις. Καὶ ὁ κόσμος αὐτός, εὐτυχῶς, ἐπαναλαμβάνει, εἶνε ὁ ἀπείρω τῶ λόγῳ περισσότερος. Καὶ εἰς τὸν κόσμον αὐτόν ὑπάρχει βεβαίως ὄλος ὁ καιρός, διὰ ν' ἀνθήσῃ καὶ νὰ μαγεύσῃ καὶ νὰ παρηγορῆσῃ καὶ νὰ ἐγκαρδιώσῃ διὰ νὰ ἐμπνεύσῃ καὶ νὰ ἐξυψώσῃ ἡ Φιλία μεταξύ γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς, — αὕτη ἡ γαληνοτάτη Ἡγεμονίς τῶν Συμπαθειῶν.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Υπήρξε μία εποχή διά τὸ γένος, ὅπου τὰ Χριστούγεννα ἐφορτάζοντο μὲ τόση πομπήν καὶ μεγαλοπρέπειαν, ὅσον ποῦ νὰ ἤμπορῇ νὰ εἰπῇ κανεὶς, πῶς ὁ Χριστός, ὁ τῶσον μετριοφρόνος καὶ ἀθορύβως γεννηθεὶς μέσα εἰς τὴν φάνην τῶν ἀλόγων, ἐγένεν αἰτία νὰ ἐπιδείξῃ ὁ ἄνθρωπος ὅλην τὴν ματαιοφροσύνην του.

Ἡ εποχή ἐκείνη ἦτο ἡ Βυζαντινὴ χλιετήρις. Ὁ λαὸς τὴν ἀνέμενε μὲ ἀνυπομονήσιαν τὴν ἡμέραν αὐτήν, διὰ νὰ χαίρηται τοὺς αὐτοκράτορας του ἀπὸ κάθε γωνίαν ὁδοῦ καὶ ἀπὸ κάθε στοᾶν, ψάλλοντάς τοὺς καθιστώμενους ὕμνους. Οἱ αὐλικοὶ ἐτοίμαζον πολλὰς ἡμέρας προηγουμένως τὰς χρυσὰς τῶν στολῶν, καὶ αἱ εὐγενεῖς δεσποῦσαι τῆς αἰλῆς καὶ τῆς πόλεως ἀπασχολοῦσαν τὰς ῥαπτίρας πυρετωδῶς εἰς τὴν παρασκευὴν τῶν πολυτελεσιτέρων ὑφασμάτων τῆς Τύρου, τῶν Βενετικῶν μεταξωτῶν, τῶν χρυσοῦφάντων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Συρίας, καὶ τοῦ περιφήμου «βλακίου» τριμίτου ἀτλαξίου, ποῦ ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ τὰς χλαμύδας τῶν Ζωσῶν καὶ τῶν Πατρικίων δεσποινῶν.

Ἀπὸ τὴν παραμονὴν ὁ μέγας Πραιπόσιτος, (ἀρχιεπίσκοπος τοῦ παλατίου), ἀνήγγελλεν εἰς τοὺς Βασιλεῖς τυπικῶς τὴν ἐπομοσίαν, διὰ τὴν τελετὴν τῆς ἐπομένης κατόπιν ἐξερχόμενος κατὰ διαταγὴν τοῦ Δεσπότη, εἰδοποιεῖ ὅλον τὸ προσωπικὸν τοῦ Κουβουκλίου (τὴν πλησιεστέραν καὶ ἐπισημοτέραν βασιλικὴν θεραπείαν) καὶ τοὺς ἐπισημοτέρους μεγιστάνους τὸν Κατεπάνω, τὸν Δομέστικον τῶν Βασιλικῶν, τοὺς δύο Δημάρχους, τὸν Βενέτων καὶ τὸν Πρασίνων, τὸν Δομέστικον τῶν Νουμφῶν, καὶ τὸν Κόμητα τῶν Τειχῶν. Ὁ δὲ Ὑπαρχος τῆς πόλεως, εἰδοποιούμενος ἐπίσης, διέτασσε γενεὴν καθαρῶν τῶν δρόμων ὅπου θὰ ἐπερνοῦσαν οἱ Βασιλεῖς, διὰ νὰ μεταβοῦν εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν, καὶ ἐκτόλιζον τὰς στοᾶς, τὰς μεγάλας πόλεις καὶ τὰ κτίρια τῆς ὁδοῦ μὲ δάφνας, κισσούς, μωριὰς καὶ δενδρολίβανα.

Τὸ πρωὶ τῆς μεγάλης ἡμέρας οἱ Πραιπόσιτοι καὶ ὅλαι αἱ τάξεις τοῦ Κουβουκλίου εἰσῆρχοντο εἰς τὸ Πάρθρον καὶ ἐπερίμεναν, οἱ δὲ Βεσητόρες, ἐψέρον ἀπὸ τὸ εὐκτήριον τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου, ποῦ εὐρίσκετο εἰς τὸ Χρυσοτρίκλινον, — τὴν λαμπρὰν αἴθουσαν τῶν τελετῶν, τῶν παρουσιάσεων καὶ τῶν πομπῶν, — τὴν ράβδον τοῦ Μωυσῆος. Οἱ ὑπάλληλοι ἐπὶ τῆς ἐνδύσεως, ὀνομαζόμενοι Ἀλλάξιμοι τοῦ Κουβουκλίου, ἐλάμβανον ἀπὸ τὸ «ταβλίον» τὰς βασιλικὰς ἐσθῆτας καὶ τὰ στέμματα ἀπὸ τὰ «κορνίβλια» τὰ ὁποῖα μετέφερον εἰς τὸ Ὀκτάγωνον Κουβούκλιον, λαμπρὰν αἴθουσαν ποῦ εὐρίσκετο μέσα εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ ἐπισημότερα διαμερίσματα, ὀνομαζόμενον Παλάτιον τῆς Δάφνης, ἀντικρὺ εἰς τὸν ναῶντον τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου καὶ τέλος οἱ βασιλικοὶ Σπαθάριοι ἀνελάμβανον τὰ βασιλικὰ ὄπλα, τὰ σκουτέρια (ἀσπίδας) καὶ τὰ δόρατα, καὶ ἐπερίμενον εἰς τὸ Ὀνοπόδιον ἢ τὸν Ὀνόποδα.

Ἀκριβῶς εἰς τὴν προσδιορισμένην ὥραν οἱ Βασιλεῖς ἐξῆρχοντο ἀπὸ τὸν Ἱερὸν Κοιτῶνα, καὶ προσήρχοντο πρῶτα ἔμπροσ εἰς μεγάλην εἰκόνα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ θρόνου, ποῦ εὐρίσκετο εἰς τὴν Κόγχην τοῦ Χρυσοτρίκλινου κατόπιν δὲ εἰσῆρχοντο οἱ Πραιπόσιτοι καὶ ἀφῶ τοὺς ἐφοροῦσαν τὰς χρυσὰς στολὰς, τοὺς συνάδεδον εἰς μικροτέραν αἴθουσαν, ὀνομαζομένην Σίγμα, ὅπου τοὺς ὑπέδεχοντο ἡ Ἐταιρεία, ὁ Λογοθέτης καὶ ὁ Πρωτονοτάριος.

Εἰς τὸ Τρίκλινον τῆς Αὐγουστίας, συνεχόμενον μὲ

τὸ παλάτιον τῆς Δάφνης, συννεοῦντο μὲ τὴν βασιλικὴν ἀκολουθίαν οἱ χρυσοτρίκλινται καὶ οἱ λοιποὶ αὐλικοὶ, ἀπ' ἐκεῖ δὲ ἐπροχωροῦσεν ἡ πομπώδης συνοδεία εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ὅπου ἠτήρχεν ὁ πολύτιμος σταυρὸς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ μετὰ τὴν προσκύνησιν αὐτοῦ ἐδέχοντο εἰς τὸ Ὀκτάγωνον Κουβούκλιον τὸν Περφερενδάριον (διωγγελέα) ἐκ μέρους τοῦ Πατριάρχου, εἰδοποιούμεντα διὰ τῶν Πραιποσιτῶν ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας ἦτο ἕτοιμος.

— Οἱ Βεσητόρες! ἐφώνησε τότε ὁ Πραιπόσιτος. Οἱ προσκαλούμενοι ἐσπευδον νὰ ρίψουν εἰς τοὺς ὤμους τῶν Βασιλέων τὰς χρυσὰς «χλαμύδας» καὶ οἱ Πραιπόσιτοι ἔβαζον τὰ στέμματα εἰς τὴν κεφαλὴν τῶν. Ἀπ' ἐκεῖ ἡ συνοδεία ἐπερνοῦσε ἀπὸ τὰς ἐπισημοτέρας αἰθούσας εἰς κάθε μίαν ἀπ' αὐτὰς ἐπερίμενε καὶ ἀπὸ μία τάξις πολυωνύμων μεγιστάνων, ποῦ προσεκολλᾶτο εἰς τὴν γενεὴν πομπῆν, καὶ τέλος ἐφθάνον εἰς τὸ Τριβουνάλιον, εἰς τὴν λεγομένην Καμάραν τῶν Ἀύχων, ποῦ ἦτο ὁ πρῶτος σταθμὸς ἐντὸς τῆς «Αἰλῆς» μετὰ τὴν ἐξοδὸν ἀπὸ τὸ Παλάτιον. Ἀπ' ἐκεῖ ἤρχιζεν ἡ περιήγησις ὑποδοχῇ ἐκ μέρους τῶν δύο μερίδων τοῦ Δήμου, τῶν Βενέτων καὶ τῶν Πρασίνων, ποῦ ἐναλλάσσοντο εἰς τοὺς διαφόρους σταθμοὺς μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας.

Πρῶτη ἦτο ἡ ὑποδοχὴ τοῦ Δημάρχου τῶν Βενέτων, ποῦ εἶχε καὶ τὸν τίτλον τοῦ Δομεστικῶν τῶν Σχολῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ «Κράκται» (ψάλται, κήρυκες) ἐψάλλον εἰς ἤχον γ', ἀναμένοντες τοὺς Βασιλεῖς.

— Ἄσθη τὸν ἥλιον προμηθεὶ ἐν Βηθλέεμ Χριστὸν ἀνατείλαντα ἐκ Παρθένου.

Ὅτε δὲ ἐφθάνον οἱ Βασιλεῖς εἰς τὴν στοᾶν, οἱ Κράκται ἐπανελάμβανον:

— Πολλά, πολλά, πολλά!

Καὶ ὁ Λαός:

— Πολλά ἔτη εἰς πολλά!

Κι' ἐξηκολούθουν:

Οἱ Κράκται. — Πολλοὶ ὑμῖν χρόνοι ἢ ἔνθεος βασιλεία!

Ὁ Λαός. — Πολλοὶ ὑμῖν χρόνοι!

Οἱ Κράκται. — Πολλοὶ ὑμῖν χρόνοι οἱ θεράποντες τοῦ Κυρίου!

Ὁ Λαός. — Πολλοὶ ὑμῖν χρόνοι!

Οἱ Κράκται. — Πολλοὶ ὑμῖν χρόνοι ὁ (δεῖνα καὶ ἡ δεῖνα, διὰν ἦσαν δύο), αὐτοκράτορες τῶν Ρωμαίων.

Ὁ Λαός. — Πολλοὶ ὑμῖν χρόνοι.

Οἱ Κράκται. — Πολλοὶ ὑμῖν χρόνοι ἐν ταῖς Αὐγούσταις καὶ ταῖς Πορφυρογενήταις.

Ὁ Λαός. — Πολυχρόνιον ποιήσει ὁ Θεὸς τὴν ἁγίαν βασιλείαν σας, εἰς πολλά ἔτη!

Μετὰ τὸν μακαρισμὸν τοῦτον, ποῦ ὀνομάζετο «ἀκτολογία», ἡ συνοδεία ἐπροχωροῦσε μέχρι τῶν πυλῶν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, εἰς τὰς Σχολὰς, ὅπου ἐπερίμενον ὁ Ἄημος τῶν Πρασίνων μὲ τὸν δῆμαρχον, φέροντα τὸν τίτλον τοῦ Ἐκκαθύβιτου.

Καὶ ἐψάλλον οἱ Κράκται:

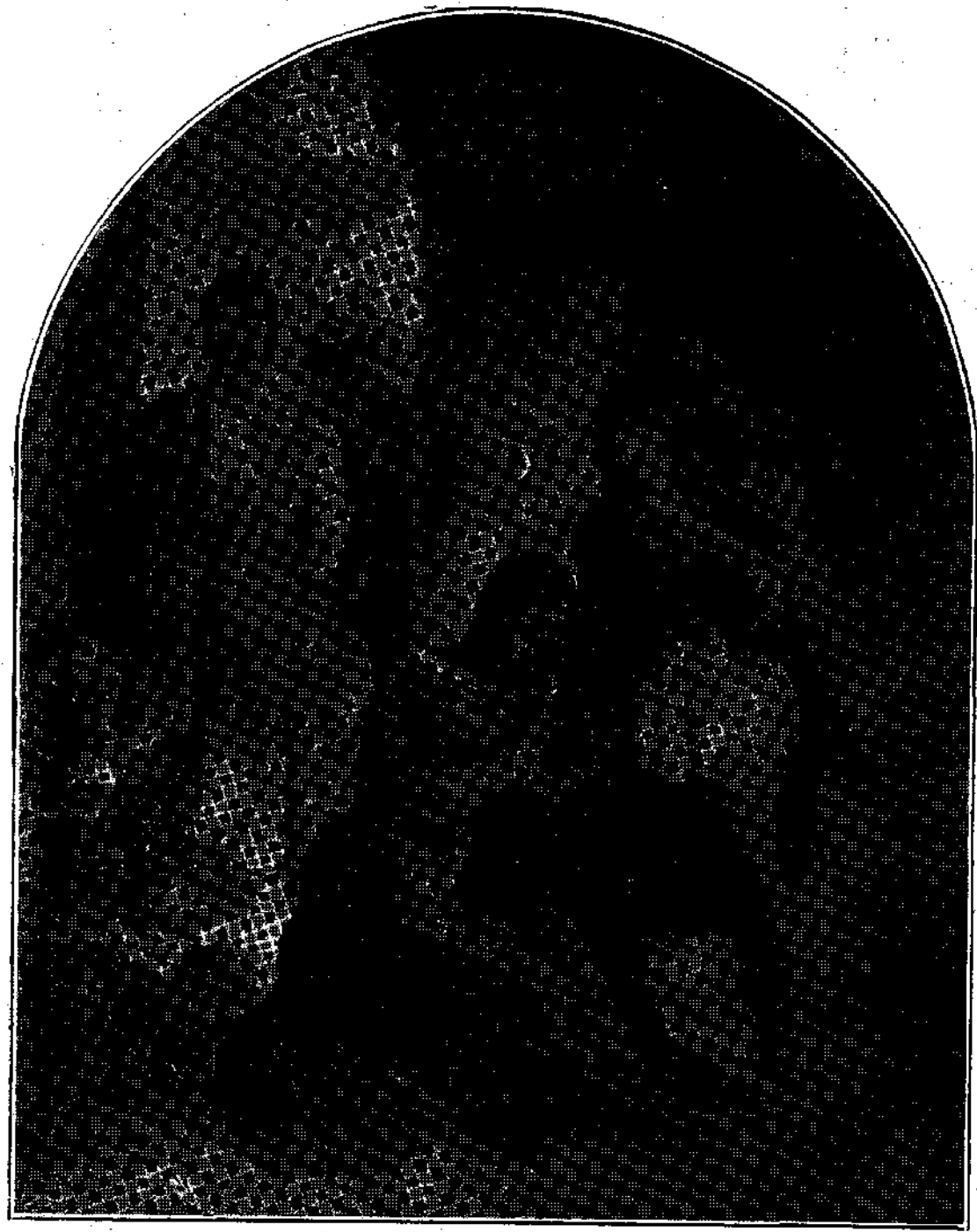
— Ὁ ἀμήτωρ ἐν οὐρανοῖς, ἀκάτωρ τιττεται ἐπὶ τῆς γῆς.

— Ὁ φυτοργγὸς τῶν ἀνθρώπων φιλάνθρωπος καταδέχεται ἄνθρωπος γεννηθῆναι.

Καὶ ἐξηκολούθουν ἐμμανιζόμενον τῶν Βασιλέων:

— Πολλά, πολλά, πολλά.

Ὁ δὲ Ἄημος ἐπανελάμβανε τοὺς ἀνωτέρω μακαρισμούς.

Η ΑΠΟΚΕΦΑΛΙΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΠΟ ΤΑΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ

ΕΡΓΟΝ Ν. ΑΥΤΡΑ Φωτογρ. Νιούνια

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ δῆμος τῶν Βενέτων εὐρίσκων καιρὸν, ἐλάβανε θέσιν εἰς τὴν ἐπομένην στάσιν, πού ἦτο ἐνδοθεν τῆς Χαλκῆς Πύλης, τῆς ἐπισήμου ἐξωτερικῆς τοῦ Παλατίου, καὶ ἔβαλλε:

— Σειράς σηνγνών τὰς ἀμαρτίας παραγονῶνται ὁ Θεός ἐν φάνη...

Κι' ἐξηκολούθουν αἱ «ἀκτολογίαι» μέχρι τῆς στιγμής πού ἀπεχώρει ἡ συνοδεία διὰ τὰ ἐπαναληφθῶν τὰ αὐτὰ ἀπὸ τοὺς Προσβίους εἰς τὴν μεγάλην πύλην τοῦ Μελετίου, εἰς τὸν λεγόμενον «Ἀχιλλέα». Τέλος δὲ ἔφθανεν εἰς τὸν τελευταῖον σταθμὸν, ἐμπρὸς εἰς τὸ «Ὁρολόγιον τῆς Ἁγίας Σοφίας», ὅπου ἐκαίρετοῦσεν ὁ δῆμος τῶν Βενέτων, καὶ εἰσῆρχοντο οἱ Βασιλεῖς εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ τοῦ Ἁγίου Φρέατος, ὅπου ἡ θαυμασία συμφωνία τῶν ψαλτῶν τοῦ περιφήμου ναοῦ, ἀρχίζε με τὴν στροφὴν:

Η ΑΔΕΛΦΗ ΒΕΑΤΡΙΚΗ*

ΘΑΥΜΑ ΕΙΣ ΤΡΙΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

[Ἡ ἴδια σκηνοθεσία. Τὸ ἀγάλμα τῆς Παρθένου ὀρθῶνται ἄνω στὸ βᾶθρο, ὅπως στήν πρώτη πράξι. Ὁ πέπλος, ὁ μανδύας καὶ τὸ δέμα τῶν κλειδίων τῆς ἀδελφῆς Βεατρίκης εἰναι κρεμασμένα στὰ κάγκελα, ἡ θύρα τοῦ παρεκκλησιοῦ εἰναι ἀνοιχτή κ' οἱ λαμπάδες τῆς ἐκκλησίας εἰναι ἀναμμένες, ὁ λύχνος καίει μπροστὰ στὸ ἀγάλμα καὶ τὸ πανέρι τῶν φτωχῶν ἔχει ἀλιεῖ ἀπὸ φορέματα μὲ μιά λέξι ἄλα ξαναβρίσκονται ἀκριβῶς στὴν ἴδια θέση ὅπως τὴ στιγμὴ τῆς φωνῆς τῆς κολύμβιας μὲ τὸν πρίγκιπα Βελλιδόρ, ἐκτός ἀπὸ τὴν ἐξώπορτα τοῦ μοναστηριοῦ πού εἰναι κλεισμένη. Εἶναι χαραγῆ, χειμῶνας, ἡ καρδιάνα σημαίνει τὰ τελευταῖα χτυπήματα τοῦ ὄρθρου ἂν καὶ κανένας δὲν τὴν χτυπάει, βλέπει κανεὶς, κάτω ἀπὸ τὸ νάρθηκα, τὸ σκοινὶ τῆς καμπάνας ν' ἀνεβαίνει καὶ νὰ κατεβαίνει στὸν ἀέρα. Ἐπειτα, ἔκαστος ἡ καμπάνα, καὶ στὴ μέση τῆς σιωπῆς πού γίνεται, ἀκούονται τρεῖς χτυπήματα ἀργὰ καὶ ἀραιὰ στὴν ἐξώπορτα τοῦ μοναστηριοῦ. Στὸ τρίτο χτύπημα αὐτὴ ἀνοίγει μονάχη τῆς ἀθύρμβα, τὰ δυὸ θυρόφυλλα ἀνοίγονται διάπλατο στὴν ἀσπρη ἐξοχή, ἐρημὴ καὶ θλιβερῆ, κ' ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ στρόβιλο τοῦ χιονιοῦ πού μαστιγώνει τὸ κατῶφλι, προχωρεῖ, ἀγριωπῆ, ἀδυνατισμένη, ἀγνώριστη, ἡ Βεατρίκη ὅπως ἦτον ἄλλοτε. Εἶναι σκεπασμένη μὲ κορδέλλια τὰ μαλλιά της, πιά ἀσπρισμένα, εἰναι χινμένα στὴν ὄψη τῆς θλιβερᾶ λιγῆ καὶ κίτρινασμένη. Τὰ μάτια της τὰ μαλακωμένα ἔχουν τὸ ἀκίνητο καὶ πολύ ἀόριστο βλέμμα ἐκείνων πού μέλλουν νὰ πεθάνουν καὶ δὲν ἐλπίζουν τίποτε. Μπροστὰ στὴν ἀνοιχτὴ πόρτα, περιμένει μιά στιγμὴ, ἔπειτα μὴ βλέποντας κανένα, προχωρώντας προφυλακτικά, τρικλιζοντας, στηριγμένη στὰ θυρόφυλλα, πλησιάζει, βυθίζει τὸ βλέμμα της στὸ διάδρομο μὲ τὴν ἀνησυχία ζωῶν πού τὸ κινήθησαν πολλὴν καιρὸ. Ἀλλὰ ὁ διάδρομος εἰναι ἐρημος, κανεὶ ἀκόμα μερικὰ φοβισμένα βήματα, καί, βλέποντας τὸ εἰκόνημα τῆς Παρθένου, βγάζει μιά φωνὴ ἀνακατωμένη μ' ἑνὸς εἴδους κορασιμένη καὶ μάταιη ἐλπίδα

* Ἡ ἀρχὴ εἰς τὸ τεύχος τῆς 15 Νοεμβρίου.

«Ἀστὴρ τὸν ἥλιον προμηνύει» κλπ.
Ἡ λειτουργία τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἦτο λαμπροτάτη, κατὰ τὴν πιστὴν περιγραφὴν τῶν χρονικογράφων καὶ ἰδίως τοῦ Κωδικοῦ καὶ τοῦ αυτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογενήτου, ὁ ὁποῖος, ὅπως εἶνε γνωστόν, ἔδωκε πιστῶς ὅλα τὰ προγράμματα τῶν βασιλικῶν τελετῶν. Δεκαπλάσιος χώρος θὰ ἐχρημάζετο διὰ τὴν λεπτομερῆ περιγραφὴν τῆς. Τοῦτο μόνον προσθέτω ἀκόμη, ὅτι ἡ ἐπιστροφή τῶν Βασιλέων εἰς τὸ Παλάτιον ἐγένετο κατὰ τὸν ἀνάστροφον τρόπον, ἕως τὴν ὄραν ὅπου ἔφθανεν εἰς τὸ Χρυσοτρίλιον. Ἐκεῖ ἐδέχοντο τὰς εὐχὰς τῶν Μεγιστάνων καὶ τῶν παρεπιδημούντων ἐπισήμων ξένων, μεταξὺ τῶν ὁποίων πρῶτον συγκατελέγοντο οἱ Βούλγαροι, ὅταν ἐννοεῖται, δὲν ἐθροσκοντο εἰς ἐμπόλεμον κατ᾿εστωίαν μὲ τὴν πανίχουρον Ἐλληνικὴν αυτοκρατορίαν.

ΠΟΛ. ΔΗΜ.

ἀπελευθερώσεως, πάει βιαστικῆ, γονατίζει καὶ ἀφίεται ἀδύναμη στὰ πόδια τοῦ ἀγάλματος].

ΒΕΑΤΡΙΚΗ — Μητέρα μου, νά, ἔρχομαι σὲ σένα... Μὴ μὲ διώχνεις, δὲν ἔχω πιά κανέναν στὸν κόσμον... Ἥλιπια νὰ σὲ ξαναἰδῶ, κ' ἔρχομαι πολλὴ ἀργά, τὰ μάτια μου μέλλουν νὰ κλεισθῶν, δὲν βλέπω πιά τὸ χαμόγελό σου, τὰ χέρια μου μοῦ φαίνονται νεκρὰ ὅταν τ' ἀπλώνω σ' ἐσὲ, δὲν ἔχω πιά νὰ προσεύχωμαι, δὲν μπορῶ πιά νὰ μιῶ, κ' ἀφοῦ πρέπει ὅλα νὰ τὰ πῶ, ἔχυσά τόσα δάκρυα, πού ἀπὸ πολλὴν καιρὸ, ἔχασα τὸ θάρρος νὰ κλαίω... Εἶμαι ἡ φτωχὴ Βεατρίκη... Συγχώρησέ με ἂν σοῦ λέω ἕνα ὄνομα πού δὲν ἔφρασε ποτὲ πιά νὰ ξαναπῶ... Δὲ θὰ ξαναγνώριζες τὴν κόρη σου... Βλέπεις σὲ τί κατ᾿εστωίαν τὴν ἔφεραν ὁ ἔρωτος καὶ ἡ ἀμαρτία καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι καλοῦν εὐτυχία... Νά, πλέον ἀπὸ εἴκοσι χρόνια πού σὲ ἀφησα κ' ἂν ὁ Θεός δὲν ἀγαπᾷ παρά μόνον τοὺς ἀνθρώπους πού στάθηκαν εὐτυχισμένοι, δὲ θὰ μὲ θελήσῃ, γιὰτί ποτὲ δὲν ἤμουν εὐτυχῆς... Σήμερα, ξαναρχομαι, δὲ ζητῶ τίποτε, ἡ ὄρα πέρασε καὶ δὲν ἔχω πιά τὴ δύναμη νὰ λάβω... Ἔρχομαι νὰ πεθάνω ἔδῳ, σ' αὐτὸ τὸ ἅγιο σκεῖτι, ἂν οἱ ἀδελφεὶς μου μοῦ ἐπιτρέπουν νὰ πῶσω ἐδῶ πού πέφτω... ἔχουν χωρὶς ἄλλο κ' ἐκεῖ κάτω, στὴν πόλιν, τὸ σκάνδαλο τῆς ζωῆς μου στάθηκε τόσο μεγάλο ὥστε θὰ τῶμαθαν... Ἀλλὰ, ἔχουν λίγα πράγματα κ' ἐπὶ πού τὰ γνωρίζεις ὅλα, δὲ θὰ γνωρίσεις ποτὲ τὸ κακὸ πού μ' ἔκαναν νὰ κάνω, οὔτε τὸ τί ὑπόφερα... Θέλω νὰ πῶ σ' ὅλες τὰ βήσανα τοῦ ἔρωτος... [Κυτᾶζοντας γύρα της] — Ἀλλὰ γιατί εἶμαι μόνη; Ἡ κατοικία

εἶναι ἐρημὴ σὰν νὰ τὴ ὄμαξαν τὰ κρίματά μου... Ποιὸς λοιπὸν ἐπὶ τῆς θέσῃ μου κοντὰ στὶς ἄγιες εἰκόνας καὶ φυλάει τὸν τόπο πού ἔλεγονταν τὰ βήματά μου; Ὁ λύχνος εἶναι ἀναμμένος, βλέπω νὰ λάμπουν οἱ λαμπάδες, ὀρθρος ἐσήμεναι, νὰ πού ἡ μέρα προχωρεῖ καὶ κανένας δὲν φαίνεται... [Παρατηρώντας τὸ μανδύα καὶ τὸν πέπλο κρεμασμένα στὰ κάγκελα]. Τί νὰ αὐτὸ; [Ἀνασηκώνεται λίγο, πλησιάζει στὰ γόνατα καὶ ψηλαφεῖ τὰ φορέματα]. Πιά τὰ φτωχά μου χέρια εἰναι τόσο κοντὰ στὸ θάνατο πού δὲν ἔχουν ἂν γγῶν τὰ πράγματα σ' αὐτὴ τῇ ζωῇ ἢ στὴν ἄλλη... Δὲν εἶναι ὁ μανδύας πού ἀφησα χθές... Εἶναι εἴκοσι χρόνια τώρα... [Παίχοντας τὸ μανδύα καὶ φορώντας τὸν μηχανικῶς]. Ἐχει τὸ ἴδιο σχῆμα ἄλλα φαίνεται πολὺ μακρὺς... Ἦταν στὸ ἀνάστημά μου ὅταν περπατοῦσα ὄρθια κ' ἦμουν εὐτυχισμένη... [Παίχοντας τὸν πέπλο]. Καὶ νὰ τὸ μεγάλο πέπλο πού θὰ σκεπάζη τὸ θάνατό μου... Δέσποινα, συγχώρησέ με, ἂν αὐτὸ εἶναι ἱεροσυλία... Κρυῶνω κ' εἶμαι γυμνή, τὰ φτωχὰ ὄνυχά μου δὲν ἐκρυβαν πιά ἕνα κορμί, πού δὲν ἔχει πού νὰ κρυφθῇ πλέον... Δὲ μοῦ τὰ φυλάγεις ἐπὶ αὐτὰ, μητέρα μου, καὶ δὲν εἶσαι ἐπὶ πού τὰ δίνεις; θὰ διατάσουν ἴσως γιὰ μιά στιγμή οἱ ἀνελέητες φλόγες πού μὲ περιμένουν τὴν ὄρα τὴν ἀλύγιστη καὶ θὰ μοῦ σταθοῦν λιγώτερο σκληρῆς... [Ἀκούεται ὄρθρος βημάτων πού πλησιάζουν καὶ θυρῶν πού ἀνοίγονται]. Μὰ τί ἀκούω;... [Τρεῖς χτυπήματα καμπάνας ἤχου, μὴνώντας, ὅπως στὴ δευτέρῃ πράξει, τὸν ἐρχομὸ τῶν κολοραίων στὸ διάδρομο]. Μητέρα μου! Ἡ θύρ' ἀνοίγει, καὶ μέλλουν νὰρθῶν οἱ ἀδερφεὶς μου!... Δὲ θὰ μπορέσω ποτέ!... Σπλαχνίσου με, οἱ τοῖχοι μὲ σποῦν, τὸ φῶς μὲ πνίγει κ' ἡ νεροπὴ μου εἶναι γραμμένη στὶς πλάκες πού σηκώνονται... Ἄχ!...

[Πέφτει λιπόθυμη στὰ πόδια τοῦ ἀγάλματος. Οἱ μοναχῆς πού πάει μπροστὰ ἀπὸ τὴν ἡγουμένησα προχωροῦν κάτω ἀπὸ τὸν θόλωση, μὲ τὸν ἴδιον τρόπο, ὅπως στὴν προηγούμενη πράξει, γιὰ νὰ μποῦν στὸ παρεκκλήσι. Πολλὲς ἀνάμεσα τοὺς εἰναι πάρα πολὺ γεῆς κ' ἡ ἡγουμένησα περπαταῖ μὲ κόπο κ' ἐντελῶς καμπουριασμένη, ἀκουμπώντας στὴν κατερίτσα της. Μόλις ἐμπήκαν, παρετήθησαν τὴ Βεατρίκη ἔσπλωμένη χωρὶς κίνησι στὴ μέση στὸ διάδρομο, καὶ τρομαγμένες, ἀνήσυχες ἀπελπισμένες, τρέχουν καὶ σφίγονται γύρω της].

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ [παρατηρώντας τὴν πρώτη]. — Ἡ ἀδελφὴ Βεατρίκη εἶναι νεκρὴ!

ΑΔΕΛΦΗ ΚΑΕΜΑΝΣ — Ὁ οὐρανὸς μᾶς τὴν ἔδωσε, ὁ Κύριος μᾶς τὴν πήρε!

ΑΔΕΛΦΗ ΕΥΤΥΧΙΑ — Τὸ στεφάνι της ἦταν ἔτοιμο, οἱ ἄγγελοι τὴν περιμέναν...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΓΚΛΑΝΤΙΝΗ [σηκώνοντας καὶ βαστάζοντας τὸ κεφάλι τῆς Βεατρίκης πού τὸ φιλεῖ μ' ἕνα εἶδος θεσηκεντικῆ φόβου]. — Ὁχι, ὄχι, δὲν εἶναι νεκρὴ τρεμουλιάζει, ἀναπνέει...

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ — Ἰδέστε πὼς εἶναι ὠχρῆ, πὼς λιγνεψε...

ΑΔΕΛΦΗ ΚΑΕΜΑΝΣ — Θάλεγε κανεὶς πὼς ἡ νύχτα τὴν ἐγέρασε δέκα χρόνια...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΥΤΥΧΙΑ — Πρέπει νὰ ὑπόφερε καὶ ν' ἀγωνίστηκε ἕως τὸ πρῶτ'...

ΑΔΕΛΦΗ ΚΑΕΜΑΝΣ — Ἦταν ὀλομόναχη κ' ἀπέναντί της ἡ στρατιὰ τῶν ἀγγέλων πούθελε νὰ τὴν πάρη...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΓΚΛΑΝΤΙΝΗ — Νά, χθές τὸ βράδυ ἀκόμα ὑπόφερνε πολὺ... Ἔτρεμε, ἔκλαιε, αὐτὴ πού ἀπ' τὴν ἡμέρα τοῦ θάνατος λουλούδια ἔδερφον στὰ μάτια της τὸ χαμογέλιο τοῦ θαύματος... Δὲν ἤθελε νὰ πάρη τὴν θέσῃ της περιμένω, ἔλεγε, τὸ γυρισμὸ τῆς ἁγίας μου...

ΑΔΕΛΦΗ ΒΑΛΒΙΝΑ — Ποῖον γυρισμὸ;... Ποῖα ἁγία;

Η ΗΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ [σηκώνοντας τυχερὰ τὰ μάτια καὶ παρατηρώντας τὸ εἰκόνημα τῆς Παρθένου ξαναβαλμένο στὸ βᾶθρο]. — Ἀλλὰ νάτην! νάτην!... Ἡ Παρθένος ξαναῖρε!

[Οἱ μοναχῆς σηκώνουν τὸ κεφάλι, κυτᾶζουν, κ' ἐκτός ἀπὸ τὴν ἀδελφὴν Ἐγκλαντίνην πού ἐξακολουθεῖ νὰ βαστάη στὰ χέρια της τὸ κορμί τῆς λιποθυμισμένης Βεατρίκης, ὅλες στρέφουν, βγάζουν φωνῆς ἐκστάσεως καὶ πέφτουν στὰ γόνατα γύρω ἀπὸ τὸ βᾶθρο].

ΟΙ ΜΟΝΑΧΕΣ — Ἡ Παρθένος ξαναῖρε! — Δέσποινα! Δέσποινα! Ἡ μητέρα μας βρέθηκε! — Ἐχει ὅλα της τὰ στολίδια! — Ἡ κορώνη της εἶναι πιὸ ὄραία! — Τὰ μάτια της εἶναι πιὸ βαθυὰ! — Ἡ ματιὰ της εἶναι πιὸ γλυκειὰ... Μᾶς ξαναγυρναί ἀπὸ τὸν Οὐρανὸ! — Μᾶς τὴν ἔφερε! — Νά, νά, στὰ φτερά τῶν ἁγίων της προσενχῶν...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΓΚΛΑΝΤΙΝΗ — Ἐλάτε λοιπόν! Ἐλάτε λοιπόν! Δὲν ἀκούω πιά τὴν καρδιά της...

[Οἱ μοναχῆς στρέφουν καὶ σφίγγονται πάλι γύρω στὴ Βεατρίκη].

ΑΔΕΛΦΗ ΚΑΕΜΑΝΣ [γονατίζοντας κοντὰ της]. — Ἀδελφὴ Βεατρίκη, ἀδελφὴ Βεατρίκη, μὴν ἀφίνης τίς ἀδελφεὶς σου, στὴν ἡμέρα τοῦ μεγάλου θαύματος...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΥΤΥΧΙΑ — Ἡ Παρθένος σοῦ χαμογελαί καὶ τὰ χεῖλη της σὲ καλοῦν...

ΑΔΕΛΦΗ ΕΓΚΛΑΝΤΙΝΗ — Ἀλλοίμονο! δὲν ἀκούει... Φαίνεται νὰ ὑπόφερε καὶ τὸ πρόσωπό της ἀδρακωνεῖται...

ΑΔΕΛΦΗ ΚΑΕΜΑΝΣ — Ἀς τὴ φέρωμε στὴν κλινὴ της, ἐκεῖ, μέσα στὸ κελλί της.

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές]

[Μετᾶφρασις ΑΒΓ.]

M. ΜΑΤΕΡΑΙΓΚ

XII

Μιά κυρία μ' ένα πυκνό βέλο, ανέβαινε από την προκυρμία, που είχε ίσια ίσια αποβιβαστή από τοξολοίο. Πήγαινε κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ Κεντρικὸ Ξενοδοχείο.

Ὁ Νάγκελ ἐκείνην τὴν στιγμήν ἦτον στὸ παράθυρο καὶ κτύπησε ἔξω ὄλο τὸ ἀπόγευμα εἶχε περπατήσει ἀνήσυχος ἀπάνω κάτω μέσ' στήν κἀμαρά του καὶ μόνο λίγες φορές εἶχε σταθῆ γιὰ νὰ πῆ λίγο νερό. Τὸ πρόσωπό του ἦτον κόκκινο, σὰν νὰ εἶχε πυρετό, καὶ τὰ μάτια του ἔκαιαν. Ὄρες ὀλόκληρες ὄλο ἐσκέπτετο τὸ ἴδιο πρῶμα, τὴν συνάντησί του μετὰ τὴν Δάγνη Κίελλαντ.

Μιά στιγμή εἶχε προσπαθήσει νὰ πείσῃ τὸν ἑαυτὸ του νὰ φύγῃ γιὰ νὰ τὰ ξεχάσῃ ὅλα· ἀνοίξε τὸ μπαούλο του, ἔβγαλε κάτι χαρτιά, κάτι ὄργανα χάλκινα, ἓνα φλάουτο, μερικά μουσικά τσιράδια, ρούχα, ἀνάμεσα στ' ἄλλα μιά καινούρια κίτρινη φορεσιά, ἐντελῶς ὅμοια μ' αὐτὴν ποὺ φοροῦσε, καὶ διάφορα ἄλλα πράγματα ποὺ τὰ σκόρπιζε ὅλα κατὰ γῆς. Naί, ἤθελε νὰ φύγῃ δὲν μπορούσε πιά νὰ μείνῃ σ' αὐτὴν τὴν πόλιν δὲν εἶχε πιά σημαίες, κ' οἱ δρόμοι τῆς ἦταν κροῖοι κ' ἔρημοι γιατί λοιπόν νὰ μὴ φύγῃ; Μὰ καὶ γιατί εἶχε ἔρθει καθόλου ἐδῶ; Ἦτον μιά παληόπολις, αὐτὴ ἡ πόλις, ἓνα παληοχώρι με κατοίκους ποὺ εἶχαν ὄλοι μεγάλα αὐτιά.

Μὰ ἤξερε πὼς δὲν θὰ τὸ ἀποφάσισε νὰ φύγῃ, προσπαθοῦσε μόνο νὰ γελάσῃ τὸν ἑαυτὸ του. Στενοχωρημένος μάζεψε πάλι ὅλα του τὰ πράγματα κ' ἔβαλε τὰ μπαούλα στήν θέση τους. Ἐπειτα περπάτησε ταραγμένος ἀπ' τὴν πόρτα ὡς τὸ παράθυρο ἀπάνω κάτω, ἀπάνω κάτω με βιαστικά βήματα, ἐνῶ τὸ ρολοὶ κάτω στὸ ξενοδοχείο χτυποῦσε μιά ὥρα μετὰ τὴν ἄλλη. Ἐπὶ τέλους χτύπησε ἔξω...

Ὅταν στάθηκε στὸ παράθυρο καὶ τὸ βλέμμα του ἔπεσε σὴν κυρία μετὰ τὸ βέλο ποὺ ἀνέβαινε ἴσια ἴσια τὴν σκάλα τοῦ ξενοδοχείου, ἄλλαξε διὰ μιᾶς τὸ πρόσωπό του. Μὰ γιατί ὄχι; Δὲν εἶχε κ' ἐκείνη τὸ δικαίωμα νὰ ἐπισκεφθῇ αὐτὴν τὴν πόλιν ὅπως αὐτός; Μὰ αὐτὸ δὲν τὸν μέλει εἶχε τώρα ἄλλα πράματα νὰ σκεφθῇ· καὶ ἄλλως τε δὲν χροστοῦσε κανένα τους τίποτα τοῦ ἄλλονοῦ.

Ἐβίασε τὸν ἑαυτὸν του νὰ γίνη πῶς ἤσυχος, κάθισε σὲ μιά καρέκλα καὶ σήκωσε ἀπ' τὸ πάτωμα μιά ἐφημερίδα· ἔρριχνε ποὺ καὶ ποὺ μιά

ματιὰ μέσα κ' ἔκανε σὰν νὰ διαβάσει. Δὲν εἶχαν περᾶσει ἓνα ἢ δύο λεπτά ὅταν ἡ Σάρα ἀνοίξε τὴν πόρτα καὶ τοῦδωσε μιά χάρτα ποὺ ἔγραφε ἀπάνω μετὰ μολύβι «Κάμμα». Μόνο «Κάμμα». Σηκώθηκε καὶ κατέβηκε κάτω.

Ἡ κυρία μιλοῦσε μετὰ τὸν ξενοδόχο σὴν εἴσοδο δὲν εἶχε ἀνεβάσει τὸ βέλο. Ὁ Νάγκελ χαιρέτησε.

— Καλημέρα Σίμονσεν! εἶπε ἐκείνη με δυνατὴ συγκινημένη φωνή· Σίμονσεν τὸν εἶπε. Ἐκείνος ἔμεινε, μὰ ἀμέσως συνῆλθε καὶ φώναξε τῆς Σάρας:

— Ποῦ μπορούμε νὰ πάμε γιὰ μιά στιγμή;

Τοὺς ἔδειξε μιά κἀμαρά κοντὰ σὴν τραπεζαρία· ἡ κυρία, μόλις μπῆκε κ' ἔκλεισε ἡ πόρτα πίσω τους, ἔπεσε σὲ μιά καρέκλα.

Ἦτον πολὺ ταραγμένη.

Ἡ ὀμιλία τους ἦτον ἀσυνάρτητη καὶ σκοτεινή, με μισὲς λέξεις ποὺ μόνον αὐτοὶ καταλάβαιναν, με κάτι ὑκρινιμοὺς ἀσημαντοὺς γιὰ πράματα περασμένα. Εἶχαν ἀπαντηθῆ ἄλλοτε καὶ ἐγνωρίζοντο. Ἦ συνάντησις των τῶρα δὲν βάσταζε οὔτε μιά ὥρα. Ἡ κυρία μιλοῦσε μᾶλλον δαικτικὰ παρα νορβηγικά.

— Συγγῶρησε ποὺ σὲ εἶπα πάλι Σίμονσεν, ἔλεγε. Τὸ παλιὸ χαιδευτικὸ ὄνομα! Τί παλιὸ καὶ τί ἀγαπημένο. Κάθε φορὰ ποὺ τὸ λέγω μόνη μου, σὲ βλέπω μπροστά μου.

— Πότε φτάσατε; ρώτησε ὁ Νάγκελ.

— Τώρα δά, πρὸ ὀλίγου· ἦρθα μετὰ τὸ πλοῖο...

Naί — καὶ φεύγω πάλι ἀμέσως.

— Ἀμέσως πάλι;

— Ἔρχετε, εἶπε ἑσεὶς χαιρέστε ποὺ φεύγω ἀμέσως πάλι νομίζετε πὼς δὲν τὸ βλέπω;... Μὰ τί νὰ κάμω γιὰ τὴν καρδιά μου; γιὰ πῆτε μου. Βάλτε τὸ χέρι σας ἐδῶ νὰ ἀισθανθῆτε, ὄχι, πῶς ψηλά! Τί νομίζετε; Μοῦ φαίνεται πὼς εἶναι λίγο χειρότερα· πὼς χειρότερα ἀπὸ τότε; ἔ; δὲν νομίζετε; Ἄς εἶναι, εἶναι καὶ ἀδιάφορο... Φαίνομαι ἀκατάστατη; Πῆτε τὴν ἀλήθεια. Πὼς εἶναι τὰ μαλλιά μου; Ἰσως νὰ εἶμαι καὶ βρώμικη, γιατί ταξιδεύω εἰκοσιτέσσερις ὧρες... Ἐσεὶς δὲν ἄλλαξατε εἶστε τόσο ψυχρὸς ὅπως καὶ τότε... Ἔχετε κανένα χτένι ἀπάνω σας;

— Ὁχι... Μὰ τί σᾶς ἔκανε νᾶρθετε ἐδῶ;

— Τὸ ἴδιο σᾶς ρωτῶ κ' ἐγώ, ἀκριβῶς τὸ ἴδιο, δηλαδή: Τί σᾶς ἦρθε νὰ τρουπώσετε σ' ἓνα τέτοιο μέρος; Μὰ νομίζατε πὼς δὲν θὰ σᾶς εἰρυσκα; Ἄκου ὀδῶ, ἐδῶ εἶσαι ἀγρονόμος, ἔ; Χα, χά, χά! Βρέθηκα κάτι ἀνθρώπους σὴν προκυρμία καὶ μοῦ εἶπαν πὼς εἶσαι ἀγρονόμος καὶ

* Ἡ ἀρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 31 Μαΐου.

πὼς ἐργάστηκες κάτι στὸν κῆπο μιᾶς κυρίας Στένερσεν· κάτι φραγκοσταφυλιές ποὺ ἤθελες, λέει, νὰ διορθώσῃς· δύο μέρες, λέει, κατὰ σειρά ἐργάζουσαν στὸν κῆπο μετὰ τὰ σωστά σου. Τί ἰδέα!... Τὰ χέρια μου εἶναι παγωμένα: πάντα εἶναι ἔτσι ὅταν εἶμαι ταραγμένη, καὶ τώρα εἶμαι ταραγμένη καὶ σὺ δὲν με λυπάσαι πολὺ, ἀν καὶ σὲ λέγω Σίμονσεν ὅπως τὸν παλιὸ καιρὸ καὶ χαιρομαι κ' εἶμ' εὐτυχής. Ἀκόμα σήμερα τὸ πρωτὸ ὅταν ἤμουν ξαπλωμένη σὴν κομπινα, σκεπτόμουν: πὼς θὰ εἶναι ἀραγε μαζί μου; θὰ μοῦ πῆ: ἐσύ, καὶ θὰ με χαϊδεύῃ καθόλου; Naί, αὐτὰ συλλογιζόμενον, μὰ γελάσθηκα. Ἐννοια σας ὅμως, δὲν σᾶς παρακαλῶ νὰ τὸ κάνετε τώρα εἶναι ἀργά... Γιὰ πῆτε μου, τί ἔχετε, φαίνεστε νὰ σκέπτεστε ὅλην τὴν ὥρα κάτι ἄλλο, ἐνῶ σᾶς μιλῶ.

— Naί, δὲν εἶμαι σήμερα καὶ τόσο καλά, Κάμμα. Δὲν μπορείτε νὰ μοῦ πῆτε ἀμέσως γιατί ἦρθατε νὰ με βρῆτε; Θὰ μοῦ κάνατε χάρη.

— Γιατί ἦρθα νὰ σᾶς εἰπῶ; φώναξε. Θεέ μου, πὼς μπορείτε καὶ προσβάλλετε ἔτσι φοβερὰ! Μήπως φοβᾶστε πὼς μπορεῖ νὰ σᾶς ζητήσω χρήματα; πὼς ἦρθα νὰ σᾶς πάρω λεπτὰ; Πῆτε τὴν ἀλήθεια ἀν ἔβαλε τέτοια μαύρη ἰδέα ὁ νοῦς σας; Γιατί ἦρθα; Naί, μαντέψτε το. Δὲν θυμᾶστε πόσες τοῦ μηνὸς εἶναι καὶ τί μέρα εἶναι σήμερα; Ἐχάσατε καὶ τὰ γενέθλιά σας;

Κ' ἔπεσε μπροστά του στὰ γόνατα καὶ τοῦπιασε τὰ δύο του χέρια γιὰ νὰ τὰ σφιξῇ στὸ πρόσωπό τῆς καὶ στὸ στήθος τῆς.

Τὸν κατέλαβε διὰ μιᾶς μιά παραῖξενή συγκινησις, ὅταν εἶδε τὴν τρυφερότητα, ποὺ δὲν τὴν περίμενε πιά τὴν τραβῆξε κοντὰ του καὶ τὴν πῆρε στὰ γόνατά του.

— Δὲν τὰ ξεχάσατε τὰ γενέθλιά σου, ἔξακολουθῆσε ἐκείνη, πάντα θὰ τὰ θυμοῦμαι. Δὲν ξέρεις πόσες νύχτες κλαίω γιὰ σένα, ὅταν κἀθωμαι καὶ σκέπτομαι, σκέπτομαι καὶ δὲν μπορῶ νὰ κοιμηθῶ... Καλέ μου φίλε, ἀκόμα ἔχεις τὸ ἴδιο κόκκινο στόμα! Τώρα ποὺ ἐρχόμουν, σκεπτόμουν τόσα πράματα ἔλεγα μέσα μου: τὸ στόμα του θὰ εἶναι ἔτσι κόκκινο ὅπως κ' ἄλλοτε;... Πὼς κινᾶσαι ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἔστι ἀνήσυχος; Τί, ἀνυπομονεῖς; Εἶδεμῆ εἶσαι ὁ ἴδιος ὅπως ἄλλοτε, μόνο τὰ μάτια σου κινᾶσουν ἀνήσυχος, σὰν νὰ σκέπτεσαι πὼς νὰ με ξεφορτωθῆς μιά ὥρα ἀρχίτερα. Ἀφήσέ με καλύτερα νὰ καθίσω κοντὰ σου σὴν καρέκλα, θὰ σοῦ εἶναι πῶς εὐχάριστο, δὲν εἶναι ἀλήθεια; Ἔχω τόσα τόσα νὰ σοῦ πῶ, καὶ πρέπει καὶ νὰ βιαστώ, γιατί τὸ πλοῖο θὰ φύγῃ σὲ λίγο: μὰ με σαστίζεις μετὰ τὴν ἀδιάφορή σου ὄψιν. Τί θεὸς νὰ πῶ γιὰ νὰ μ' ἀκούσῃς μετὰ προσοχῆ; Ἀλήθεια, οὔτε μιά σταλιά δὲν μοῦ εἶσαι ἐγγνώμων ποὺ θυμῆθηκα αὐτὴν τὴν ἡμέρα

καὶ ποὺ ἦρθα ὡς ἐδῶ... Ἐλαβες πολλὰ λουλούδια; Βέβαια ἡ κυρία Στένερσεν θὰ σὲ σκέφθηκε. Πές μου πὼς εἶναι αὐτὴ ἡ κυρία Στένερσεν, ποὺ κάνεις γι' αὐτὴν τὸν ἀγρονόμο; Χα, χά, χά! Κομικώτατο! Θὰ σοῦ εἶχα φέρεῖ κ' ἐγὼ μερικά λουλούδια, ἀν εἶχα χρήματα: μὰ ἴσια ἴσια τώρα ἤμουν πολὺ φτωχῆ... Γιὰ τὸνομα τοῦ Θεοῦ, δὲν μπορεῖς νὰ μ' ἀκούσῃς μετὰ λίγη προσοχή γιὰ δύο λεπτά ποὺ εἶμαι ἐδῶ; Πὼς ἄλλαξαν ὅλα! Θυμᾶσαι μιά φορὰ, μὰ βέβαια δὲν θὰ τὸ θυμᾶσαι, καὶ δὲν ὠφελεῖ νὰ σ' τὸ λέω νὰ τὸ θυμηθῆς; μὰ μιά φορὰ με ἀναγνώρισε ἀπὸ πολὺ πολὺ μακριὰ, ἀπὸ τὸ φερόν τοῦ καπέλου μου, κ' ἔτρεξες νὰ μ' ἀπαντήσῃς μόλις τὸ ἀναγνώρισε. Τὸ θυμᾶσαι αὐτό, ἔ; Ἦτον μιά φορὰ κοντὰ στὸ φρούριο,... τὸ θυμᾶσαι λοιπόν, ἔ; Βλέπεις, λοιπόν, δὲν εἶχα δικαίω; Μὰ τώρα ξεχάσα γιατί εἶπα ἐκείνο μετὰ τὸ φερόν; ξεχάσα τί ἦτον ποὺ ἤθελα νὰ πῶ ἐναντίον σου, κ' ἦτον καλὸ ἐπιχείρημα... Τί εἶναι; Γιατί πετιέσαι ἔτσι;

Ὁ Νάγκελ σηκώθηκε σιγά σιγά καὶ πῆγες κ' ἀνοίξε δρομικὰ τὴν πόρτα.

— Σάρα, εἶπε, σὴν τραπεζαρία σοῦ χτυποῦν καὶ σοῦ ξαναχτυποῦν.

Κι' ὅταν γύρισε καὶ ξανακᾶθισε ἔσκυψε κοντὰ σὴν Κάμμα καὶ τῆς εἶπε σιγά:

— Εἶχα καταλάβει πὼς ἐστῆκετο ἐκεῖ κ' ἔκουε.

— Κι' ἂν ἀκουε, τί; — Μὰ γιατί σκέπτεστε ὄλο ἄλλα πράματα, τώρα; Εἶμαι ἐδῶ ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας κ' οὔτε μοῦ εἶπατε ἀκόμα νὰ σηκώσω τὸ βέλο μου. Naί, ναί, μόνο νὰ μὴ με παρακαλέσετε τώρα νὰ τὸ σηκώσω! Οὔτε σκέπτεστε καθόλου τί φοβερὸ ποὺ εἶναι νὰ φορῆ κανεῖς ἓνα χειμωνιάτικο βέλο στὸ πρόσωπο μ' αὐτὴν τὴν ζέση. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀμοιβή! Ἄ, τί ἠθελα νᾶρθω ἐδῶ! Ἄκουσα πολὺ καλά ποὺ ζητήσατε τὴν ἄδεια ἀπ' τὴν ὑπηρετρία νὰ μποῦμε μιά στιγμή ἐδῶ μέσα. Μόνο μιά στιγμή! εἶπατε. Αὐτὸ σημαίνει πὼς εἶχατε σκοπὸ σ' ἓνα δύο λεπτὰ νὰ ξεμπερδέψετε μαζί μου. Naί, δὲν σᾶς κᾶνω παρατήρησις, μόνο εἶμαι τόσο φοβερὰ λυπημένη γι' αὐτό. Ἄχ, ὁ Θεὸς νὰ με φυλάγῃ!... Καὶ γιατί νὰ μὴ μπορῶ ποτὲ νὰ σὲ ξεχάσω; Ἐέρω πὼς εἶσαι τραλλὸς, πὼς τὰ μάτια σου φαίνονται σὰν τρελλά· γιὰ φαντάσου, τὸ ἄκουσα κ' ὄλας νὰ τὸ λέν καὶ τὸ πιστεύω καὶ ὅμως δὲν μπορῶ νὰ σὲ ξεχάσω. Ὁ Νίωσεν ὁ γιατρός εἶπε πὼς εἶσαι τρελλός, καὶ μὰ τὸν Θεὸ, ἀλήθεια πρέπει νὰ εἶσαι πολὺ τρελλός γιὰ νᾶρθῃς ἐδῶ σ' αὐτό τὸ μέρος καὶ νὰ πῆς πὼς εἶσαι ἀγρονόμος. Ποτέ μου δὲν εἶδα τέτοιο πρῶμα! Κι' ἀκόμα φορεῖς αὐτὸ τὸ σιδερένιο δακτυλίδι καὶ αὐτὰ τὰ φοβερά κίτρινα ρούχα, ποὺ κανένας ἄλλος ἀπὸ σένα δὲν θὰ μπορούσε νὰ τὰ ὑποφέρει ἀπάνω στὸ σῶμα του...

— Είπε ο Νίσοεν πώς είμαι τρελλός;
— Ναί, ο Νίσοεν τὸ εἶπε ξάστερα! θές νὰ
ξέρης ποιανοῦ τὸ εἶπε;

Σιγή.

Ὁ Νάγκελ μιὰ στιγμή βυθίστηκε σὲ σκέψεις.
Ἐπειτα σήκωσε τὸ κεφάλι του καὶ εἶπε:

— Πῆτε μου εἰλικρινῶς, Κάμμα, δὲν θέλετε
νὰ σὰς βοηθήσω μὲ τίποτα χρήματα; Ξέρετε
πὼς μπορῶ.

— Ποτέ, φώναξε. Ποτέ, τὸ ἀκοῦτε! Θεέ μου
πὼς μπορεῖτε νὰ μοῦ πετάτε κατὰ πρόσωπον
ἔτσι μιὰ προσβολή μετὰ τὴν ἄλλη;

Σιγή.

— Δὲν ξέρω, εἶπε ἐκεῖνος, γιατί καθόμαστε
ἐδῶ καὶ παιδεύομε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. . .

Τώρα ἐκείνη τὸν διέκοψε κλαιοντας καὶ χωρίς
πιά νὰ συζητῇ τὰ λόγια τῆς ἔλεγε:

— Ποιὸς εἶναι ποῦ παιδεύει τὸν ἄλλο; Μήπως
ἐγώ; Πῶς ἄλλαξες ἔτσι ἐντελῶς σὲ μερικοὺς μῆ-
νες! Ἐρχομαι ἐδῶ γιὰ νὰ. . . Δὲν περιμένω πιά
νὰ μοῦ ἀνταποδώσης τὰ αἰσθηματά μου. Τὸ
ξέρεις, ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ εἶδος, νὰ
ζητιανεύω γιὰ τέτοια μὰ ἤπλαξα πὼς θὰ μοῦ-
δειχνες λίγη καλοσύνη. . . Ἀχ, Θεέ μου, τίλυ-
πτηρὴ πού εἶναι ἡ ζωὴ μου! Θὰ ἔπρεπε νὰ
σβῆγαξα ἀπ' τὴν καρδιά μου καὶ ὅμως δὲν μπορῶ,
σὲ ἀκολουθῶ καὶ ρίγχομαι στὰ πόδια σου. Θυ-
μᾶσαι μιὰ φορὰ, ἔξω στὸ Δράμμενσιγιέβεν ποῦ
χτύπησες ἓναν σκύλλο γιατί εἶχε πηδήξει ἀπάνω
μου; Ἦτον δικό μου λάθος, φώναξα γιατί νό-
μιζα πὼς ἤθελε νὰ μὲ δαγκάσῃ μὰ δὲν ἤθελε,
ἤθελε μόνο νὰ παῖξῃ, κ' ὅταν τὸν ἔδειρες σὴν-
θηκε χάμω μπροστά μας καὶ ξάπλωσε ἀντὶ νὰ
φύγῃ. Τότε ἔκλαψες γιὰ τὸν σκύλλο καὶ τὸν
χάιδες, ἔκλαιες κρυφά, τὸ εἶδα μὰ τώρα δὲν
κλαῖς, ἀν καί. . . Μὰ δὲν εἶναι παρομοίωσις
αὐτό μὴ πᾶς καὶ νομίσης πὼς παρομοιάζω τὸν
ἑαυτό μου μ' ἓναν σκύλλο; Ὁ Θεὸς ξέρει τί δὲν
βάξει ὁ νοῦς σου, τόσο φαντασμένος ποῦ εἶσαι
τί πρόσωπο ποῦ κάνεις; ἔννοια σου, σὲ κατα-
λαβαίνω. Χαμογελᾷς βλέπω — ναι, ναι, χαμογέ-
λασες! Μὲ περιγελᾷς μπρὸς στὰ μάτια μου! Ἀς
τὸ πῶ καθαρά! Ἀχ, ὄχι, συγχώρησέ με εἶμαι
τόσο δυστυχισμένη! Βλέπεις μπροστά σου μιὰν
ἀπελπισμένη, εἶμαι ἀπλῶς ἀπελπισμένη, δῶσε
μου τὸ χέρι σου! Συγχώρησέ με! Δὲν ἔπρεπε
νὰ σὲ εἶχα κάνει νὰ δυσανεξτηθῆς τότε, μὰ ὅλην
τὴν ὥρα τὸ αἰσθάνομαι πὼς δὲν μπορεῖς νὰ
ἐξαχῆσῃς ἐκεῖνο τὸ μικρὸ λάθος μου. Ἦτον δὰ
μόνο ἓνα μικρὸ λάθος ἐν μέρους μου, ἀν σκε-
φθῆς καλά. Ναι, ἔκανα ἄσχημα ποῦ δὲν κατέ-
βηκα σὲ σένα ἐκεῖνο τὸ βράδυ μὲ φώναξες καὶ
μὲ ξαναφώναξες κ' ἐγὼ δὲν κατέβηκα ἄχ, Θεέ
μου, πὼς τὸ μετανοῶ! Μὰ δὲν ἦτον ἐκεῖνος

τότε μαζί μου, ὅπως νόμιζες, εἶχε ἔρθει, μὰ τότε
δὲν ἦτον πιά, εἶχε φύγει. Βλέπεις τ' ὁμολογῶ
καὶ ζητῶ ἔλεος τί ἄλλο νὰ κάνω. Μὰ βέβαια
ἔπρεπε νὰ τὸν εἶχα διώξῃ, ναι, νὰ τὸν εἶχα διώ-
ξῃ, ἔχεις δίκαιο, σ' ὅλα ἔχεις δίκαιο. Μὰ δὲν
καταλαβαίνω. . . Τίποτα πιά δὲν καταλαβαίνω.

Σιγή.

Μέσ' στὴν ἠουχία ἀκούονταν μόνο οἱ λυγμοὶ
τῆς Κάμματος καὶ ὁ θόρυβος ποῦ ἔκαναν τὰ μα-
χαιροπήρουνα στὴν τραπέζια. Ἡ Κάμμα ἐξα-
κολούθησε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ σκουπίσῃ τὰ μάτια
τῆς μὲ τὸ μαντίλι κάτω ἀπ' τὸ βέλο.

— Ξέρεις, ἔλεγε, ὁ κακομοῖρης εἶναι τόσο
καλός, οὔτε μπορεῖ καθόλου νὰ εἶναι κακός.
Καμιὰ φορὰ χτυπᾷ στὸ τραπέζι καὶ μὲ στέλ-
νει στὸν διάβολο, μὲ μαλώνει, λέγει πὼς τὸν
καταιστρέφω καὶ εἶναι ἀλήθεια βάνουσος μὰ
ἔπειτα πάλι εἶναι τόσο δυστυχῆς ποῦ δὲν μπο-
ρεῖ οὔτε νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ φύγω. Τί νὰ κάνω
ὅταν τὸν βλέπῶ ποῦ εἶναι τόσο ἀδύναμος. Ἀνα-
βίλλω τὸ ταξίδι ἀπὸ μιὰ μέρα σ' ἄλλην ἄν καὶ
οὔτε ἐγὼ δὲν εἶμαι περίφημα. . . Μὴ μὲ λυπᾷ-
στε ἔχετε τὴν ἀναίδεια καὶ μοῦ δείχνετε λύπη!
Ὁ, τι καὶ ἂν εἶναι, εἶναι καλύτερος ἀπ' ὅλους τοὺς
ἄλλους καὶ μοῦ ἔκανε περισσότερα καλά παρὰ
κάθε ἄλλος, περισσότερα παρὰ ἔσεῖς. Κι' ὅμως
τὸν ἀγαπῶ, ναι, νὰ τὸ ξέρετε δὲν ἤρθα ἐδῶ γιὰ
νὰ τὸν κατηγορήσω. Ὅταν πάω σπίτι καὶ τὸν
δῶ θὰ λέσω στὰ γόνατά του νὰ τοῦ ζητήσω
συγχώρησι γι' αὐτὰ ποῦ εἶπα. Ναι ὀρισμένως.

— Κάμμα, ἔλατε, μὴν εἰστε ἀνόητη! Ἀφήστε
νὰ σὰς βοηθήσω, ἀκοῦτε! Μοῦ φαίνεται πὼς
τοῦχετε ἀνάγκη. Δὲν θέτε; Δὲν εἶναι ὥραϊο νὰ
τὸ ἀρνήσῃτε ἐνῶ μπορῶ τόσο καλά τώρα νὰ σὰς
βοηθήσω καὶ ἐνῶ εἶμαι τόσο πρόθυμος!

Ἐκείνη φώναξε σὴν τρελλή:

— Δὲν εἶπα ὄχι; Δὲν ἀκοῦτε, καλὲ χριστιανέ;
— Μὰ λοιπὸν τί θέλετε; τῆς εἶπε μὲ ἀπορία.

Ἡ Κάμμα κάθισε πάλι κ' ἔπαυσε νὰ κλαίῃ.

— Ἀκοῦστε, Σίμονσεν. . . ἀφήστε με νὰ σὰς
πῶ ἄλλη μιὰ φορὰ Σίμονσεν. . . κ' ἂν δὲν
θυμῶσῃτε θὰ ἤθελα νάλεγα κάτι. Τί νόημα ἔχει
νάρθετε νὰ καθίστε σ' ἓνα τέτοιο μέρος, γιατί
τὸ κάνετε αὐτό; Ἐχουν ἄδικο τότε οἱ ἀνδραποὶ
νὰ λέν πὼς τρελλαθήκατε; Οὔτε ξέρω πιά πὼς
ὀνομάζεται αὐτὴ ἡ πόλις, πρέπει νὰ καθίσω νὰ
συλλογιστῶ γιὰ νὰ τὸ θυμηθῶ, τόσο μικρὴ εἶναι,
κ' ἔρχεστε ἐδῶ καὶ παῖξετε κωμωδία καὶ κάνετε
καὶ τοὺς ἐντόπιους ν' ἀπορῶν μὲ τις παραξένες
σὰς ιδέες! Ἀλήθεια, δὲν μποροῦσατε νὰ βρῆτε
τίποτα καλύτερο νὰ κάνετε; . . . Ἀς εἶναι, αὐτὸ
δὲν μὲ μέλει, τὸ λέω μόνο ἀπὸ παληὰ. . . Μὰ
ἀλήθεια, τί νομίζετε πὼς ἔπρεπε νὰ κάνω γιὰ τὴν
καρδιά μου; Κάνει τώρα σὴν νὰ θέλῃ νὰ σπείσῃ.

Δὲν νομίζετε πὼς ἔπρεπε νὰ ἰδῶ πάλι τὸ για-
τρό; Μὰ πὼς, γιὰ τόνομα τοῦ Θεοῦ, νὰ πάω
στον γιατρό ἀφοῦ δὲν ἔχω λεῖπὸ στὴν τσέπη μου;
— Μὰ σὰς τὸ λέω, εἶμαι τόσο πρόθυμος νὰ
σὰς δώσω χρήματα. Ἀν θέλετε, μπορεῖτε νὰ
μοῦ τὰ ἐπιστρέψετε καμιὰ φορὰ!

— Ἀς εἶναι, εἶναι καὶ πολὺ ἀδιάφορο, ἂν
πάω ἢ ἂν δὲν πάω στὸ γιατρό, ἐξακολούθησε
σὴν πεισματομένο παιδί. Κι' ἂν πεθάνω ποιὸς
θὰ μὲ κλάψῃ; — Μὰ διὰ μιᾶς ἄλλαξε γνώμη,
σκέφθηκε μιὰ στιγμή καὶ εἶπε: Ἀλήθεια ὅμως
γιατὶ νὰ μὴ δεχθῶ τὰ χρήματά σας; Τί ἄλλοτε
καὶ τί τώρα; Δὲν εἶμαι καὶ τόσο πολὺ πλουσία,
ὥστε νὰ εἶναι αὐτὸς λόγος. . . Ναί, μὰ ἔσεῖς
τώρα περιμένετε γιὰ νὰ μοῦ τὰ προσφέρετε
ἀκριβῶς τὴν στιγμή ποῦ ἔμουν τόσο ταραγμένη,
γιατὶ ξέρατε ἀπὸ πρὶν πὼς δὲν θὰ δεχθῶμουν.
Ναί, ναι, τὸ ξέρω πολὺ καλά! Τὸ ὑπολογίσατε
ἀκριβῶς, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ οικονομῆσατε τὰ
χρήματά σας, ἂν καὶ τώρα ἔχετε τόσα πολλά.
Νομίζετε πὼς δὲν τὸ παρατήρησα; Καὶ τώρα
ποῦ μοῦ ξανάπροσφέρετε χρήματα τὸ κάνετε γιὰ
νὰ μὲ ταπεινώσετε καὶ χαίρεστε ποῦ ἐπὶ τέλους
θὰ τὰ δεχθῶ. Μὰ ἔννοια σας, τὰ δέχομαι καὶ
σοῦ εἶμαι εὐγνώμων. Ἀχ, εἶθε νὰ μὴ σὲ εἶχα
ἀνάγκη. Μὰ νὰ τὸ ξέρετε, δὲν ἤρθα σήμερα ἐδῶ
γι' αὐτό, δὲν ἤρθα γιὰ τὰ χρήματα, ἀλήθεια
σὰς λέω. Δὲν πιστεύω πὼς εἶσατε τόσο πρόστυ-
χος νὰ τὸ νομίσετε αὐτό. . . Μὰ πόσα μπορεῖς
νὰ στερηθῆς, Σίμονσεν; Θεέ μου, νὰ μὴ βάλῃ
τίποτα κακὸ ὁ νοῦς σου, σὲ παρακαλῶ, καὶ νὰ
μὲ πιστέψῃς πὼς εἶμαι εἰλικρινής.

— Πόσα χρειάζεστε;

— Πόσα χρειάζομαι! . . . Ἀχ, Θεέ μου, νὰ
μὴ χάσω τὸ πλοῖο! Ἰσως νὰ χρειάζομαι πολλὰ,
μὰ. . . ἴσως νὰ χρειάζομαι μερικὰ ἑκατοστάκια.

— Λοιπὸν καλῶ. Μὰ νὰ σὰς πῶ, δὲν εἶναι
ἀνάγκη νὰ αἰσθάνεστε ταπεινωμένη, ἐπειδὴ παίρ-
νετε αὐτὰ τὰ χρήματα ἂν θέλατε, μποροῦσατε
καὶ νὰ τὰ κερδίζατε. Νά, θὰ μποροῦσατε π. χ. νὰ
μοῦ κάνετε μιὰ πολὺ μεγάλῃ χάρη, ἂν θέλατε. . .

— Ἀν θέλω! φώναξε σὴν τρελλή ἀπ' τὴν
χαρὰ τῆς γι' αὐτὴν τὴν διέξοδο. Θεέ μου, τ' εἶναι
αὐτὰ ποῦ λές! Τί χάρη; Τί χάρη, Σίμονσεν;
Εἶμαι ἔτοιμη νὰ κάνω ὅτι θές! Ἀγαπημένε μου!

— Ἐχετε ἀκόμα τρία τέταρτα τῆς ὥρας ὥς
που νὰ φύγῃ τὸ πλοῖο. . .

— Ναί, λοιπὸν, τί νὰ κάνω;

— Νὰ πάτε σὲ μιὰ κυρία νὰ κάνετε μιὰ πα-
ραγγέλια.

— Μιὰ κυρία;

— Κάθεται κάτω στὴν προκυμαία σ' ἓνα

μικρὸ σπίτι μ' ἓνα πάτωμα δὲν ἔχει κουρτίνες
μὰ ἔχει κάτι ἀσπρά λουλούδια στὰ παράθυρα.
Ὄνομάζεται αὐτὴ ἡ κυρία Μάρθα Γούδε.

— Μὰ εἶναι αὐτὴ ἢ. . . δὲν εἶναι αὐτὴ ἐκεῖνη
ἡ κυρία Στένεσεν;

— Ἐχετε λάθος. Ἡ κυρία Γούδε εἶναι βέβαια
ὡς σαράντα χρόνων. Μὰ ἔχει μιὰ καρτέλα, μιὰ
παληὰ καρτέλα, ποῦ ἀποφάσισα νὰ τὴν ἀγο-
ράσω, καὶ σ' αὐτὸ θέλω νὰ μὲ βοηθήσετε. . .
Μὰ πάρτε πρὶν τὰ χρήματά σας, ἐν τῷ μεταξὺ
θὰ σὰς ἐξηγήσω γιὰ τί πρόκειται.

Ἐίχε ἀρχίσει νὰ σκοτεινιάζῃ. Ἀπὸ τὴν τρα-
πέζια ἔπρευαν οἱ ἀνδραποὶ κ' ἔκαναν πολὺ
θόρυβο κ' ὁ Νάγκελ ἐκάθετο ἀκόμα κ' ἐξη-
γοῦσε μ' ὅλες τὶς λεπτομέρειες τὰ καθέκαστα
γιὰ τὴν καρτέλα. Ἡ Κάμμα δὲν ἔβλεπε πιά
τὴν ὥρα νὰ φύγῃ. Ἐνθουσιαστικῶς μ' αὐτὴν
τὴν μυστηριώδη παραγγελία, γελοῦσε δυνατὰ
κ' ὅλο ἀρωτοῦσε ἂν δὲν θὰ ἦταν καλύτερα
νάλλαζε λίγο τὸν ἑαυτό τῆς, νάβραζε τοῦλάχιστον
ἓνα λευγαρί γυαλιά. Τῆς φαίνεται, λέει, πὼς εἶχε
ὁ Νάγκελ μιὰ φορὰ ἓναν κόκκινο σκούφο ἴσως
νὰ τὸν ἔβαζε αὐτόν.

— Ὁχι, ὄχι τέτοια ἀστεία νὰ πάτε ἀπλούστατα
νὰ προσφέρετε μιὰ τιμὴ γιὰ τὴν καρτέλα, νάνε-
βῆτε ὡς διακόσιες εἴκοσι κορόνες. Καὶ ἔννοια σας,
δὲν ἔχει φόβο νὰ πιασθῆτε, δὲν θὰ σὰς τὴν δώσῃ.

— Θεέ μου, πόσα χρήματα! Καὶ γιατί δὲν θὰ
μοῦ τὴν δώσῃ γιὰ διακόσιες εἴκοσι κορόνες;

— Γιατὶ μοῦ τὴν ἔχει κ' ὅλες ὑποσχεθῆ ἔμένα.

Τὴν τελευταία στιγμή πάλι ζήτησε ἓνα χτένι
ἡ Κάμμα κ' ἀνησυχοῦσε ποῦ τὸ φόρεμα τῆς
θὰ ἦτον ἴσως πολὺ τσαλακωμένο. Ἀχ, δὲν μπορῶ
νὰ τὸ σκεπτομαι πὼς συγχάξῃς τόσο πολὺ σ' ἐκεί-
νην τὴν κυρία Στένεσεν, εἶπε, δὲν μπορῶ, εἶμαι
ἀπαρηγόρητη. Καὶ ξανακτύπησε πάλι ἂν εἶχε κρύψη
καλὰ τὰ χρήματά τῆς. Τί καλὸς ποῦ εἶσαι, ποῦ
μοῦ δῶσες τόσα χρήματα! φώναξε. Καὶ γλήγορα
σήκωσε τὸ βέλο τῆς καὶ τὸν φίλησε στὸ στόμα.

Μὰ εἶχε κ' ὅλο σπινὸν νοῦ τῆς τὴν παραξένη
παραγγελία γιὰ τὴν Μάρθα Γούδε κ' ἀρώτησε:

— Καὶ πὼς νὰ σὲ εἰδοποιήσω πὼς ἔγιναν
ὅλα καλά; Ἀν θές, μπορῶ νὰ παρακαλέσω τὸν
πλοίαρχο νὰ σφύριξῃ μερικὲς φορές, τέσσερις
πέντε φορές; ἔ; Ἐννοία σου, θὰ γείνουν ὅλα
καλά. Πὼς νὰ μὴ κάνω ὅτι μπορῶ γιὰ σένα,
ἀφοῦ ἐσύ. . . Γι' αὐτοῦ, μὴ νομίσης πὼς ἤρθα
σήμερα γιὰ τὰ χρήματα. Καὶ πάλι σ' εὐχαριστῶ!
Ἀντίο, καλὴ ἀντίμωσι πάλι!

Μετὰ μισὴ ὥρα ἀλήθεια ἀκουσε ὁ Νάγκελ
τὴν σφύριξα τοῦ πλοίου ποῦ σφύριξε πέντε
φορές κατὰ σειρά.

[Μεταφρασα. T.]

KNOYT XAMCOYH

[Ἀκολουθεῖ]

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ *

— Τι θα κάμετε στα 1911;

— Θα πεθάνω...

Είναι ίσως ανάγκη να κάνουμε μια μικρή αισθηματική ανάλυση της τραγικής αυτής σιτιχομυθίας. Η ερώτηση του ανταποκριτή της ξένης εφημερίδας, μια ερώτηση που έγινε με το ίδιο πνεύμα σε μια σειρά επιλέκτων, θα μπορούσε να αναλυθεί:

— Ποιό είναι το έργο της τέχνης που θα μάς δώσετε στο χρόνο, που μάς έρχεται;

Η απάντηση του Χρηστομάνου μένει πάντα η ίδια, ατιμωτή, λιτή, χωρίς κανένα απ' τα στολίδια, με τα όποια συνείδηζε να ντύνη την έκφρασή του. Μια μαύρη εὐθεία γραμμή, συμμένη άπάνω στο άγραφο λευκό χαρτί που του παρουσίαζε μπροστά του η Μοίρα.

«ΘΑ ΠΕΘΑΝΩ»,

Αυτό θα ήτανε το έργο του στα 1911. Μας το υποσχέθηκε και — αλλοίμονο! — μάς τώδωκε. Έργο τέχνης! Γιατί όχι; Η πρόβλεψη να κάνει κανείς τον έαυτό του καλλιτέχνημα, είπε ο Όσκαρ Ουάιλντ ή να το φέρνη. Ο Χρηστομάνος απ' τη ζωή του πάσχιζε πάντα να πλάση εν' άριστούργημα. Ακολουθούσε ίσως άσυναίσθητα το δόγμα του ποιητή του Ντόριαν Γκρέυ «Τεχνητοί να είμαστε είναι το πρώτο μας χρέος· το δεύτερο δέν το ξέρουμε». Κι' εν όνειρεύθηκε τη ζωή του σαν καλλιτέχνημα, αὐτατελείωμα του έαυτού μας, γιατί να μην όνειρευθή και το θάνατο, σαν το ανώτερο τελείωμα του έαυτού του, σαν το οριστικό και το μεγάλο του έργο; Προνόμιο είτε φαντασιοπληξία των δημιουργών, είναι όμως κάτι τι αυτό που φαίνεται σαν παιγνίδι λέξεων και που το νοιάζει βαθειά κάθε δημιουργός. Γιατί αυτός που δημιουργεί το έργο της τέχνης, δημιουργεί μαζί και τον έαυτό του, τη ζωή και το πέρ' απ' τη ζωή. Τεχνίτης μαζί και Μοίρα του έαυτού του.

Άς ξαναγυρίσουμε όμως στη ζωή. Ο Χρηστομάνος περισσότερο από κάθε άλλον ένοιωσε την ανάγκη να συμπληρώση άπάνω του το έργο της Δημιουργίας. Με άσυχώρητη άπροσεξία τον έπλασε ή Φύση. Έπληρε τον πηλό του στα χέρια της, βιαστικά τον έξώμωσε και άστοργα τον πέταξε μέσα στη ζωή, τσαλακωμένο κι' άτελειωτο. Όμως σά σε στιγμή δημιουργικής μα-

νίας, το πνεύμα της ζωής που του φύσηξε μέσα του, ήτον ένα πνεύμα θερμό και πλούσιο. Ένας ποιητής γεννήθηκε! Ο δρόμος του ήταν προς τα περιβόλια της ζωής. Ακολούθησε το δρόμο του. Μά μέσα στις άρμονίες που τον έσερνε ο προορισμός του, ένοιωσε γρήγορα πώς ο ίδιος ήταν ή δυσαρμονία και το λάθος. Και πλασμένος να δημιουργή άφαιότητες, είδε πώς πρώτα πρώτα έπρεπε να δημιουργήση, να ξαναδημιουργήση τον έαυτό του. Και τον ξαναδημιούργησε. Όσοι είναι ικανοί να βλέπουν τα θάματα, το είδαν.

Ο Χρηστομάνος είχε γίνει άφαιός! Και ο γλύπτης που θα τον άνάστανε άπάνω στο μάρμαρο ψηλό κι' άρμονικό και καλλιγραμμο, σαν τον Άντίνοον, με την περήφανη χειρονομία της πιο μεστής νεότητος, θα βρισκότανε περισσότερο κοντά στην άλήθεια, γιατί θα βρισκότανε κοντά στην αισθητική άλήθεια, που είναι ή άλήθεια των άληθειών.

Υπάρχουνε ζωές, τόσο μεστές και τόσο πλούσιες σε σχέδιο και σε χρώμα, που είναι μόνες τους ένα έργο τέχνης. Και υπάρχουνε πάλι έργα, με τόσο θερμή πνοή μέσα τους, που μοιάζουνε μόνα τους σά μια ζωή, ξεχωριστή απ' τη ζωή που τα γέννησε. Και δέν ξέρω πώς, αυτή τη στιγμή, αντικρύζοντας τη ζωή και το έργο του Χρηστομάνου, με τραβάει περισσότερο ή πρώτη, ίσως τη νοιώθω περισσότερο, ίσως την αισθάνομαι βαθύτερα, ίσως με συγκινεί πλατύτερα αυτή τη στιγμή, ίσως ή σχολή της — γιατί και κάθε ζωή άνήκει σε μια σχολή — βρισκεται πιο κοντά στην ιδιοσυγκρασία μου, ίσως δέν ξέρω τί άλλο, μα ή ζωή αυτή, σαν πλούσια σύνθεση του ανθρώπινου και του μοιραίου, με στιματάει σ' ένα παθητικό αντίκρουσμα και μια ιδεολογική ένατένιση.

Πριν χυθή άκόμη μέσα στην Αθηναϊκή πραγματικότητα, πριν μάς άγγίξη και μάς διαγκωνίση και πριν την νοιώσουμε τόσο έντονη και τός' όρηπτική κοντά μας, μάς έρχεται από μακριά σαν ένας θρόλος. Οι άρμονίες των «Όρφικών Τραγουδιών», φτάνουν· σι' αυτιά μας σαν άόριστη κι' άμφίβολη μουσική. Μαντεύουμε κάποιαν άποκάλυψη και περιμένομε. Έπειτα έρχεται ή φήμη ενός νέου σοφοῦ, που ανεβαίνει με στερεό βήμα τα σκαλοπάτια της έπιστήμης, στολισμένος με τα ελληνικά χρώματα κάτω από τους άστρηρούς γοτθικούς θόλους ενός ξένου πανεπιστημίου. Έπειτα ξεσπά το

σκάνδαλο, το εύκολο επάρχιώτικο σκάνδαλο της άνελεύθερης πνευματικής ζωής του τόπου. Γίνεται λόγος για κάποιον έξωμότη, που άρνήθηκε τα «πάτρια» άπάνω στον τάφο του Βησσαρίωνος, για να χορτάση τη δίψα της σοφίας του μέσα στις άπρόσιτες βιβλιοθήκες του Βατικανού. Ο πατέρας του έξωμότη, ένας σοφός, βυθισμένος μέσα στις ψηλές φροντίδες της έπιστήμης του, πληγώνεται άδιάκοπα από την κατακραυγή και την παρεξήγηση, στα βαθύτερα της στοργής του. Το σκάνδαλο οβύνει σιγά-σιγά, άφίνοντας πίσω του μια παράξενη φαντασία Έλληνος καρδινάλιου, που προχωρεί, σαν σε παραμύθι, προς τον παπικό θρόνο! Και ενῶ δέν ξέρει κανείς καλά-καλά αν το μυθικό αυτό πρόσωπο, ο σοφός, ο ποιητής κι' ο έξωμότης είναι σκιάβος του Βατικανού ή λιποτάκτης του, άξαφνα τον βλέπουμε να περπατά στο πλάι της τραγικής Αὐτοκρατορίας, μέσα στους παραδείσους της Κέρκυρας και στα χιόνια του Σεμπερνού, ποιητικός άκόλουθος της Όμορφιάς και του Πόνου, που άδελφώθηκαν στο μικρότερο άνθος της γενεάς των Άτρειδών-Βιτελσβάχων. Δέν είμαι βέβαιος αν κρατά τη χρονολογική σειρά στο αντίκρουσμα αυτό μιας φανταστικής ζωής. Μά έχει τόχα καμιά σημασία ή χρονολογία μέσα στο παραμύθι;

Ένα κτήνος σταλμένο απ' την Είμαρμένη,

που έφορεύει τις άρχαίες τραγωδίες — είναι τα λόγια του Μωρίς Μπαρρές, — χτύπησε την Αὐτοκρατορία στην προκυμαία μιας λίμνης. Μέσα στην εκκλησία που είναι άλωμένο το κεραυνό-πληκτο κυπαρίσι, ένας νέος σκυφτός και κακοκαμωμένος, — γράφουν οι εφημερίδες του τόπου — προχωρεί συντριμένος από τον πόνο, σάβει το πλήθος και φέρνει τις σπονδες των δακρύων του στο βασιλικό πτώμα. Είναι πάλι ο Χρηστομάνος! Και σκυφτός φεύγει πάλι, και κανένας δέν μαντεύει που πηγαίνει ο άπροσδόκητος αυτός θλιμένος... Πηγαίνει νανάστηση τη νεκρή βασίλισσα στα Ήλυσια της Τέχνης, Αὐτήν, τον Πόνο της και τον Πόνο το δικό του. Από την ήλιθια μαχαιριά του Λουτσαίνη βγαίνει ένα βιβλίο, που ταραίζει την Εὐρωπαϊκή ψυχή, όσο και το τραγικό βασιλικό τέλος. Και το βιβλίο αυτό, ύμνος μαζί και Ιεροσουλία, σκορπίζει τ' όνομα του Χρηστομάνου στα τέσσερα πέρατα του κόσμου...

Ένα πρωί μια σπιθαμή ανθρώπου πατεί την προκυμαία του Πειραιώς. Είναι ο άνθρωπος που έρχεται από τα παραμύθια των Χιλίων και μιας Νυκτών. Είναι ο Χρηστομάνος. Είναι αυτός; Οι Αθηναίοι σκύβουν να τον κοιτάξουν. Κι' ενῶ σκύβουν, φαίνονται σαν να ύψώνουν το κεφάλι και σαν να σκύβη αυτός συγκαταβατικά για να τους άναγνωρίση.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Η ΣΤΗΛΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Την όρημή του νοῦ, εκείνο το φέγγος που έρχεται σαν άποτέλεσμα της γλυκειάς, της άρμονικής συναντήσεως μυστικών βαθειά κρυμμένων — επάνω σ' ένα κομματάκι χαρτί. Τον παλμόν της ψυχής, στο δυνατό φτερό της έκφρασεως, που κάνει τον κύκλο του κόσμου, και έτσι γίνεται αισθητός στον πειό μακρινόν άνθρωπο της Ανατολής, της Δύσεως, της Αίωνίας Νύχτας άκόμα, του Αίωνίου φωτός, αν υπάρχει. Εκείνον τον πνευματικόν γλυκασμόν που ρέει εύρηγετικός στον κόσμο, παρέχοντας τα μεγαλύτερα καλά σ' όσους μπορούν να τον δραματισθοῦν. Την υπερτάτη έκφανση του ανθρώπου τη στιγμή που έξιμώνεται με τους πατέρας θεούς — την πειό λαμπερή, την πειό μεγαλοδύναμη: Έρχόμεθα με σάλπισμα χαράς να βοηθήσωμε άνοίγοντας την Στήλη των Νέων.

Για τους παλιούς εφρόντισε ή εποχή τους και ή τύχη τους. Τώρα πρόκειται πώς να δώση κανείς μια θέση, πώς να δώση μια στιγμή στον

Λόγο που δέν άκούσθηκε άκόμα, που θέλει να διηγηθή πράματα καινούργια, αισθητικά άναδέυματα ψυχών που έρχονται δίλο κι' αλλοιωτικές — πειό τελειοποιημένες ή όχι δέν ξέρουμε — στη ζωή, και που βλέπουν σύμφωνα με δτι έτέθη σαν βάσις της υπάρξεώς τους.

Τί μπορεί να βλαστήση, ποιό εύγενικό άνθάκι μέσα σε μια φαντασία φωτισμένη από τη χαρά της ζωής — όπως κάμπος, άπάτητος απ' τους ζωντανούς χαλαστήδες, μέσα σε γλυκό καταμεσίμερο. Κι' ως που τόχα μπορεί να ιδή ένα μάτι που πέφτει περίεργο, κι' έκπληκτο, κι' έλαφροπετούμενο — δέν το βραβαίνει ή έγνωια και ή συγκέντρωσις — στα φαινόμενα και στις όμορφες εικόνες, στα φῶτα που άλλοτε είνε άφθονα μα άλλοτε χαμηλώνουν τόσο, ώστε να φέρουν πίσω τους μια νύχτα.

Νέοι, με τις πυρακτωμένες ψυχές, με τις φαντασίες τις γλυκονανούριστες για ένα μέλλον — καθένας σας με τα ιδανικά του — με τον ταχῶ

* Απόσπασμα από την διάλεξιν του κ. Νιρβάνα εις την αίθουσαν του «Παρνασσού». Όλόκληρη ή διάλεξις θα τυπωθή εις την «Νέαν Ζωήν» της Αλεξανδρείας.

σφυγμό μιάς ατέλειωτης εξέσεως, με την καρδιά σας την πλατεία που έχει θέσι για κάθε ώρα, και κυτάζει νάγκυλισή με τις φλόγες της το σύμπαν. Από σήμερα μια σελίδα μας δική σας, δλότελα δική σας. Ότι έχετε στο μυστικό, σφιχτοκλειωμένο συρταράκι, στίχο, πεζό, σκη- νές που ζωγραφίσσατε σε στιγμή εξαιρετικής ανα- τριχίλας και δυνατού σπασμού της πειθ βα- θειδς υπάρξεώς σας, στείλιτε τό μας. Τα «Πανα- θήναια» στοργικά θα τό προσέξουν και ύστερα με περηφάνεια θα τό άκουμπήσουν σε μιά τους έμορφη γωνιά. Όλο και τέτοια έργα, ανθρώ- πων που δουλεύουν στη σιωπή και στο σκο- τάδι, έχοντας σαν οδηγό και σύντροφο της μο- ναχικής τους ώραιας τέχνης τόν προβολέα της ψυχής, θαποτελέσουν την Στήλη των Νέων.

Οι πρώτες ανατριχίλες, οι πρώτες έντυπώσεις, οι πρώτες θαμπές ζωγραφιές, τά πρώτα μαγέ- ματα στο ανοιγόκλεισμα της ελαστικής ψυχής — δεν έχει άκόμα σκουριάση — οι πρώτοι ρεμβι- σμοί που σταλάζουν με περίεργη πίκρα δίδον- τας τό σύνθημα της πρώτης ήθικης φουσακόθα- λασσιάς, — δεν είνε τέλεια, ούτε ώρισμένα ούτε καθαρά. Παρά είνε σκόρπια κι' ασύνδετα σαν τις σταξιές του ήλιου μέσα άπ' τά ραϊσμένα σύγγεφα του φθινοπώρου που πειιά έτέλειωσε και κατβαίνει άκνά πρός τη μαύρη κοιλάδα της Αήθης σέροντας πίσω του τους σκαχτοκίτρινους ήσκιους — πεθαμένους, πεθαμένους.

Τό πλήθος των ιδεών που δομα να βγή μονο- μιάς από την μιά και μοναχή θύρα κάνει θόρυβο και φέρνει μεγάλη σύγχυσι. Η ήρεμία και η τάξις είνε πνευματικά χαρακτηριστικά ανθρώπων που έχουν βασανίσση τη σκέψι τους. Γι' αυτό δεν θα ζητήσωμε τέτοια φανερώματα για να εμπούμε ένα καλό λόγο. Ίσα ίσα θέλουμε να ιδούμε και να μελετήσωμε την άνησυχία των πρώτων έμπνεύσεων, τά πεταλουδίσματα των πρώτων όρμών. Μιά πνευματική πηγή στην άρχή της μπορεί να είνε γεμάτη προφητείες όπως οι άτμοί της μάντισσας στους άρχαίους καιρούς.

Τα «Παναθήναια» άς γίνουν ή καλή κι' αιαϊό- δοξη μάντισσα για τό φιλολογικό μέλλον της Ελλάδος που θα τό ιδή όλοφάνερα στα πρώτα δεικά χειρόγραφα των Νέων της!

ΤΑ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ»

ΓΙΟΥΛΙΑ ΚΑΙ ΚΡΙΝΑ

1

Έφτασε τό χινόπωρο: στους κάμπους χτες τό είδα είχε άπλωμένα τη χρυσήν δλόγυρα χλαμύδα, κι' έθέρριζε μ' άδώρητο δρεπάνι άνθους και φύλλα κι' έσκόρπασε σ' ούρανό και γή μιά μαύρη ανατριχίλα.

2

Η ώραία σελήνη που ψηλά άργα πλανιέται μόνη τ' δλόστρωτο τό πέλαγο με χάριν άσημώνει. Κι' ό φάρος ό περήφανος στού μάλου εκεί τά στήθη σαν να 'νοιωσε πώς περισσόδ είνε, άποκοιμήθη.

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Κον Παναγιωτόπουλον (Άργος). Δημοσιεύουμε μόνο τά δύο σας τραγουδάκια γιατί τό άλλο άδυνάτις πολύ στο τέλος. Προσέχετε ό στίχος σας να είνε φυσικός και καλοδεμένος σε βαθμό που ό άκροατής σας να μη καλονοιώθη άν του διαβάξετε κάτι έμμετρο ή πεζό. Η μονοτονία της όμοιοκαταληξίας να χάνεται δλότελα στην άνεσι του μέτρου και στην φυσικότητα της έκφρά- σεως. Διαβάξετε όσο μπορείτε έμμετρα έργα και προσ- έχετε πολύ ώστε ό ρυθμός τους να γίνει βαθύτερα αισθητός στην ψυχή σας. Περιμένουμε κάτι άρτιότερα.

Κον Πάριν (Βερολίνο). Μέσα στα ποιήματά σας μερικοί στίχοι πολύ καλοί, άλλ' ήτο αδύνατον να δημο- σιευθούν μόνοι. Πάρτε πάλι, έστω και τά ίδια θέματα, όμως με πειθ πρωτοτυπία και με συντομία — που σε όλα τά έργα είνε τό δυνατότερο προτέρημα. Περι- μένουμε.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Άγαπητέ μου φίλε, ... 20 Δεκεμβρίου 1911

ΝΟΙΩΘΩ τόν εαυτό μου παραπολύ παιδι αυτές τις μέρες. Οι γιορτές ζυγόνουν και πουθενά δεν ζυγο- νουν με τόσο γλυκό μυστήριο, σαν άληθινό ξαναγύρι- σμα καιρού, στο χωριό. Όλοι προστομαζομαστε εδώ να δεχτούμε, με βάγια και χαρές, τό μικρό Χρι- στό, με τό χρυσό στεφάνι δλόγυρα από τά ξανθά του μαλλίαια. Ο Μπαρμπα-Γιώργης μούδειξε μάλιστα στο άντικρινό βουνό τό άπόκρυφο μοναστήρι, που θα κατεβούν οι τρεις μάγοι, φέροντας τά δώρα τους τά πλούσια:

Σμύρανα, χρυσόν και λίβανον

άπ' την Περαία. Ψηλοί κι' ώραίοι, με μεγάλες άσπρες γενεάδες, ντυμένοι στα χρυσά και στα βελούδα, βαβα- λικεύουν τρία άτια, στρωμένα με φανταχτερά χαλιά και, πίσω στα καπούλια των άλόγων τους, έχουν κρε- μασμένα τά σακκούλια με τά χοριάματα. Τό άστρο που τους οδηγεί δεν φάνηκε άκόμα, γιατί δεν ζύγωσαν στα μέρη μας οι μάγοι, μα θα φανή αυτές τις μέρες, κατά τά μεσάνυχτα διαλα στην Πούλια. Κι' όλο άπάνω του έχουν κερραφωμένα τά μάτια τους οι μάγοι. Αυτά λέει ό Μπαρμπα-Γιώργης κι' έγω τόν άκούω μ' ανοιχτό τό στόμα και τόν παρακαλώ να μου πη κι' άλλα, και κάνομε τό στοιχό μας και όι δυό, κοιτάζοντας τά ούρανια και μετρώντας τ' άστρα.

Κ' ύστερα θα μάς έρθη ό 'Αη-Βασίλης άπ' την Καιοαρεία. Τά παιδόπουλα, που τόν αγαπούνε σαν πατ- ρο, όλο κ' έτοιμάζονται να τόν καλοδεχτούνε και δο- κιμάζουνε δλόένα τά ντέφια και τις κερραμούζες τους.

Άη-Βασίλης έρχεται Από την Καιοαρεία, Βαστή μελάκι και χαρτί, Χαρτί και καλαμάρι. Τό καλαμάρι ν' έγγραφε Και τό χαρτί ν' άμίλει.

Παίρνω κ' έγω τό ντέφι και τραγουδώ μαζί τους. — Τόν έχεις ιδωμένο, παππού, τόν Άη-Βασίλη; — Άκοης! Μιά και δυό φορές; ... — Και πώς είναι παππού; Πυθ γέρος από σένα; — Ού! Γέρος, πολύ γέρος, εκατό φορές πυθ γέρος από μένα. Έγω είμαι παιδι μπροστά του!

Τά παιδάκια με κυτάζουνε, τους φαίνεται παράξενο και γελάνε. Έγώ άναστενάω. Τάχα δεν είμαι παιδι; Ποτέ μου δε μεγάλωσα, ποτέ μου δεν έγινε άντρας, ποτέ δεν ένοιωσα την κρηάδα των γηραιών. Και τώρα, ανάμεσα στα παιδιά, είμαι πυθ παιδι από κείνα, γιατί τό θέλω να είμαι και να μείνω, άντρί που αυτά λαχταρούνε να μεγαλώσουν.

Σου φαίνονται παράξενα ίσως τά λόγια μου, καλέ μου, μα πάντα τά λόγια μου παράξενα σταθήκανε μπροστά σου. Ίσως γιατί ήτανε πολύ φυσικά και πολύ ειλικρινά. Έσύ βέβαια δεν είσ' εκείνος που θα μου πής πώς ξεμωράθηκα. Η άγάπη σου έγινε πάντα θαυμασμός για μένα, ένας θαυμασμός που τόν δέχτηκα κάθε φορά σαν άγάπη, γιατί άληθινή άγάπη είναι μοναχά εκείνη που μοιάζει με θαυμασμό. Και μονάχα έναν τέτοιο θαυμασμό πρέπει να δέχεται ό άνθρωπος, που σεβεται

τόν εαυτό του, γιατί κάθε άλλος δεν στέκει στη φύση και την εγγένηια του ανθρώπου.

Ο Μπαρμπα-Γιώργης με βλέπει που σου γράφα, νοιώθει τη χαρά μου και μου λέει.

— Κάποιο άγαπημένο παιδι' θάχης άφίσει στην Άθήνα.

— Ναι, του λέω, τίποτα δεν αγαπά στον κόσμο σαν αυτό.

— Να σου ζήση, να σου τό χαρήξη ό Θεός! μου ξαναλέει ό αγαθός γεροντάκος.

Κ' ύστερα με ρωτάει άν ζή ή γερόντισσα ή άν άπό- θανε. Δεν μπορεί να καταλάβη ό Μπαρμπα-Γιώργης άλλες άγάπες, δέω άπ' την άγάπη της γερόντισσας και του παιδιού. Μα τί ρωτάει! Κι' ή άγάπη θέλει γύμα- σμα και σπουδή, για να μάς ξετιλίξη όλα της τά πλάτη, και χρειάζεται να γίνει κένετας πολύ σοφός για να μάθη να αγαπήη δσ' αζίζουνε ν' αγαπηθούν στον κόσμο και να τ' αγαπήση με όλες τις άπόκρυφες δύνα- μες της ψυχής του, που μένουνε νεκρές στα περισσό- τερα στήθια.

Μά ξεγασα τό μικρό Χριστό και τόν Άη-Βασίλη. Με τό καλό να τους δεχτούμε. Θα μάς φέρουνε γλυκά, σφριχτερές, λιχουδέματα και χυρές. Η Κωρό-Γιωρ- γαίνα σφουγγαρίζει από τάρα τό καλίφι μας, έτοιμά- ζει τό τηγάνι για τις τηγανίτες και κάθε πρωί χώνει κι' από ένα καρδί στη σάρα της γαλοπούλας μας για να την παχύνη, ως την παραμονή του Χριστού. Ράβει και καινούργιες φρασιές για τόν Μπαρμπα-Γιώργη και τά παιδιά της, άπ' τό ρούχο που θφανε στον άργα- λείο της. Και γλυκοκοιτάζει που και που τό γέρο της, για τις καλες μέρες πουήχονται. Κι' ό Μπαρμπα-Γιώρ- γης χαμογελάει κι' αυτός και κοκκινίζει. Ύστερα γυρί- ζει και μου λέει:

— Καλά θα ήτανε να είχες και του λόγου σου κοντά τη γερόντισσα, ήμέρες που μάς έχονται. Τι να κάνομε όμως; Ο Θεός κουμαντάζει!

Έγω κοιτάζω άπ' τό παραθύρι ως τόσο την ψυχο- παιδα του, που ανασέρνει νερό άπ' τό πηγάδι, δείχνον- τας με τά λυγισμάτα της όλες τις χόρες του κορμιού της και μούρχεται να της τραγουδήσω κάποιους στί- χους άπ' τόν Άνακρέοντα.

«Μην τραβές μακριά μου, κοπέλλα μου, βλέποντας τ' άσπρα μου μαλλιά. Δε βλέπεις πώς ταιριάζουνε και στα μπουκέτα, τά κόκκινα τραντάφυλλα άνακατωμένα με τους άσπρους κένιους;»

Γλυκειά ώρα! Έγες χιόνισε. Σήμερα ό Ήλιος έλυωσε τά χιόνια, κ' ή Γης φανερώθηκε γεμάτη νέα πρασινάδα. Έτσι μου φαίνεται πως πρασινίζει ξανά ή ζωή μου κι' έτοιμάζεται να ξαναθίση μέσα στα χιόνια.

Έλα να σε φιλήσω, καλέ μου.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ Άσοφος

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

«Άγράφτη», Στεφάνον Βεργουδάκη

ΚΑΘΗΝΤΗΣΕ κάπως σαν συνήθεια έδω εις την Έλ- λάδα αι ποιητικά συλλογαί να βγαίνουν κυρίως τό φθινόπωρον. Δεν ήμπορέθ' άκόμη να βεβαίωσω, άν τοϋτο πρέπη να τό αποδώσωμεν εις την παμπάλκινη ιδέα, ότι τό φθινόπωρον έπιδρα εις την ψυχήν μας,

νά διατίθεται αμέ τη ενδοικώτερον πρὸς κάθε ποιητικοφανή ἐκμυστήρουν καὶ συνεπῶς νά προσδέχεται μὲ περισσότερο ἄντικρα καὶ συγκατάβασις τὸ ἀντικρα καὶ κάθε ποιητικῷ βιβλίον, ἢ μορῶς ἢ διὰ τὸ ὑποστήριξαι καὶ ἀποδείξαι, ὅτι αἱ ποιητικαὶ αὐταὶ συλλογαὶ ὑψίστανται σοβαρῶς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ φθινοπύου ἐν τῇ ζωῇ των, ἀφοῦ αἱ περισσότεροαι — ἔν δὲ ὅλοι — ἔσονται ὄσον καὶ τὸ φθύλα τοῦ φθινοπύου. Κ' ἔτσι καὶ ἡ « Ἀργόμπελη » τοῦ κ. Στεφ. Βερνυζάκη, μὲ φαίνεται πὸς μαρτύρησε μόλις ἐκόπηκε, ἐπειδὴ δὲν νοιώθουμε κανένα ἀρωμα καὶ βγαλνὴ ἀπ' αὐτῆν, ὄσον καὶ ἀν τὴν μυρζόμαστ. Καὶ γὰρ νά μιλῶσι πὸς κατὰ ἡ « Ἀργόμπελη » εἶναι μιά παράταξις στίχων, πὸς ὄσον καὶ ἂν ὅ ποιητὴς τους εἶχε στὸν νοῦν του τὴν « Παγὰ Λαλέουσα » τοῦ κ. Νιρβάνα ἢ τὴν « Stances » τοῦ Μορεά, καὶ ὄσον καὶ ἂν ἀνακάτῃσεν οὗ αὐτοὺς καὶ λίγο Ὅμοιο Καίρι, δὲν μὰς λέει σχεδὸν τίποτε, πὸς νά μὰς συγκινή. Πράγματα χιλιοεπιτωμένα καὶ μὲ ὄλιγο μάλιστὰ ἐπιτηδείτητα ἀπὸ ἄλλους. Κασιμῶσαι συχνόταται, εὐκόνες ἀδύνατες, αἰσθημὰ πολὺ περιορισμένον. Κάπου-κάπου τὸ ἐγὼ προσπαθεῖ ν' ἀπλωθῇ περισσότερο μῆσα ἐπὶ φύσιν, μὰ δὲν εἶχε τὴν χρειάζουμένη ποιητικὴ δύναμι κ' ἔτσι ἔξαναυρίζει οὗ κοινοτάτες ἐρωτικῶς ρετσιταίβε.

« Ὁδὲς », Γερσο. Σπαραλά.

ΑΝ οἱ ὄδὲς στὰ βουνά, στὴ νυχτιά, στὸν κόρακα κατόρθωσαν νά ἴδωσιν τὸ φῶς μὲ τελειότητα καὶ ν' ἀποτυπώσουν κόπως παραστατικώτερα, πὸς συμπαρῆμενα, πὸς λογικὰ ἀκόμη ἐκείνου καὶ ὄ ποιητὴς τους ἐκλειοῦσε μέσα στὸ νοῦν του, ὄταν τὴν ἐσχεδιάζε, βέβαια οἱ ὄδὲς αὐτὲς θὰ ἦσαν ποιήματα μεγαλόπνοα. Μὰ ἔτσι καθὼς μὰς παρουσιάζονται, ἀτεχνά, ἀσυνάρτητα, πὸς λόγια ὄπου δὲν πρέπει, μὲ γλῶσσαν φοβερὰ ἀπόστακα γραμμῆν, ἀφοῦ ὑπάρχουν λέξεις « ἐνοὶ, πρὸς τί, ἀγγίρας = ἀγγίρα, ἀσύλληπτο κτλ. » μὲ ἀκυριολεξίαι ἀσυνάρτητες (π.χ. γέροντας ψηλά κτλ.) μὰς γεννοῦσιν τὸν θυμὸν γιὰ τὸ ποιητὴς τους δὲν ὑπέταξε ἂν ὄχι ἐπὶ τὴν τέχνη, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἐπὶ προσοχῇ, τὴν ἐμπνευσί του. Ἐσο στίχοι περισσότερο εἶναι ὄδὲς οἱ ὄδὲς καὶ ἄλλες τόσσες οἱ ἀτεχνίαι τοῦ ποιητοῦ.

« Τραγῶδια τοῦ Βερνυζάκου », μετὰφρασις Ἀσωνίδα Ραζέλου.

ΑΝ δὲν μὰς ἰκανοποιῦσιν αἱ προτιμήσαι συλλογαὶ, δὲν ἢμποροῦμε νά εἰποῦμε τὸ ἴδιον καὶ γὰρ τὴ μετὰφρασι τοῦ κ. Ραζέλου. Ὅ ἰκανὸς ἀπὸς στιχογράφος — πρώτῃ φορὰ νομιζῶ δὲξγειν τὸ τάλαντόν του — ἐδιώλεξε μερικὰ ἀπὸ τὰ καλύτερα τραγῶδια τοῦ Βερνυζάκου, πὸς μιά φορὰ ἦταν ὀ πὸς ἀγαπημένον τραγουδιστὴς τῆς Γαλλίας καὶ ὀ πὸς λαϊκός, καὶ τὰ μετὰφρασε ἐπὶ ζωντανῇ μὰς γλῶσσαν μὲ πολλὴν εὐλακίαν ἐργασίας, καὶ μὲ ἀρετὴν τέχνην. Μπορεῖ νά εἰπῇ κανεῖς, ὅτι τὰ τραγῶδια τοῦ Βερνυζάκου δὲν ἔχασαν τίποτε ἀπὸ τὴν χάρη τους ἐπὶν μετὰφρασαν αὐτῆν. Ὅσως γὰρ πολλοὺς, πὸς εὐχαριστοῦσιν μόνον μὲ τὴν λεπτότητα τῆς νέας ποιητικῆς τέχνης, ἢ μετὰφρασις αὐτῆ νά μὴν εἶχιν καμινὰ σημασιῶν μὰ γὰρ φίλους, πὸς βρῖσκουν εὐχαρίστησιν ἐπὶν ποιήσιν, ἢ ὄποια ἐχρῆνεται ὄσον ὄρητικὸ ποτάμι συνεπαίροντας στὰ κλάσματα του, ἢ καὶ ἂν εἶχεν, τὰ τραγῶδια τοῦ Βερνυζάκου ἐπὶ δουλγιῶσαι τεχνικὰ μετὰφρασι τους θὰ εἶναι εὐχαρίστον ἀνάγνωσμα. Ὅ κ. Ραζέλος, ἀφοῦ μετὰφρασε τόσον πιστὰ καὶ τεχνικὰ, ἐλπίζουμε νά δοκιμάσῃ τὴν δύνάμιν του ἐπὶ τὴν μετὰφρασαν καὶ ἄλλων ποιητῶν λεπτότερης τέχνης.

ΗΑ. Π. Β.

Κ. Φ. Σκόκου, Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον 1912

Ὅ κ. Σκόκος, πρῶτος-πρῶτος ὄπως πάντα μὰς ἔφερε τὸ 1912. Καὶ τὴν στιγμὴν αὐτῆν, πὸς φυλλομετροῦμεν ἐδὼ τὸ Ἡμερολόγιόν του, ὄδο ἔχει σχίσαι βουνὰ καὶ θάλασσας καὶ εἶναι φθασμένον καὶ εἰς τὴν τελευταίαν γωνίαν τῶν δύο ἡμισφαιρίων πὸς ὑπάρχει ἕνας μόνος Ἕλλην, γνωρίζων γραφήν καὶ ἀνάγνωσιν. Αἰοῖνι τὸ « Ἡμερολόγιον Σκόκου » εἶναι τὸ πλέον διαδομένον Ἑλληνικὸν ἐντυπον, τὸ ὄποιον φέρει καὶ ἕνα χρόνον εἰς τοὺς Πανέλληνας τοὺς χαιρετισμούς τῆς μητροπόλεως. Μὰς μὲ αὐτοὺς φέρει καὶ τὴν εἶδῃν, ὄτι ὑπάρχει καὶ κάποια φιλολογία εἰς τὸν τόπον, τῆς ὄποιας φιλοτιμεῖται νά διδῇ μερικὰ ἐκλεκτὰ δείγματα. Ἐτσι ποιητὰ καὶ λογογράφοι πὸς θὰ ἦσαν ἀγνωστοὶ ἐντελῶς, μακρύτερα ἀπὸ μίαν περιορισμένην ἀκτῖν, γίνονται γνωστοὶ ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὸν ποταμὸν αὐτῶν μηνύτορα. Μέσα εἰς τὴν ἀπελευθερωτικὴν πληρομήν τῶν ὄμοιον εἰδους δημοσιευμάτων μὲ τὰ ὄποια κατακλύζεται κάθε πρωτοχρονιά, εὐτυχῶς εἶναι τὸ εὐσυνειδητότερον καὶ τὸ φιλολογικώτερον. Ὅλοι σχεδὸν οἱ νέοι μὰς συγγραφῆς, οἱ εἰσοὶ νά διαβασθῶσιν, οἱ φθασμένοι, οἱ φθάνοντες καὶ οἱ ἐρχόμενοι, ἀντιπροσωπεύονται ἐκεῖ μῆσα. Ἡ τρομερὰ ἀπόχη τους ἀρπάζει διὰ τὸν νέον χρόνον, πρῶν τελειοῦσιν ὄποια παλαιῶς, καὶ ὁ κ. Σκόκος γνωρίζει νά ἐκασφαλῆ τὴν συνεργασίαν του. Ὅ νέος τόμος — ἐξητηλιμῶνος ἦδη — εἶναι πλουσιώτερος ἀπὸ τους παλαιούς, θὰ εἶναι δὲ ν' ἀριθμησῇ κανεῖς πολλὰ ἀπὸ τὰ περιεχόμενα του, ἂν ὑπῆρχε ἀνάγκη νά τὸν συστήσῃ. Ἀλλὰ ἢ οὐσυσταῖς αὐτῆ φαίνεται ὄτι περιττεύει.

N.

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

ΜΙΑ παρασμένη Δευτέρα ἀναστήθημε ὁ Χρηστομάνος ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ Παύλου Νιρβάνα: τὸν εἶδαν ὄλοζόντανον ὄσον βρέθησαν ἐκεῖ — καὶ ὄρηματῶσθικαν τὸ ὄρημο πρὸς ὄποιο τὸν, τὸ πικροπερήφωτον, νά πηγαινοῦρηται μέσα ἐπὶ χλωμόθαμπη σάλα, μὲ τὸν ἀκίνητον, ὄσον ἀσπιθωμένον, ἀνθρώπον. Ὅ ὄμηλητης ἔτρομε γιὰ τὴν ὄποκαλήσῃ ἰσρα ὄρηματα, — ὄλοκληρο ἕνα ἔσωτερικὸν ποιητῶν — ἀνθρώπον. Ὅμος τὴν δύσκολη ψυχῇ, τὴν πολῦτροπῆν, μὲ τὴν χίλιες ὄψεις, μὲ τὰ θλιβερὰ συγγεφιασμένα, μὲ τὴν μυστικῶς παράενης χάρες, μὲ τὰ γλυκοθαμπώματα μὲ τὰ μεγαλόπρητα ὄνειρα, — ἀληθινὰ τὴν εἶχε γνωρίζῃ καλὰ ὁ Νιρβάνας. Κ' εἶχε προφθασῇ νά τὴν μελετήσῃ προφθασόντας μίαν ὄδῃαν πὸς θὰ ἀκολουθοῦσε τὸ χαρμό τῆς. ὄδῃς πολλὰς βέβαια ὄ δυνατὸς μελετητῆς θὰ τὴν ἀκολουθῆσε ὄ καὶ ἕνα πέταγμα τῆς — πρὸς τὰ ὄψη εἶτε πρὸς τὰ βῆθη. Γιὰ τὴν εἶχε καὶ βῆθη ὁ Χρηστομάνος, βῆθη ψυχικὰ, — αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ μαύρα παλάτια τῆς Περσεφόνης μέσα του — γιὰ τὸ Χρηστομάνος ἦσαν καὶ Σφίγγα. Οἱ πόθοι του, πολλοὶ καὶ ἀνήσυχτοι, ἀντίθετοι μεταξὺ τους καὶ ἀπιστοὶ — πόθοι ἔπεσμένον βασιλεῦ πὸς διατάζει ἀντορακτοῦς ἡγερέτες καὶ πόθοι ἀνίσχυρου πρὸς μάγον πὸς διατάζει τ' ὄστέρια νά κλησθῶσιν ἐπὶ πῆδία του καὶ αὐτὰ γελῶσιν μὲ τὸν του.

Ἐτέτοις ἦταν ὁ Χρηστομάνος πὸς ἐχάθη χωρὶς νά πειθῆναι — καὶ ὁ Νιρβάνας δίδοντας τὸ ψυχικὸν του φόντο πρὸς ὄποιο μὰ δυνατὰ χαρὰμῆν εἰκόνα — πάλι ἀπ' τὸ δικὸν του λόγο, — ἀποκαλύφθηκα ἕνας θουμαστός παράρηγητῆς, καὶ ἕνας ἀσθητικὸς πὸς μιλῇ σκορπίζοντας ἀβρότητες ροδοπετάλων. Μιά ἀρμονία ἰδανική καὶ μιά πικρὰ στὰ λόγια του — πὸς ἐπάζαν ἀπὸ τὸ στόμα του ρυθμικὰ ὄσον φθινοπύου μυχάλισμα. Καὶ ἢ ὄψιν του χλωμῇ, λὲς καὶ ὄκουρε τὴν ἴδια ψυχῇ τοῦ πεθαμμένου νά σιγοκλαῖσιν σιμά του, νά ὄλοζῆ πνιχτὰ, νά ἐζητῆ

τὴ ζωῇ γὰρ νά συνεχίσῃ τὸ παράνοτόν του. Πὸς ἦταν βαθῶν καὶ κλοῦσε σὲ ἄσπικος ἀπ' τὰ βαρεὰ βλέφαρα καὶ ἄλλαξε ἔκφρασι, καὶ γινόντας σαρκασμὸς ὄσον νά κατασταλάξῃ ἐπὶ χεῖλια. Ἐκεῖ ἦταν ἢ ψυχῇ του — δὲν εἶναι ψέμα, — καὶ ὁ Νιρβάνας, μιλώντας ἐκεῖνον τὸ βράδυ, ἀκολοῦθοῦσε τὸ μαγικὸ τῆς φωσφορισμῶ. Οἱ ἀναπνοὴς εἶχαν σταματήσῃ πρὸς τὴν θαυμαστὴν περιγραφή μῆς ζωῆς ἀπόκρυφης γιὰ τὸ πλῆθος, μανταλωμένης σὲ θεώρατους τοίχους γιὰ νά μονῶσῃ καὶ νά ὄνειρεῦται ἀγάπες ἀπὸ ψυχῆς αυτοκρατορικῆς. Ἐτσι ἔροις ὁ Χρηστομάνος μὲ τὴν πεποιθῆσιν καὶ τὴν χαρὰ πὸς ἦταν μῆσα ἐπὶς θεώρατους τοίχους του, μὲ τὰ χρυσὰ του σύγγεφα συντροφιά, πὸς πότε τῶπια καὶ πότε τοῦ ἔφευγεν. Μὲ τὰ ἀνθη τὰ δικὰ του πὸς ἦσαν γιγαντωθῆ τριγύρω σὲ δάσος ἀπὸ τὸ πότισμα τῶν δακρύων του τῶν ἀτέλειωτων, — καὶ μ' ἕνα ὄλοπικρὸ τώρα μῆρο εὐσυντηροῦσαν τὴν ψυχῇ του νά μὴν ἀποσβῆσῃ. Μόνος του — ἔτσι θάρρουε — μ' ἕνα παρὰθυράκι μόνον ἀνοικτὸ πρὸς τὴν δόσι τῆ σκοτεινῇ, πὸς ἦσαν ἢ παραγωγή του καὶ ἢ θλίψιν του. μὲ τὴν ἔπι τις γυροκλωνες, πὸς ὄλο καὶ τοῦ ἔγγεφον μῆσα ἐπὶ σὺθματα.

Χωρὶς νά ἐξέρῃ πὸς ἕνα μάτι τὸν ἀκολουθοῦσε ὄσον φτεροῦγα τῆς ὑπῆρξῆς του καὶ ἐπὶς μυστικώτερες στιγμῆς — τροπῶσθαι τοίχους, ἀνεβαίνοντας σὲ κάθε κορυφῇ μὲ τὸν. Ἐταν τοῦ Παύλου Νιρβάνα τὸ μάτι, τοῦ ἀποστολικοῦ, πὸς ἔτῃ μὲ μόνῃ τῇ χαρὰ τῆς ἔρευνῆς. Μὰ εἰς ἕξῆτος ἀληθινὰ, τόσον βαθεῖα τὸν μέγα πόντο τῆς ψυχῆς του, πὸς ὄλο ἐβροῦλε στενόχωρα μῆσα ἐπὶ μικρὸ « ὄρημα ».

Καὶ ἢμῶς ὄσον μὲ θανάτων ἀποχρώσεις μὲ δόσι ἔτσι τέλεια τὸ ἀράχινσμα καὶ τὸ χαμηλόθαμπὸ φῶς τοῦ Χρηστομάνου — παιδιοῦ μῆς τρικυμισμένης νύχτας μὰ μὲ μακρυνοὺς σελαιγισμούς ἀστεριῶν ἐκεῖ ἐπὶ βῆθος.

ΕΠΡΗΝΗ ΠΟΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ἑλληνικὸν Κουίντέτο

ΑΥΤΗ τὴ φορὰ οἱ Ἕλληνες μουσικοὶ μὰς ἐγνώρισαν τὸν Sinding καὶ τὸν Brahms. Ἡ ἴδια τελειότης ἐπὶ ἐπέκεινται τὴν τεχνικὴν μὰ καὶ ἐπὶ ὄδοσιν τοῦ πνεύματος τῶν συνθετῶν. Κόσμος, ἕνα πλῆθος, πὸς ὄρημασ διφασμένον ἐπὶν αἰθῶρα τοῦ ὄρησιου — καὶ ἐπὶ ὄδο ὄλοκληρῶς ὄδῃς ἐρράφῃσε μὲ μίαν ἀφωνίαν ἀπὸλαουσι τὰ ἀγκυλώματα τῶν ἴχων, τὴν θλιβερῶς συναντήσῃ τῶν ὄρημονίων, τὴν ἀπελπισίαι, εἶτε τὸς θριάμβους καὶ τὴν χαρῶς τῶν στρωφῶν, πὸς ἢ μὰ ἔχῃνετο γιὰ νά δόσῃ τόπο ἐπὶν ἕλλην. Αὐτῇ ἢ ἐναλλαγῇ, αὐτὸ τὸ ἐξυλίγμα τῆς ἡχοποιημένης ψυχῆς τῶν μουσουργῶν, καὶ τῆς ἡχοποιημένης φαντασίαις των, τὴν θεῖον πρῶμα πὸς εἶνε. Ἀρκεῖ ν' ἀποδοθῇ καλὰ, μὲ ὄλο τὸ βῆθος, μὲ τὴν πρὸς ἔλαχιστῇ φωτισοκίαι τοῦ νοῦματος — ἐκείνον πὸς κρύβεται κάτω ἀπὸ κάθε φανερὴν μουσικὴν ἔμπνευσιν. Οἱ καλλιτέχνη τοῦ κουίντέτου εἶνε ἢ δευτέρα φορὰ πὸς τὸ κατορθῶσθαι, ἀποκαλύπτοντας τὴν ἐσωτερικώτερες ψυχικῆς ἴνεις τῶν συνθετῶν πὸς ἐκτελοῦν. Μπορεῖ νά εἰπῇ κανεῖς πὸς εἶνε ὄποι αἰσθητικώτεροι Ἕλληνες μουσικοὶ ὄσον τώρα. Τὰ ὄρημα τους μιλῶν ὄλοφάνερα, καὶ δηγγόνονται τὰ βαθέτερα μυστικά, πὸς ἐδιῶσαν ἐπάνω τοῦσ φθόνους, μὲ μὰ εὐκρινῆσιν, πὸς βέβαια δὲν θὰ τὴν ἤδῃαν οἱ ἴδιοι οἱ συνθέται. Ἐποὶς τάχα, θέλει τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ψυχῆς του ἐμπερὸς ἐπὶ πλῆθος.

Ὁ Sinding ἐπὶ allegro εἶνε ὄ ἀνήσυχος. Ὁ ἀνθρώπος πὸς αἰσθάνεται τὰ στενὰ ὄρημα τῆς ζωῆς καὶ πὸς θέλει νά ἰδῇ πὸς κάτω, μὰ δὲν μπορεῖ. Τὸ μάτι εἶνε

ἀνθρώπιο — καὶ γιὰ τὸ ἀνθρώπιο μάτι εἶνε περιορισμένα τὰ ὄρημα. Πρὸς τὸ τέλος τοῦ allegro, πὸς ἢ ἀνησυχία καὶ ὄ τρῶμος μεγαλόπνοον, οἱ ἴδιοι ἐξεπιθῶσιν μὲ ἕνα ἀσυνάρτητο σχεδὸν βόμβο, ὄμως ἀσυνάρτητο γιὰ τὸν ἀπὸ ἀρορατῇ. Γιὰ τὸν ἀρορατῇ, πὸς ξεῖσῃ ἀπὸ πνευματικῆς ἀνησυχίαι, ὄ βόμβο εἶνε κατὶ φυσικὸ γιὰ μίαν ἀρχὴν ἔρονον. Καὶ φέρει μάλιστα ὄσον προμήνυμα μῆς ἐξελίξῃς ἰδεῶν θαυμαστῶν πρὸς κάτω, καὶ ὄσον εἰσοδος ὄ ἕνα ὄρημο ὄρημασ πρὸς ἔμπνευσῃς. Τέτοιον εἶνε τὸ allegro τοῦ Sinding πὸς μὰς προδιαθέτει εὐχάριστὰ καὶ λίγο περίεργα γιὰ τὸ andante.

ὄσον πὸς ἔρχεται καὶ αὐτὸ — ὄσον καὶ μεγαλόπρητα, — ἐξηγώντας, ὄσον νά εἰπῇ κανεῖς, μὲ ἡρεμία φιλοσοφικῆς ψυχῆς τὴν ἀνησυχίαι τοῦ πρώτου μέρους. Ἡ προφητεῖαι τοῦ allegro ἦσαν ὄσωσθι. Τῶρα ὄ ρυθμὸς, εἶνε μὰ βαθμιαία καὶ ὄρημα ἐξελίξῃς συναισθημάτων ἀνθρώπινων, πὸς διαπνέονται ἀπὸ νοσταλγίαις ὄρημασ κόσμιας. Καὶ εἶνε ὄσον μιά συνέχῃ ἀπὸ μελωδικῆς παραγραφῆς τόπων ὄνειρεμένων καὶ ἔποχῶν παραδεισιῶν, πὸς δὲν τὴν βλέπει, μὰ τὴν αἰσθάνεται μιά ψυχῇ πὸς ἔτῃ ὄ ἕνα ἀκαταμέρητο ὄρημα ἀπὸ τὸν κόσμον. Ἀπὸ μίαν τοποθεσίαν δικῆν τῆς, ἐκχωριστῆν, ἀπὸ μίαν γωνίαν τῆς γῆς τῶν μακρῶν. Οἱ παραμυθένιες ὄρημασ ἀκούονται ὄσον ἴκνοι καὶ πότε σβῆνουν, χαμηλόπνοον θλιβερὰ, ὄσον νά θέλουν νά μὰς δώσουν τὴν ἐντύπωσιν φανταστικῶν δειλιῶν. Καὶ τὴν στιγμὴ πὸς διασπαθίζονται, — ἢ κατὰ μὰ καὶ ὄ ἄλλον τόπον, πὸς διαφέρει ὄσον καὶ ἢ βαθεῖα σιὰ τῶν ὄρημασ μὲ τὴν ἀνοικτότητα — ὄνειρα νοσταλγικὰ καὶ ἴκνοι ξεδιπλώνονται μὲ θαμπαδα μακρυνῶν ὄρημασ.

Στὸ intermezzo παρατηρεῖται μιά τεχνιτορία πὸς ἐφαρτῆσαι, καὶ τὸ finale τελειοῦν μὲ μίαν ἐναλλαγῇ θλιβερῶν καὶ χαροῦμένων στρωφῶν.

Μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ Sinding ἐτραγοῦθῃσαν — ἀπὸ μίαν σύντομην μελωδίαν ἢ κατὰ μὰ καὶ μίαν δωροῦσαν τῶν συνθετῶν τὸν προγράμματος — αἱ δεσποινίδες Βερσῇ καὶ Κωνσταντινίδη. Ἡ φωνῇ τῆς πρώτῃς εἶνε παρὰ καὶ θολὴ ὄσον νά ἔχη τὴν θέσι τῶν λαϊκῶν. Ἡ Δις Κωνσταντινίδη ἐτραγοῦθῃσε μὲ τέχνην καὶ ἀκριβείαν, ὄμως χωρὶς νά μὰς δώσῃ ἐκείνην τὴν αἰσθητικὴν συγκίνησιν τῆς ὑψηλῆς ἐκτέλεσεως.

Ὁ Brahms ὄρημασ, πάλιν ἀπὸ τὸ ἕλλητικὸν Κουίντέτο. Εἶνε μεγαλόπρητος καὶ ἔχει κατὰ τὸ συνθηματικὰ παλαιὸν τοῦσ ρυθμοῦσ του. Ἐνα μοτίβο ἀπὸ ἔπινα λαμβάνεται συχνὰ πρὸς τὸ τέλος τῆς συνθέσεως. Πὸς φανερός, ἴπὸ ἐξωτερικῶς, πὸς φανταστικῶς ἀπὸ τὸν Sinding. Κάπου πνεῦμα ἐπιδείξεως κυματίζει ἐπάνω ἀπὸ κάθε νέα στροπῇ — καὶ τότε πειθεται κανεῖς πὸς αὐτὸς εἶνε ὄ ἀνθρώπος ὄ νεώτερος, ὄ πὸς ὄλικός, ὄ πὸς σημερινός. ΕΙ. Π. Δ.

Υ. Γ. Οἱ βιογραφικῆς σημειώσεις γιὰ τοὺς συνθέτας ὄσον προγράμματα, θὰ ἔρροις νά ἦσαν λιτῆς, χωρὶς καμινὰ κρίσιν ἐκείνον πὸς τὴν γράφῃ, χωρὶς καμινὰ ἔρασι. Ἐτσι, ὄ ἀρορατῆς δὲν θὰ προῖδαζετο, καὶ θὰ εἶχε νά μορφῶσῃ ἀτομικὴ του κρίσι.

Διὰ τὴν συναυλίαν τῆς κυρίας Νίνιας Φωκῆ εἰς τὸ ἐρχόμενον.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ

Ἡ φιλολογικὴ κίνησις.

ὍΤΑΝ ἕνας λαὸς ὄρημα εἰς τὴν πολιτικῆν καὶ κοινωνικὴν ζωῇν του δὲν ἔμπορεῖ βέβαια νά ὄμηλῃ περὶ φιλολογίας. Καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Πόλεως ὄσον τὴν πρῶην μῆς ἀπολυταρχίας καὶ μῆς ξένης θεο-

κρατίας εινε φυσικόν οτι θα υστερούσαν εις την σύγχρονον φιλολογικην ζωήν. Αι δυνάμεις των έξοδεύονται πώς να συγκρατήσουν την έθνικην των ύπoστασιν και ή έλευθερά πρόοδος των κατακρατείται υπό των συνθηκών του περιβάλλοντος. Έντεθεν ηγήσεται ή άναρχη του συντηρητικού πνεύματος με τό όποιον τό Ορθόδοξον Πατριαρχείον του Φαναριου διοικεί την εκκλησιαστικην και εκπαιδευτικην ζωήν του έθνους μας. Και μόνον υπό την στενήν αυτην συγκράτησιν των άρχαίων μας προνομίων ήτο και εινε δυνατόν να συγκρατηθή τό καθεστώς από πάσης βίας πολιτικής προς παύλυσιν και άφομοίωσιν.

Υπό τοιαύτους όρους ή πνευματική μας πρόοδος εινε άποδορομημένη, όσον και αν τό έλληνικόν στοιχείον άποτελεί την πνευματικην ύπεροχήν της Τουρκίας. Από τό έλευθερόν βασιλείον της Ελλάδος εινε άλήθεια, οτι έπνευσε μία δροσερά αύρα. Εκεί εκπαίδεισαν όλίγον την έθνικην μας πολύτιμον κληρονομίαν από άρχαίην σκόνην και μούχλαν που έσώρησαν μακροί χρόνοι δουλείας, ένα βυζαντινόν πνεύμα σχολαστικου και μία παλαιά καταστροφική τάσις να μη μεταγγίζωμεν τό άρχαίον πνεύμα και την άρχαίαν γλώσσαν εις την σύγχρονον ζωήν μας, αλλά τούναντίον να πνίγωμεν την ζωήν μας κατασκευάζοντες άρχαΐζοντα σχεδιάσματα. Έκει μετά την Φαναριωτικήν φιλολογίαν των Σούσταν και Ραγκαβή ή Έπιτομηστική ποιησις — γέννημα της άναγεννήσεως — μιτώσθαις να άφυπνίσουν την έθνικην ψυχήν εις τό βασιλεία της Τέχνης. Και τώρα ή άνυχνος κομψολογία της καθαρευούσης υπεχώρησε. Τώρα ή ποιησις έμπνέεται έθνικα ιδεώδη της έλληνοτικής γής και θαλάσσης, εισδύει εις την ψυχήν του λαου και τραγουδεί τους πόνοους, τις χαρές του, τό παραμύθια του. Και με όλα αυτά ζητεί να δημιουργήση ιδικόν της μέλλον, που να της άνήκει.

Μα ή Πόλις μας όταν μετά την άλωσιν έπεσαν τό Έμπορομόνον και οι φαρσίαι και όταν άφανίσθησαν έσται και οι μέτροι ποιηται τον που έφαλλαν τας νίκας των Πρασιναύων και Βενέτων και συνδέθον τό θρησκευτικά των άξιαμα εις τας μεγάλας λιτανείας περίε των τειχών της Πόλεως, ή Πόλις μας έμεινε άφανως. Και μόνον εις πανηγυρεις τόν έκκλησιών, εις έορτάς σχολείων και εις ιδιωτικά συμποσία άπέμειναν οι Ιεροψάλται και οι γραμματοδιδάκαλοι, οϊκτροί διάδοχοι της ποιήσεως, εις την ταλαίπωρον φυλήν μας. Ακόμη και εις τόν δέκατον έννατον αιώνα ή φιλολογική κατάσταση της Πόλεως από άπόψεως λαϊκής μορφώσεως και δημιουργικου πνεύματος πολυόλιγον παραλλάσσει. Ο βυζαντινός τριβών έχει την αυτην μεσαιωνικήν μορφήν και ή Τουρκική λογοκρισία κρατεί εις έπτόστασιν πάσαν φιλολογικην κίνησιν που γίνεται στας Άθήνας.

Μόλις ή τελευταία δεκαετία δεικνύει σημεία τινά άφύπνισσεως. Και όσοι ήσθάνοντο ευθμόν, όρος και άλήθειαν γλώσσης, ήρχισαν να δυσανασχετούν διά τόν κατάληγον σχολαστικισμόν της Πόλεως. Εινε άλήθεια οτι εις την εορτήν της είκοσιεπενταετηριδός του Έλληνικού Φιλολογικού Συνλόγου ελκεν ο Ψυχάρης καταβή από τό Παρίσι και ειχεν ειρωνευθή τό είδωλα των λογιατάτων. Άλλ ή μελέτη εκείνη έπέφρασεν όσάν παραδοξολόγημα άσήμαντο. Η αισθητική της Πόλεως όμοιάζε τας δημηκίας άσιτίδας που συνίσταντο από επτά βαδεινά δέρματα. Ένα όμως πράγμα παρετηρήθη. Ότι οι άρχαίοι διδάκαλοι του Γένους — όπως άνωμάοντο — ειχαν μέν τόν ίδιον κατώτατον βυζαντινισμόν, ειχαν την μόρφωσιν των νεκρών από κάθε επίδρασιν του άρχαίου πνεύματος και του άρχαίου

κάλλους, άλλ ειχαν ζήλον να διδάξουν και ειχαν τυπικήν έλληνομάθειαν μεγάλην. Αργότερον όταν ή κάδουσας έγινε πλέον πρακτική και πλέον πραγματογνωστική, έπαισε προς την έλληνομάθειαν και ή ζήλος του μανθάνειν και ή ζήλος του διδάσκειν. Οι περισσότεροι από τούς καθηγητάς ήσαν άδειοι και εις την καρδιά και εις τό κεφάλι. Μιά έλεσινη φρασολογία και μία άβάσιτος οίσις αντίκατέστηε τό πάντα.

Τότε ένα ταπεινό περιοδικόν ή «Φιλολογική Ήχώ» ήρχισε να εκδίδεται στην Πόλιν μας από την μακαριτίσσια Άλεξάνδρα Παπαδοπούλου, από τόν Γιάννην Γρυπάρη και από τόν Νικόν Φαληρέα που άκολουθούσ διαφορετικόν δρόμον από τό συνειδημένα περιοδικά. Ήρχισε μία μικρά εξέλιξις προς νέαν αίσθητικην και ένας μικρός χαλασμός ο' αυτά τό σίδερα της καθαρευούσης γλώσσης. Τότε ένας κύκλος έσηματίσθη από την κυρίαν Σοφίαν Σπανούδη, από τόν Βασιλειάδη, από τόν Ροντάκη, από τόν Δαμασκηνόν και από τόν Γεωργιάδη με νέαν αντίληψιν γλώσσης και αισθητικής. Εις δε την παλαιάν δημοσιογραφίαν έπρόβαλε νέος δημοσιογράφος ή Κωνσταντίνος Σπανούδης με πολυ νεώτερον αντίληψιν και νέον γλωσσικόν συναισθημα. Εινε τό πρώτον έξύπνημα της Πόλεως. Από τότε ή επικοινωνία Πόλεως και Άθηνών άρχισε να γίνεται. Και όταν στας Άθήνας διεληλυθή ή μαλλιαρισμός, εσχεν άμεσον έδαφος στην Πόλιν μας να φυτευθή, έπειτα από τόν φοβερόν κατήφορον που ελκε φθάση ή διδασκαλική μας μόρφωσις. Ο Ψυχάρης και ή Πάλλης ειχαν καταρτίσει τότε προπαγάνδαν υπό τόν τίτλον του «Αδελφάτου» και ή μαλλιαρισμός έδραματίσθη στην καρδιά του σχολαστικισμού. Κεφαλή του νέου αδελφάτου έκηρύχθη ή Ιατρός Φωτιάδης διά την θαυμασίαν μελέτην που έγραφε περι της μητροικής γλώσσης και σύμβουλοι ή κ. Φυτίλης γραφας μερικά δράματα, και ή Γιάγκος Τανταλίδης εκδόσας τό λυρικά του.

Ο σχολαστικισμός του Βυζαντιου εις αυτά όπαντοίσε κατ' αρχάς με ειρωνείας, άλλ όταν ήσθάνθη οτι ή έχθρός συνεννοείται εύκολα και παρασύρει τους νέους, τότε εκήρυξε τόν άγώνα. Μερικοί όμως από τόν νέον σχολήν εκήρυξαν οτι εινε πολυ απότομος ή δρομή των μαλλιαιών και προκαλεί άδίκους επιθέσεις χωρίς όρθως και δικαίως να καθορίξη τό ζήτημα. Ημεις εζητήσαμεν τότε με τό διήγημα «Τό μόνον ταξειδι της ζωής μου» — τό όποιον και άργότερα άνεδημοσιεύθη εις την «Πρόοδον» — να δειξωμεν πως εινε δυνατόν να γράψωμεν την λαϊκήν γλώσσαν χωρίς να παραλλάξωμεν τό φθσογολογικόν και τυπικόν μέρος έτσι ώστε να άποξενώνεται άνευ λόγου από την άρχαίαν. Και όταν άργότερον ήξεδώκαμεν τας «Εικόνας» έπροσπαθήσαμεν υπό τό ίδιον κάλιν πνεύμα να γράψωμεν όλην την άνέλκιν της μέσης και νεωτέρας λογοτεχνίας εις έξ επιστολάς γραφείσας χάριν των συμπατριωτών μας άντι άλλου προλόγου. Διότι προ πάντος έπρεπε να γίνη καθαρά δικαίσις της δημοτικής γλώσσης άναπτυσσομένης και της μαλλιαικής ή όποια κατασκευάζεται κατά τούς κανόνες των τοπικισμών εις τό διάφορα μέρη.

Τίποτε όμως. Άνεπτόχθη φανατισμός και ή φανατισμός δέν καλοβλέπει. Άλλ υπό τό νέον εκείνο έλευθερόν φύσημα τό έλληνικόν πνεύμα της Πόλεως ήρχισε να πασπατεύη μερικάς έθνικας εικόνας. Ο Παναγιάδης έδημοσιεύσε τό τραγούδι του Βλάμη, ή Αποστολίδης άρχισε να γράφει έλευθερώτερα, ή Σημμωιάτης έξέδωκε τό «Μαύρα Κρίνα» και κάτι άλλα όμορφα ποιήματα, ή Πορφυρογέννητος έγραψε με δίναμιν τις «Παραλλαγές» ήμεις εγράψαμεν τις «Φαναριώτισεις

Κυράτεις» εις ήθογραφίας, ή Ακροθαλασσίτης έξέδωκε της «Πινελιές», ή Γεωργιάδης μερικά ρεαλιστικά διηγηματάκια, ή Πίντις τόν «Γάμον της Πεντάμορφης» και άλλοι τινες άλλα. Εσχάτως δε ή Σαντορινιαίος, ή Μελαχρινός, ή Μπέκεις και ή Τώνης Χρηστιάδης έγραψαν με τό ίδιον πνεύμα. Όσον δε και αν ή «Νουμάς» εις τό άρθερα του και ή Ψυχάρης εις τό «Μήλα και Ρόδα» ενεθάρρυνε πολλά εξ αυτών δέν φαίνονται όμως τό περισσότερο άξια σοβαρού λόγου. Όττι εινε προ πάντε ετών συνεστήθη νέον σωματείον ή Τέχνη με πρόεδρον τόν κ. Φυτίλην και με σκοπόν καθαρώς λογοτεχνικόν, οττι τότε παρήχθη κάτι άξιον. Το «Τίμιο σπίτι» του κ. Ανυμνοσύαη, ή «Νίτσα» και τό «Δίχως άερογιάλι» του Φυτίλη όπως και μερικά δράματα του κ. Καλέυρα δέν εινε προωρισμένα να ζήσουν.

Εκείνο τό όποιον λείπει από την πνευματικήν παραγωγήν της Πόλεως εινε ή σοβαρά μόρφωσις εις την άρχαίαν έλληνικήν φιλολογίαν. Μερικαί πολυ έλαφρα γνώσεις της ζένης φιλολογίας και ίδια της γαλλικής δέν εινε διόλου άρκετα. Η νεωτέρα έλληνοτεχνία πρέπει να βασίζεσται επί μεγάλης έλληνομαθίας και να διαπλάσσει επί της άρχαίας διαγωγής και αισθητικής με όλην την σύγχρονον ζωήν και τό νέον αίμα. Οι δε λόγιοι της Πόλεως δέν έδειξαν οττι έκτακτον τάλαντον οττι έληθινήν και δυνατήν μόρφωσιν. Έπιπελούμενοι της έλλείψεως αυτης οι καθηγηται της Καθαρευούσης έξοδεύουσι ρητορείαν δλοκλήρον εις την άναρχην της άρχαίας γλώσσης. Αλλά ποιος δημοτικιστής διημφισβήτησε τούτο; Δυστυχώς έσυκοφαντήσαν ακόμη περαιτέρω. Κατήγγειλαν εις την άκολαιάν, που διευθύνει την εκπαίδευσιν, πάντα νεωτερίζοντα μαθητήν, διδάσκαλόν και έφορον εν ονόματι των Ιερών και των πατρών! Έδημαγώγησαν τό πλήθος με πλείστας χαλκείσεις της γλώσσης φαντασιώδεις και ήνάγκασαν την εκκλησίαν τους μεν να υποβάλλη εις όρκον πίστεως, τους δε να διώξη όσους αίρετικούς. Όπως πάντοτε γίνεται, οι τελευταίοι αυτοί ήσαν οι ευφώστεροι, οι έμβριθέστεροι, οι καλύτεροι. Και ή Πόλις μας διά κάμποσα χρόνια έσταμάτησε.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΝΑΧΟΝ

Δραματική φιλολογία — Ένας νέος Γερμανός ποιητής

ΑΝ ισως ειναι υπερβολική ή ιδέα οτι εις την Γερμανίαν δέν ήκμασε ακόμη εως τώρα μία γνήσια δραματική τέχνη, εν τούτοις ειναι άναμφισβήτητον οτι από την σύγχρονον γερμανικήν θεατρικήν παραγωγήν λείπει έντελώς σχεδόν ή καθαντό δραματικός χαρακτήρ. Η αξία και αυτών των άφραίων δραματικόν υποσχέσεων του Χάουπτμαν, που διεψεύσθησαν τόσον άπογοητευτικά, ειναι περισσότερον εις την ψυχολογικήν ανάλυσιν των προσώπων και την άριστοτεχνικήν παράστασιν του περιβάλλοντος, παρότι εις την δραματικην πλοκήν και σύγκρουσιν. Τά θεατρικά έργα του βιέννηςου Αρθούρου Σνίτσελς ειναι άφραίοι, πνευματώδεις διάλογοι, χωρίς όμως σκηνηκήν κίνησιν και δράσιν, ή Όφμανσαλ άπομένει και εις τας δραματικάς συνθέσεις του πάντοτε ή λυρικος ποιητής, ή Δουδβιγ Τόμα, με όλην την επτυχίαν της «Ηδικής» του και την αξίαν που έχει τό έργον αυτό ως κοινωνική άντησις, ειναι μάλλον ήθογράφος και στας σκηνηκάς δοκιμας τον παρ ή δραματικώς δημοσιογράφος. Διο τρεις άπαρχαί του Στόδκεν προδίδουν άρετήν δραματικήν φλέβα, αλλά πνίγονται εις την υπερρομαντικήν όρι-

γλήν και ή έκτακτος λυρικός τεχνίτης Μόξ Δάουτενδοϊ όταν ήθέλησε να δώση τελευταίως δείγμα και της δραματικής του ικανότητος, έξέπεσε εις άκαλοσθητούς μυθιστορικός περιπετειάς. Προσπάθεια δραματοποιήσεως μεσαιωνικών χρονικών, ιστοριών από την εποχήν της Αναγεννήσεως, τό έξωτικόν, τό φανταστικόν με θέμα ως επί τό πλείστον τόν έρωτισμόν, που άνησυχεί ένα στενόν κύκλον της συγχρόνου κοινωνίας, ειναι ή σφαίρα όπου στρέφεται ή δραματική έμπνευσις των σημερινών θεατρικόν συγγραφέων της Γερμανίας, χωρίς να ήμπορη να εύρη μιαν άπήχησιν εις τό ευρύτερον κοινόν και να κινήσ ην ζωήν ένα ενδιαφέρον έξω από τας στενάς φιλολογικας κλίμας. Κάποιον όσούρον έξω από αυτάς έχον κάμει βέβαια τό θεατρικά έργα του Φράνκ Βέντεκιντ, όμως και αυτός ή όδούρος δέν όφείλεται στην δραματικήν ή ποιητικήν αξίαν των, αλλά εις την βεβαιότητα εκκεντριότητά των και εις τόν κινικό έρωτικόν των χαρακτήρα.

Μέσα εις μιαν τόσην στασιμότητα και ξερότητα της θεατρικής παραγωγής ήτο έπόμενον να θεωρηθή ως μέγα γεγονός ή εμφάνισις ενός έργου έχοντος όλα τό στοιχία του δράματος και όλα τό προσόντα που ήμπορούν να συγκινήσουν τό μικρόν και μέγα πλήθος. Η «Πίστις και Πατρίδα» (Glaube und Heimat), όπως λέγεται τό δράμα αυτό, που έξεδόθη και πρωτοπαρουστάθη κατά τας αρχάς αυτου του έτους, έκαμε έληθινήν κατάκτησιν εις τό γερμανικά και αύστριακά θέατρα, και ή Τυρολέως συγγραφέας του Κάρλολος Σχόνχεϊττ έχαιρετίσθη από τόν πρωσοικόν ιδίως τύπον ως ή άνωματόμενος ποιητής του γερμανικού έθνους.

Η «τραγώδια» αυτή «ένός λαού», όπως όνομάζει τό έργον του ή ίδιος συγγραφέας, ειναι πράγματι ένα γνήσιον θεατρικόν έργον. Η ζωντανή εξέλιξις της δράσεως, ή δραματική πλοκή των γεγονότων, ή συντομία και ζωηρότης του διάλόγου, ή καλή διαγραφή των περισσότερων προσώπων ειναι προσόντα που αναγνωρίζονται και από εκείνους, οι όποιοι αποδίδουν την καταπληκτικήν επτυχίαν του έργου μάλλον εις την έξωωτερικήν του θεατρικότητα, εις την άρετήν όσον αισθηματικότητος, ή όποια ενεργεί τόσον ασφαλώς στο πολυ κοινόν, και εις τό θέμα, που έσται και άκουσίας του συγγραφέας κάμει τό έργον να φαίνεται ως δράμα με σκοπόν. Διότι τό έργον ειναι ή τραγώδια μιας οικογενείας στα βουνά του Τυρόλου κατά την εποχήν της αντιμεταρρομυματικής κινήσεως εις την Αυστριαν, όταν οι χωρικοί που ήσπάζοντο τό λουθηρανόν δόγμα εδιώχοντο από τό πάτριον έδαφος. Εις τόν ήρωα του δράματος τίθεται τό πρόβλημα: ή νάρνηθη την πίστιν του ή να εκπαρισθη. Και αυτουό επάνω πλέκονται δραματικά αι τρεις πράξεις του έργου. Η μοίρα που κληγή τόν χωρικόν Ρότε και την οικογένειάν του εκπροσωπείται με τόν αξιωματικόν του καθολικού αυτοκράτορος, δλοι αι άνθρώπινα κινήσει ζωγραφίζονται στους καθολικούς χωρικούς, και τόν έλεον του θεατοδ τόν κινούν οι διακόμενοι όπαδοί του νέου δόγματος. Έξ αυτου και ή ένδοξιασμός του προτεσταντικού πρωσοικου τύπου και αυτου άκόμη του Κάιζερ, που λησημονύντες οτι την ίδιαν στιγμήν έξαναγκάζον αυτοί τους Πολωνούς να εκπαρισθόν, χειροκροτούν μαζί με τας δραματικάς σκηνάς του έργου του Schönherr και τας αισθηματικάς του φράσεις, με τας όποιάς ξεμινεται ή άγάπη και ή προσκόλλησις στο πάτριον έδαφος.

Ητο φυσικόν ή κρατική του καθολικού τύπου να μη δείξη τόν ίδιον ένδοξιασμόν διά τό δράμα. Μαζι με τας αντιρρήσεις, που ήγέρθησαν από καθαρώς αισθητικήν άποψιν διά την υπερρρομαντικήν όρι-

τεχνικής αξίας του έργου, ήνώθη και η πολιτικοποιη-
σεντική διαμαρτυρία της κληρονομίας μερίδας.
Έφθασαν μέχρι του να κατηγορήσουν τον Schopenherr
πως αντίγραψα ένα μυθιστόρημα και πως έκλεισε την
υπόθεσιν από ένα παλαιόν δράμα. Το δράμα αυτό εξε-
τάφη και επαίχθη αυτές τας ημέρας εδώ στο Μόνα-
χον. Και απέδειχθη η ταυτότης του θέματος, άλλ' απε-
δείχθη επίσης και το ότι εις την τέχνην δεν έχει τόσην
σημασίαν το θέμα όσον ο τρόπος της διατυπώσεώς
του. Έλεος πάντων ο ποιητής της «Πιστεώς και Πατρί-
δος» έγινε ο φιλολογικός ήρωας της ημέρας και συγκεν-
τρώνει διά την άραν το μεγαλύτερον ενδιαφέρον του
γερμανικού κοινού. Διότι είναι και διηγηματογράφος
συνάμα και πρό ήμερών, ενώ ένας κληρικός όμως ουσε
εις μίαν δημοσίαν αίδουσαν του Μονάχου εναντιον του
δράματός του, αυτός εις άλλην αίδουσαν εδιάβαζε
μερικά από τας ιστορίας του. Ήσαν όλα μικρά καλλι-
τεχνήματα, απλά και φυσικά, άντλημένα από την
ζωήν των χωρικών του Τυρόλου και διηγημένα με
πολλήν πλαστικότητα, ίσως όλγιον τι τραχεία, με
άρετον χιούμορ, άλλα και με κάποιαν χροϊάν αισθη-
ματικότητος. Και κατά τοούτο η τέχνη του Schopenherr
υπολείπεται των εις το ίδιον είδος άριστουργημάτων
του περιφημου βανερου στήγραφως Λουδβιγ Τόμα,
διά το νεον έργον του όποιου θα γινή λόγος άλλην
φοράν.

ΘΑΝΟΣ ΒΑΕΚΑΣ

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΖΩΗ

«Αντικειν «Ελληνίδων»

ΕΙΝΕ αρκετές ημέρες που έάρτασ σεννά την επί-
σημη εμφάνισι του. Λίγοι δημοσιογράφοι, λίγοι
καλλιτέχναι,—ζωγράφοι και γλύπται,—λίγοι συγγρα-
φεις, και οι κυρίες του «Αντικειν». Άβρότατοι θαυμα-
σμοί, σε ώραιες εκφράσεις, έφτερονύγιαν από τα στό-
ματα των ποιητών, που ελάμβανον σάν ευχάριστο
αντάλλαγμα άχνιστό τού και γλυκίσματα από τις
ιδρύσεις του Σπυλλόγου. Το καρδένιο πάτωμα άντη-
χούσε από ελαφροπατήματα, και σχήματα βιαστικόν
ποδιών, μικρούτσικα, έφάνοντο καί σιγμή κι' εχά-
νοντο μέσα στην κίνησι. Όμιλοι, όμιλοι στα τραπέζια
του Χόλ,— καθέννας και καθενιά με τον δικό του
άνθρωπον και το φίλο. Όμιλίες εύμορφες, με χαμηλή
τή φωνή — χωρίς το θόρυβο των συνθηθειμένων πανη-
γυριών. Οι δουλευταί των Καλών τεχνών, ένα εύγενικό
μυστήριο, μίαν πνευματικήν εύμορφιάν, μίαν γαλήνην
γλυκεϊάν, απαλόφτερον, απλωσαν στις αίδουσεσ του
Αντικειν, που άλαλάζουν και βοϊίζουν σάν μελισσώνας
στην κάθε συγκέντρωσι των Κυριών.

Είδαν και την έκθεσι οι ξένοι μας με τα καλλιτεχνι-
ματάκια της Φλωρά-Καραβία, της Γεωργαντή, της
Τσίλερ, της Ναυπλιώτου και άλλων, που δεν τις έχω
πρόχειρες. Κι' ακόμα είδαν τα ώραία εύγενικά παρο-
πετάσματα με τις πρόσιμες γιολάντες από κισσούς —
πάλι έργα μεγάλης ύπομονης και καλαισθησίας των
γυναικάν ζωγράφων μας — και την αρχαϊκή επίπλασι
της βιβλιοθήκης του Αντικειν. Δεν θα μιλήω για την
τεχνική έκτέλεσι αυτών των επίπλων. Ούτε για την
διαφορά που έχουν μεταξύ τους στην έκφρασι της
γρμμής και της πινελιάς ακόμα, αφού δεν τα έδολευ-
σαν όλα ή ίδια καλλιτέχναι. Γιατί αισθητικώς έτσι ήταν
σωστό. Μιά που ένταρκετο για παραστάσεις αρχαϊκεσ
του ίδιου καιρού, να αφήσουν μιά κυρία — την πιο
καλλιτεχνική που θα έκριαν όσεσ εινε επί των άπο-
φάσεων — να τα αναλάβη. Ψαξε σημερα ή βιβλιοθήκη
του Αντικειν των Ελληνίδων να παρουσιάξη σύνολον

εργασίας, έκφρασιν ενός και του αυτού καιρού, έκτέλε-
σιν καλλιτεχνικήν μίαν άντλήσεως. Επί τέλους. Είτα.
Τό κριμα, το αισθητικόν αυτό κριμα ής το έχουν όσεσ
έδοξαν ψήφον εις την ιδεάν — μίαν τέτοιαν κομματο-
στικής εργασίας. Έδώ πρόκειται για κάτι άλλο. Γιατί
ν' αρχίσωμεν από την αρχήν. Από τις αρχαϊκεσ παρα-
στάσεις, από τα αρχαϊκα άνάγλυφα, από τα αρχαϊκα
σχέδια. Γιατί να ζούμε με το αιδώνιο άνάμασμα αυτού
του παρελθόντος; αφού έχουμε παρόν, κι' αν δεν
έχουμε, αφού έπι τέλους έχουμε μίαν σκείβιν που
μπορεί να δημιουργήσ ην παρόν. Όλη ή «Ελλάς
κοντεύει να χαθή, να σβυσθή από την ιστορίαν
του συγχρόνου κόσμου, εξ αιτίας μιάς ημέρας
δικής της, που δεν την έχει, που δεν μπορεί να την
άποκτήσ η. Μιάς ημέρας χαρακτηριστικής του «ση-
μερα». Και τώρα έμεϊς, οι νέες γυναϊκες, οι πνευματι-
κώτερες, οι εργατικέσ, με την δύναμι της κατακτησεως
και της έπιβολής — κι' έμεϊς πίσω. Αντι να ζητήσουμε
την πηγήν της δουλειάς και της φαντασίας στην ήμέ-
ραν μας την θαμνήν, την άχρωμάτιστην, την άδειαν
από έργα, στην ζωήν μας που ρει δυνά, γιατί δεν έχουμε
την δύναμι να ταχύνουμε τον παλμό της έμεϊς οι ίδιοι.
Οι άγροί μας, τα σπίτια μας, οι άγορές μας, ή αση-
σισ του πόνου και της χαρής, κούνε άλλοιάδικη από
άλλοτε, οι άνάγκεσ και οι συνθήκεσ, ή βιοπάλη κ' ή
ματαιοδοξία της εποχής, που ψευτολάμπει καθημερινά
μας δίνουν όλο και νέεσ σύγχρονεσ εικόνεσ — μα που
να τις δούμε. Περιφρονούμε την σκιά του έαυτού μας —
κι' όμως αξίζει πολύ, γιατί εινε ή σκιά μας ή σημερινή.
Κ' ό,τι σημερινό, μα και ή πιο μικρή εικονίτσα, εινε
πολύτιμο. Μάλιστα για το μέλλον, που θα θελήσ η να
μας μελετήσ η — και δεν θα μας βρή πονθενά. Σε μίαν
άνυπαρξία φοικη θα βυθισθή ή «Ελλάς του εικοστού
αιώνου, που την αποτελουν όλο κι' αδύνατοι, χαρτένιοι
άνθρωποι.

Πρό ετών καλλιτεχνική σχολή, με διεθνητην τον
αίσθητικόν κ. Μιχαηλίδην, ειχε εργασθή μοναδικά
μέσα στας Αθήνασ. Ειχε αρχίσ η από τα αρχαϊκα έλλη-
νικά σχέδια, μόνο και μόνο για να πάρ η κατά σειρά
τις εποχέσ και να φτάσ η βαθμηδάν ός τη σημερινή
και να σταθ η πειά εκεί. Οι κυρίες του Αντικειν αντι να
έξακολουθήσουν από το σημειον εκείνο, συνεχίζοντασ
το καλό έργο της σχολής, που ξεκίσε από την άδιαφο-
ριαν των Ελλήνων, αρχισαν πάλι από την αρχή. Πάει.
Είματα προσώποδοφοροι όλοι. Η θάνηκουμε στο
παρελθόν, η δεν θ' άνήκουμε σε καμίν ένδοχήν.
Ανθρωπον σημερινόν θέλω. Δόστε μου άνθρωπον
τέτοιον, κι' εγώ με τό ίδιο κορμί μου να θρέψ η το
καμίν του — που θα πυρώσ η το σίδερο για τα έργα
τα σημερινά.

Η ΑΘΗΝΑΙΑ

Η ΜΟΔΑ

ΠΩΣ να χαρακτηρίσ η κανείς την τάσι της επίδει-
ξεως που έχουν τώρα τελευταία οι «Ελληνίδεσ μας.
Να βγαίνον στο δρόμο φανταχτερά ντυμένεσ, με
χρώματα χτυπητά, φορτωμένεσ με χίλια δυό στολιδία,
με κορδόνια από δά που καταλήγουσ σε φούντεσ,
κι' από κεί με κάτι τσάνεσ μακριεσ σάν σακκιστάια,
κεντημένεσ με πούδιεσ και με τριτίρι και με μετάξ η,
εϊτε κατασκευασμένεσ από πρόστιχα βελούδα κι' από
άλλα καληποράγματα.

Γι' ούτό σημερα θα ειπώ δυό λόγια για την έμ-
φισι του δρόμου, που εινε κι' αυτή μιά μεγάλη τέ-
χη. Έδώ λίγεσ εσύρουσ την απλήν κομψότητα και
την άριστοκρατική εμφάνισ η. Όσεσ εινε από εύγενική
καταγωγή, κι' έχουν ζήσ η σε αληθινά έλληνικόν άρ-
χονικόν κόσμον, και οι άλλεσ — που εΐτιχε, συνδυά-

Φόρεμα ντιρεντοισάρ από τοσχα πράσινη

Φόρεμα από μαύρο βελούδο

ζοντασ την έμφυσιν αισθητικήν δευδερχεαν με την
καλλιτεχνικήν μόρφωσι, να εινε οι γυναϊκεσ οι εξαερ-
τικέσ. Όμως αυτέσ που υπάγανται στις δυό καιηγο-
ρίεσ εινε πολύ λίγεσ, κι' έτσι οι άλλεσ, οι άκαλαισθη-
τεσ, οι στολισμένεσ σάν να πηγαινουσ να έκταθούσ σε
κανένα χωριάτικο παζάρι — άπομένουσ ένα πλήθος.
Κάμνοντασ κανείσ ένα γύρο στους περιπάτουσ, στις
πλατείεσ και στους κεντρικουόσ δρόμουσ των Αθηνών,
νοιάθει άμέσωσ το άρρωστο, το άπολίτιστο γούστο
των γυναϊκάν μας. Όσο αξίζει εικείνη η όδός Σταδίου
με τα ήλεκτρικά της που δειχουσ σάν χαρτένια τα

δυνατόχρομα φορέματα κι' ακόμα δείχουσ σάν μαδη-
μένα όρνιθία τα κεφάλια των Ελληνίδων με τα δλόρφα
fantaisie και τουόσ δλόρθουσ, φουσκωμένουσ με σού-
ματα, φούκονεσ.

Όμως εδώ δεν πρόκειται να μετρήσω τις άσχημέσ
μασ. Και δεν θα τις άνωμαζ α καθόλου, αν δεν ήξευρα
πως έτσι τις αισθανόμεθα βαθύτερα. Κι' αυτό εινε
όλο. Να αισθανόουμε το άσχημο που έχουμε για να
μφορέσουμε με τις σχετικέσ παρατηρήσεισ να έλθουμε
στο δρόμο της καλαισθησίας. Εινε τόσο άλλόσ, κι' ένα
χαμηλωμένο φώσ τον λούζει σεννά — ίδιο το φώσ ενόσ
βαθουλλόγιουσ δειλινού. Οι δυνατέσ λάμπεισ — γυ-
ναικεσ, θαρρετέσ, γεμάτεσ αυθάδεια και ψευτιά — τα
πολύπλοκα στολιδία, τα χρώματα που φωνάζουσ από
μιά ώρα μακριά, δεν πηγαινουσ στις γυναϊκεσ της
Ελλάδοσ, πουχαν προμάμμεσ ντυμένεσ στις σεμνέσ
κι' απλούστατεσ χλαμύδεσ — βασιλίσεσ και θυγατέρεσ
του λαού, όλεσ το ίδιο σχέδιο, την άπαραλάχη γραμμή.

Κι' ούτε ο ουρανός μας, ο ξάστεροσ αϊώνια σάν
μάτια παιδιού, κι' ούτε ο κάμπος μας ο δλόσπαρτοσ με
χιλία φατεινά λουλούδια, κι' ούτε τα βουνά μας που
ζουσ σάν γονατιστά άποκοιμηθή τόνα διπλα στάλλο
στούσ γλυκουόσ άνειρεμένουσ ήσκαουσ, που χίνονται
όμορφώτεροι όσο και γέρνεσ η ήμέρα; — μα τίποτα,
τίποτα δικό μας δεν θέλει το φορτωμένο ντύσιμο στην
γυναϊκα. Όλα έφερουσ με την άκτινωτή έμορφιά τους
να μεγαλώνουσ τη χάρι της κάθε μορφής, να τη δεί-
χουσ σάν λαμπερό περμάδι. Γι' αυτό σε πλαισιο τόσο
άπλό όπωσ ή φύσις μας; ή εικόνα πρέπει ακόμα πιο
άπειρη — όμοια με τα αρχιτεκτονικά θεμέλια των
Αθηνών του καλού καιρού.

Τότε ή «Ελλάς θα έχ η Ελληνίδεσ και στην εμφά-
νισι, — σάν ξαναγουρίσουμε όχι στη γραμμή και στο
σχέδιο άπότοια των αρχαϊκάν γυναϊκάν, μα στην κα-
λαισθησία τους την αισθηή και άπέραντη. Σήμερα
έχουμε γυναϊκεσ, όχι παιδιά της Ναυσικασ — άλλα
άντιφεγγισματα της γαλλικήσ εφημέρησ κατεϊτιστοίτικησ
μόδασ, που όλο κυλά άνήσχυα, άλλα σμιαγραφαιέσ άσχη-
μεσ γιατί εινε άταιριαστεσ με το πλαισιο που ειπα,
και κινούνται με ξένη ψυχή.

Στουόσ βυρέιεσ σάρανούσ, στις σκοτεινεσ χώρεσ, στα
μαυροκαπνισμένα δρακαντόσπιτα άνάμεσσα, στη βροχή
και στην διήλη και στη βία της ζωής και στή βία
του θανάτου — εκεί πηγαινει κάθε παράξ η και πολύ-
πλοκο, κάθε που γυαλίσει και θαμπώνει και σκλαβώνει
το μάτι. Το μάτι, που συνειθισμένο στην καταγωγή,
θέλει σκίθα για να ξεπνιάσ η. Όμως μόνο εκεί. Έδώ
το φώσ μας, όλα μας γύρω, η ψυχή του τόπου μας,
πίννε σάν μιά γιγαντία πέταλοδα μυριόχρομη που
χαρίζει φώσ και στις πέτρεσ, σε γινή οδηγήτερα σε μίαν
άπλην, ελεύθερην, άπλην άχνόχρομη περιβολήν.

Τόσα κι' άλλα τόσ η μποροάουσ να ειπώ αν ήξευρα
πως θα ξερρίζωνα το πόστοχο κεραμιδι γερόνι που
έχουμε μέσα μας και με τουόσ τόνουσ του ρυθμίζ η την
αισθητική μας.

Η ΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΕΙΣ την «Revue» ο κ. Γαβριήλ Μονό δημοσιεύει
ένεδότουσ έπιστολάσ του ποιητου Βερανζέρου
πρόσ τον Μισελέ. Είξ μίαν έξ αυτών με χρονολογιαν
7 Μαΐου 1853 ο ποιητής γράφει πρόσ τον ιστορικόν
«Ξεύρετε, ότι ο Δαβίδ ντ' Ανζέρ έγύρισεσ και επί τέλους
ξαναείδε το άτελιέ του, που δεν ήμποροόσεσ να ζήσ η
μακριά του. Θα πιστώστε ότι εις την Αθήνα, (θέλει
βέβαια να ειπ η στο Μεσολόγγ η. Σημ. Π.) όταν έπ ηγε
να έπισκεφθή το μημειον του Βότσαρη, εύρηκεν άκρω-

τηριασμένον και σκεπασμένον με ἀγκάθια τὸ χαριτωμένο πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ, ποῦ ἔγραψε τὸ ὄνομα τοῦ ἥρωος; τὸ θαυμάσιο μυθιστόρημα ποῦ τὸ εἶχε κἀμει δώρον εἰς τὴν Ἑλλάδα; Νά, πῶς περιποιούνται οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες τ' ἀριστουργήματα τῆς τέχνης. Πῶς τὸ ἴδιον ἔδαφος, ὁ ἴδιος οὐρανὸς παράγουν ἀνθρώπους τόσον διάφορετικούς; Τί θὰ εἶμαστε εἰς τὸ ἔτος 2000;»

Δὲν ἤξεύρομεν τί θὰ εἶναι οἱ ἄλλοι λαοί, ἀλλ' ἡμεῖς καθὼς φαίνεται δὲν θὰ ἔχωμεν ἀλλάξει καὶ πολύ, ὅσον ἀφορᾷ τὴν περιποίησίν μας πρὸς τ' ἀριστουργήματα τῆς τέχνης.

ΑΠΟ ὅλους τοὺς ἀστρονόμους καὶ μαθηματικούς περιμένεται με ἀνυπομονησίαν ἡ πλήρης κατασκευὴ τοῦ μεγαλύτερου τηλεσκοπίου τοῦ κόσμου, τὸ ὁποῖον κατασκευάζεται εἰς τὴν πόλιν Κεμπεκ τοῦ Καναδά. Ἡ κατασκευὴ πλησιάζει νὰ τελειώσῃ. Τὸ τηλεσκόπιον αὐτὸ ἐσχεδιάσθη ἀπὸ τὸν καθηγητὴν Σλόζκαπ κατὰ τὸ 1907. Τὰ ἔξοδα τῆς κατασκευῆς προσέφερον ὁ πλοῦσιος γαιοκτημὼν τοῦ Καναδά κ. Παῦλος Μιρμάν. 800 χιλ. φρ. στοιχίζον μόνον τὰ μηχανήματα, ποῦ θὰ βοηθοῦν τὴν περιστροφὴν τοῦ κολοσσιαίου τούτου τηλεσκοπίου.

ΤΟ μαῦρον τριαντάφυλλον, τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγου ἀκόμη καιροῦ ἐθεωρεῖτο ἀδύνατον νὰ παραχθῇ, καλλιεργείται τώρα εἰς τοὺς κήπους ἐνὸς κηπουροῦ τῆς Πετροπόλεως. Τὸ χρῶμα τοῦ τριαντάφυλλου αὐτοῦ εἶναι βαθύτατον· τὸ ἀρώμα του θαυμάσιον διατηρεῖται δὲ ἄρροσερόν καὶ μετὰ τὴν ἀποκοπὴν του 4-8 ἡμέρας. Ἡ τιμὴ του ἐννοεῖται ὅτι εἶναι μεγάλη. Οἱ πλοῦσιοι τῆς Πετροπόλεως πληρώνουν τὸ καθένα 30 ρούβλια.

ΟΤΙ ὁ ἥλιος ἔξασκει μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀνθρώπων, εἶναι ἀλήθεια ἐπιστημονικὴ, λέγει μία Ἀγγλικὴ ἐφημερίς, ἡ ὁποία εἰς τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν εὐρίσκει καὶ τὴν μεταβολὴν τοῦ χαρακτῆρος τῶν Ἀγγλων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Οἱ ἄνδρες ἔχασαν τὴν σοβαρὰν ἀκαμψίαν των καὶ οἱ νέοι εἶναι θεατρικότεροι ἀπέναντι τῶν γυναικῶν. Εἰς δὲ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἐφετινοῦ θερμοτάτου θέρους ὀφείλονται αἱ ἀπεργαίαι εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ αἱ ταρχαί.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ ΤΩΝ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ",

Α' Διαγωνισμός. Προθεσμία 31 Δεκεμβρίου 1911.
Θέμα: Τοπίον φθινοπωρινόν.

Β' Διαγωνισμός. Προθεσμία 31 Ἰανουαρίου 1912.
Θέμα: Σκηνὴ ἀπὸ τὰς ἐορτὰς τῶν Χριστουγέννων ἢ τῆς Πρωτοχρονίδος.

Γ' Διαγωνισμός. Προθεσμία 28 Φεβρουαρίου 1912.
Θέμα: Τοπίον χειμωνιάτικο.

Δ' Διαγωνισμός. Προθεσμία 31 Μαρτίου 1912.
Θέμα: Πορτραῖτο.

Τὴν προκήρυξιν τοῦ Διαγωνισμοῦ βλέπε εἰς τὸ τεύχος τῆς 15 Οκτωβρίου 1911.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ι. Σ. Ο. Κύπρον. Μαθητικὸν ἀκόμα. Ἐσχάστε το αὐτὸ, ὡς μπορεῖτε νὰ γράψετε καλύτερα. — **Δ. Τε. Κρήτην.** Διαβάετε, διαβάετε, διαβάετε. Καὶ ὅταν μετὰ τὸ διάβασμα ὁρμάσῃ τὸ γοῦτο κλπ., ξαναδοκιμάσετε. "Ἄς μὴ σὰς ληψῆσιν, θὰ εἶναι γιὰ τὸ καλὸ σας. — **Ε. Β. Ἀθήνας.** Ἔχει δικαιώματα καὶ ἡ καθαρεύουσα. Δὲν τὴν ἀποκλείομε, ἐνῶσα ὑπάρχουν ἀνθρώποι ποῦ τὴν

γράφουν. Ἐνα περιοδικὸν εἶναι καθρέπτης τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ τόπου του. Αὐτὴ εἶναι ἡ δική μας ζωὴ· δική, ὡς ποῦ νὰ ἐπικρατήσῃ ἢ πῶ δυνατὴ, ἢ ἀληθινὴ. Ἔως τότε θὰ πηγαῖνον οἱ δύο πλάϊ-πλάϊ σὰν ἀδερφές. — **Ε. Ε. Ἀθήνας.** Ἀφοῦ δὲν προφθάνετε διὰ τῆς 31 Δεκεμβρίου, προσπαθήσετε νὰ προφθάνετε τοὺς ἐπομένους: 31 Ἰανουαρίου, 28 Φεβρουαρίου κλπ. Φωτογραφικούς διαγωνισμοὺς θὰ ἐξακολουθήσομε τακτικά.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ἀντὶ τοῦ διπλοῦ τεύχους τῶν Χριστουγέννων θὰ λάβουν οἱ συνδρομηταί μας, κατὰ μὲ τὸ ἀπλοῦν τεύχος, καὶ τὸν «Θρίμβον» τοῦ κ. Ροδοκανάκη, εἰς ἀρχαίαν ἔκδοσιν τῶν «Παναθηναίων».

Ἡ συνέχεια τῆς μελέτης «Τὸ Μεσίδιωμα τῆς Ἀθηνᾶς» ἀναβάλλεται διὰ τὸ ἐρχόμενον τεύχος.

Ἑλλανδοὶκος ἐπιτροπὴ διὰ τὴν προκομὴν τοῦ Σολομοῦ εἶναι οἱ κ. κ. Γ. Ἰακωβίδης, Ἀριστοτέλης Ζάχος, Κ. Δημητριάδης, Παῦλος Νιρβάνος, Κίμων Μιχαηλίδης. Ὁ κ. Ζάχος ἀπουσιάζει δι' ἄλλας ἡμέρας, καὶ ἡ ἀπόφασίς τῆς ἐπιτροπῆς θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ προσεχὲς τεύχος.

Ἡ «Φιλαρμονικὴ» τοῦ Καίρου ἴδρυσε ἐφέτος καὶ τμήμα δραματικόν. Κατὰ τὴν πρώτην παράστασιν πρὸ ἐνὸς μηνὸς ἐδόθη τὸ μονόπρακτον δράμα τῆς συνηγίας τῶν «Παναθηναίων» κυρίας Δημητριάδου. Ἐπαίξαν αἱ κυραὶ Νίνα Λάγης, Μαρία Κογιάννα καὶ οἱ κύριοι Μάρκος Ἰατροῦ, Καλογερόπουλος, Περ. Σαματινάδης. Μετὰ τὴν παράστασιν τρεῖς μουσικῶν — βιολί, βιολοντσέλο καὶ πιάνο — ἀπὸ τοὺς κυρίους Ι. Πεντάκη, Ι. Χέλιμη, Σαντίνην. Αἱ φιλολογικομουσικαὶ αὐταὶ παραστάσεις θὰ ἐκαναλαμβάνονται κάθε δύο τρεῖς μῆνας.

Εἰς τὸ «Δύκειον Ἑλληνίδων» προαγγέλλονται διελξεις με μικρὰς συναυλίας.

Ἐορτὴ ἑλληνικὴ τοῦ Δυκείου ὁρίσθη ἡ ἡμέρα τῶν Φεβρῶν. Θὰ κοπῆ ἡ πῆτα καὶ θὰ χορεύον χοροὺς ἑλληνικοὺς με εἰκόνας ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς. Ἡ εορτὴ θὰ τελειώσῃ με κάτι ἀπρόοπτον, ἀπὸ τὰς ὁμοιότατας ἐκπλήξεις, τὰς ὁποίας θὰ ἠδύνατο νὰ ποθῆσῃ κοινὸν ἀληθῶς ἑλληνικόν» λέγει ἡ «Ἐφημερίς τῶν Κυριῶν».

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Τραγούδια τοῦ Βερανζέρου, μετὰφρ. Λεων. Ραζέλου. Ἀθήνα τυπογρ. «Ἐστία» Μάϊσσορ καὶ Καργαδοῦρη δραχ. 1.

Τίτλοι, Πρωτότυποι Ἐργασίας, Μελέται Ἐπιστημονικαί, Ἐπιστημονικὴ Ἀρχαίσι, Σπήλιου Θ. Χαραμῆ ὀδηγητοῦ τῆς Ὀφθαλμολογίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ. Ἀθήνα τυπογρ. Χιώτη.

Ὀδὲς, ποιήματα Γεωρ. Σπαταλά. Ἀθήνα τυπογρ. Βεργιαντῆ, δρ. 1.

Ἀργάμπη, ποιήματα Στεφ. Βερονδούκη. Ἀθήνα, δραχ. 1-50.

Εἰκόνας ἐκ τῆς Ἀρχαίας Ἑλλην. Ἱστορίας. Ἀθήνα Σύλλογος Ὀφελίμων Βιβλίων, δρ. 1.

Les Olympiennes, poèmes, Alek Skouffo. Paris Sansot, fr. 3.50.

Byzantinische Zeitschrift τόμος 20, τεύχος 3 καὶ 4, Leipzig 30 Νοεμβρίου 1911.

Μουσικὴ:
Berçeuse pour piano par D. Naoum.